

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Marginální a periferní regiony (vybraná území obcí s pověřeným
obecním úřadem) v Jihomoravském kraji

Diplomová práce

Autor: Bc. Andrea Suchá

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Nevěděl, Ph.D.

Brno 2015

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce Mgr. Lukáši Nevědělovi, Ph.D. za jeho ochotu a čas, které mi při vedení diplomové práce věnoval, za jeho přátelský přístup i odborné připomínky.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem *Marginální a periferní regiony (vybraná území obcí s pověřeným obecním úřadem) v Jihomoravském kraji* vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla dle §60 ods. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

.....

podpis

ABSTRAKT

SUCHÁ, A. *Marginální a periferní regiony (vybraná území obcí s pověřeným obecním úřadem) v Jihomoravském kraji*. Diplomová práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015.

Závěrečná práce se věnuje problematice marginálních a periferních regionů (na úrovni správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem) v Jihomoravském kraji. Předmětem Diplomové práce je ohodnocení tří vybraných regionů (SO POÚ Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí), popis jejich socio-demografických charakteristik, z nichž lze sledovat marginalitu či perifernost území. Práce je doplněna časovými řadami (počtu obyvatel, indexů stáří, bazických indexů), spojnicovými grafy, a také příslušnými kartogramy. Budoucí regionální vývoj vybraných obcí s pověřeným obecním úřadem je zachycen prostřednictvím lineární trendové funkce do roku 2020.

Klíčová slova: marginální a periferní regiony, obce s pověřeným obecním úřadem, Jihomoravský kraj, disparity, polarizace, kartogram

ABSTRACT

SUCHÁ, A. *Marginal and peripheral regions (selected municipalities with authorized municipal office) in the South Region*. Master Thesis. Brno: Mendel University in Brno, 2015.

This thesis deals with the marginal and peripheral regions (at the level of administrative districts of the municipalities with an authorized municipal office) in the South Moravian Region. The subject of this thesis is the evaluation of three selected regions, a description of their socio-demographic characteristics, from which the marginality and the territory peripheries can be studied. The work is complemented with the time series (population, basic index), the line charts, and also with the relevant cartograms. The future regional development in selected municipalities with an authorized municipal office has been captured through the linear trend function until 2020.

The key words: marginal and peripheral regions, municipalities with authorized municipal office, South Moravian Region, disparity, polarization, cartogram

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 CÍL PRÁCE	9
3 LITERÁRNÍ REŠERŠE	11
3.1 REGIONÁLNÍ POLITIKA.....	11
3.2 REGIONÁLNÍ ROZVOJ	12
3.2.1 INDIKÁTORY REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	13
3.2.2 UDRŽITELNÝ ROZVOJ	15
3.3 PERIFERIE	17
3.4 MARGINÁLNÍ OBLASTI.....	18
3.5 REGIONÁLNÍ DISPARITY.....	19
3.6 REGIONÁLNÍ POLARIZACE	22
3.7 VENKOVSKÝ PROSTOR.....	23
3.8 REGIONÁLNÍ POLITIKA A ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICCE.....	26
3.9 REGIONÁLNÍ POLITIKA A ROZVOJ V JIHOMORAVSKÉM KRAJI.....	27
4 METODIKA PRÁCE	30
4.1 STATISTICKÉ METODY	30
4.1.1 ČASOVÉ ŘADY	30
4.1.2 VYROVNÁVÁNÍ ČASOVÝCH ŘAD.....	32
4.1.3 TRENDOVÝ MODEL.....	33
4.2 SOCIÁLNĚ-DEMOGRAFICKÉ METODY.....	33
4.2.1 INDEX STÁŘÍ.....	33
4.2.2 INDEX EKONOMICKÉ ZÁVISLOSTI I	33
4.2.3 INDEX EKONOMICKÉ ZÁVISLOSTI II	34
4.2.4 PROSTOROVÁ VIZUALIZACE.....	34
5 VÝSLEDKY A DISKUSE	35
5.1 JIHOMORAVSKÝ KRAJ	35
5.1.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY KRAJE.....	35
5.1.2 VÝVOJ POČTU OBYVATEL V SO POÚ JIHOMORAVSKÉHO KRAJE 2000–2013	37
5.1.3 VYMEZENÍ EMIGRAČNÍCH REGIONŮ PROSTŘEDNICTVÍM INDEXU STÁŘÍ.....	39
5.1.4 MÍRA REGISTROVANÉ NEZAMĚSTNANOSTI.....	43
5.2 KLOBOUKY U BRNA	46
5.2.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTKA REGIONU	46

5.2.2 VÝVOJ POČTU OBYVATEL.....	49
5.2.3 UKAZATELE MIGRACE.....	51
5.2.4 STRUKTURA OBYVATELSTVA DLE VĚKU.....	53
5.3 LETOVICE	56
5.3.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA REGIONU	56
5.3.2 VÝVOJ POČTU OBYVATEL.....	60
5.3.3 UKAZATELE MIGRACE – MECHANICKÁ MĚNA OBYVATELSTVA.....	62
5.3.4 STRUKTURA OBYVATELSTVA DLE VĚKU.....	64
5.4 VRANOV NAD DYJÍ	67
5.4.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA REGIONU	67
5.4.2 VÝVOJ POČTU OBYVATEL.....	71
5.4.3 UKAZATELE MIGRACE - MECHANICKÁ MĚNA OBYVATELSTVA	72
5.4.4 STRUKTURA OBYVATELSTVA DLE VĚKU – VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATELSTVA	74
5.5 DISKUSE	77
6 ZÁVĚR.....	83
7 ZDROJE:	85
7.1 TIŠTĚNÉ ZDROJE:	85
7.2 INTERNETOVÉ ZDROJE:	89
8 SEZNAM ZKRATEK	91
9 SEZNAM GRAFICKÝCH PŘÍLOH V TEXTU	92
9.1 SEZNAM OBRÁZKŮ	92
9.2 SEZNAM TABULEK	94
10 PŘÍLOHY DIPLOMOVÉ PRÁCE	95

1 ÚVOD

Termín regionální rozvoj se stává fenoménem dnešní doby. S jeho studiem je spojen i výklad příčin vzniku jeho nerovnoměrného vývoje. Problematikou nerovnoměrného regionálního rozvoje a vznikem socio-ekonomických disparit mezi regiony se zabývali geografové již od 20. let 20. století. Vznikla řada teorií hledajících odpovědi prostřednictvím ekonomických a geografických činitelů. Vědci se ve svých dílech snažili vymyslet co nejefektivnější strategie, které by destruktivní dopady nerovnoměrného rozvoje zmírnili na únosnou úroveň. Avšak i po téměř sto letech bádání je nutné konstatovat, že dosud nevznikla žádná účinná strategie, která by vedla k zlepšení stavu celkového prospěchu společnosti, a zejména obyvatel žijících ve znevýhodněných oblastech. Někteří badatelé dokonce preferují taktiku „nedělat nic“, jelikož po období úpadku (divergence) vždy následuje období růstu (konvergence). Jsou také toho názoru, že i v případě, kdy by konvergence byla hlavním rysem nerovnoměrného regionálního rozvoje, stále budou existovat území pouze stagnujícího či upadajícího charakteru. Za taková území jsou považovány marginální oblasti.

Marginální oblasti jsou často zaměňovány s periferiemi, které jsou okrajovými oblastmi vzhledem k jejich geografické poloze. Marginální oblasti jsou regionálně slabá území díky okrajovým funkcím, které svým občanům nabízejí. U periferních oblastí se lze setkat s horšími hodnotami ekonomických či sociálních indikátorů, jež jsou způsobeny nižší atraktivitou oproti centrům. Marginální oblasti jsou kvůli historickému vývoji či svými specifickými podmínkami pro dlouhodobý pobyt natolik neatraktivní, že v nich dochází k postupnému vylidňování obyvatelstva. Jedná-li se jen o přirozený fenomén, jež provází proces urbanizace, či o výsledek nevhodné prostorové organizace v daném regionu, je další dosud nezodpovězenou otázkou. V rámci studia marginálních oblastí je zapotřebí mít na paměti, že proces marginalizace nepřináší pouze a jen negativní efekty, jimiž jsou například: hrozba úpadku regionu, nízká kvalita života obyvatel a jejich sociální exkluze; ale i pozitivní dopady, mezi které lze zařadit lepší environmentální parametry území a nižší nároky na veřejnou dopravu.

Vzhledem k rozsáhlosti tématu marginálních a periferních oblastí se Diplomová práce zaměří na ohodnocení vývoje, demografických charakteristik a možného budoucího regionálního vývoje takovýchto oblastí pouze v rámci Jihomoravského kraje. Dopodrobna budou analyzovány tři vybrané regiony; správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem (dále i SO POÚ) Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí.

2 CÍL PRÁCE

Předmětem závěrečné práce je hodnocení vývoje tří vybraných marginálních regionů na úrovni obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji. Mezi zvolené regiony patří SO POÚ Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí. Dále se závěrečná práce věnuje analýze socio-demografických charakteristik těchto regionů. U vybraných ukazatelů je dílčím cílem provést predikci vývoje do roku 2020 na základě analytického vyrovnávání časových řad a volbou vhodné trendové funkce.

K naplnění cíle praktické části jsou stanoveny vlastní výzkumné otázky:

- Všechny tři zvolené regiony lze charakterizovat jako regionálně slabá území.
- SO POÚ Klobouky u Brna a SO POÚ Letovice jsou periferními regiony Jihomoravského kraje
- SO POÚ Vranov nad Dyjí je z výše zmíněných obcí s pověřeným obecním úřadem nejméně prosperujícím regionem, který lze definovat pojmem marginální oblast.

Diplomová práce je členěna na tři stěžejní části: přehled literatury, metodiku práce a analytickou část. Kapitola přehled literatury uvádí do problematiky marginálních a periferních oblastí, regionálních disparit, polarizace, regionální politiky a regionálního rozvoje na obecní úrovni. Metodika práce se člení na dvě podkapitoly; na statistické metody a sociálně-demografické metody, které jsou klíčovými prvky kvantitativního výzkumu.

Analytická část se nejprve věnuje charakteristice Jihomoravského kraje a vývoji všech jeho správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. V rámci analytické části jsou zpracovány kartogramy zachycující vývoj počtu obyvatel v jednotlivých správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji mezi lety 2000–2013, kartogramy indexů stáří pro roky 2005, 2010 a 2013. Kartograficky je zobrazena také registrovaná míra nezaměstnanosti v jednotlivých regionech mezi lety 2005–2011. Vzhledem k tomu, že se druhá část kapitoly věnuje třem vybraným správním obvodům obcí s pověřeným obecním úřadem (Klobouky u Brna, Letovice a Vranov nad Dyjí), je pro tyto regiony registrovaná míra nezaměstnanosti zachycena taktéž graficky s možností porovnání výsledných hodnot s číselnými údaji za celý Jihomoravský kraj.

Analytická část se posléze zaměřuje na SO POÚ Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí. Tyto tři správní obvody tvoří další tři podkapitoly analytické části diplomové práce. U každého z regionů je v úvodu zmíněna obecná charakteristika regionu.

Poté se pozornost obrací na sociálně-demografické charakteristiky, které jsou zpracovány ve formě tabulek časových řad, spojnicových či sloupcových grafů.

Výsledky analýzy jsou shrnuty v kapitole Diskuse. Kapitola poskytuje komplexní přehled skutečností plynoucích z analýzy sociálně-demografických ukazatelů. Jsou zde také zmíněny perspektivy a naopak také nedostatky jednotlivých regionů vyplývající z celé práce. Závěrečná práce je doplněna autorčinými fotografiemi z analyzovaných regionů.

Diplomová práce navazuje a rozšiřuje autorčinu bakalářskou práci z roku 2013 se zaměřením na emigrační regiony České republiky.

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1 REGIONÁLNÍ POLITIKA

Regionální politika je v publikaci Kohouta (2013) definována slovy: „*Cílevědomá činnost organizací, představitelů státní správy a samosprávy, jež směřuje k zajištění ekonomického růstu spravovaného území.*“ Jasně definované cíle (to, čeho chceme v krátkodobém i dlouhodobém horizontu docílit) a nástroje podpory rozvoje (jež mohou mít jednotlivé instituce k dispozici), tvoří základní parametry regionální politiky každého státu. Hlavním úkolem a ústředním cílem regionální politiky je snaha o snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a zajištění jejich rovnoměrného vývoje.

V rámci tržní ekonomiky bývá nerovnoměrný regionální vývoj zákonitým fenoménem a rovněž podnětem motivace. Nadměrná polarizace regionálního rozvoje působí kontraproduktivně, jelikož se v konečném důsledku musí přerozdělovat obrovské množství finančních prostředků prostřednictvím státního rozpočtu. Existuje snad jiná alternativa, díky níž by stát mohl bez negativních dopadů pomoci nerozvinutým či zaostávajícím regionům zlepšit jejich stávající situaci? Může si některý z evropských států dovolit úpadek svých regionů? Naštěstí se v evropské politice začíná prosazovat stále intenzivnější regionální princip, jenž se stává jistou protiváhou moci nejdominantnějších národních států EU.

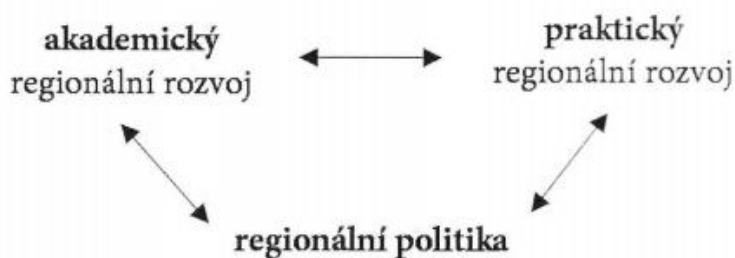
Východiskem z této ošemetné situace dle Vaishara (2000) může být opakované analyzování vývoje situace v regionech s cílem zavčas odhalit možné budoucí disproporce. Za vhodné řešení negativních disparit Vaishar považuje vypracování programů, které ve vyčleněných regionech umožní rozběhnout samonosné aktivity bez potřeby následných dotací. Je dobré založit pomoc projektům na ekonomické bázi; daňovými úlevami, státní garancí, výhodnými úvěry. Podpora sociálního typu směřovaná do marginálních území by měla být až poslední, časově omezenou možností. Obdobná opatření se již pravidelně realizují, ale až jako reakce na markantní disproporce. Uvedené subvence ze strany státu je třeba aplikovat již jako předběžná či průběžná opatření, nikoliv až tehdy, je-li „oheň na střeše“. Regionální politika by navíc měla být v souladu s resortními a ostatními politikami (dopravní, sociální, environmentální atd.) Konkrétní obsahové pojetí regionální politiky je podmíněno aktuální sociálně ekonomickou situací a jí odpovídající státní hospodářskou a sociální politikou.

3.2 REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Jak uvádí Krejčí et al. (2010) regionální rozvoj je relativně mladou vědní disciplínou, alespoň v dnešním chápání tohoto pojmu. Počátky vědní disciplíny lze datovat k 30. letům 20. století. Regionálnímu rozvoji předcházela směr nazývaný *regionalismus* zkoumající osobitost jednotlivých území a hledající cesty k jejich vzestupu. Regionalismus je výsledkem regionalizace, je jím označován stav (ne činnost) či stupeň spolupráce (který je vnímán subjektivně). *Regionalistika* nebo jinými slovy *regionální věda* je multioborová sociálně vědní disciplína, která vznikla o dvacet let později díky americkému ekonomovi Waltru Isardovi. Isard se zabýval studiem prostorových jevů, procesů a vztahů. Posláním regionalistiky spočívá v řešení regionálních disparit a hledání potenciálu růstu sledovaných regionů.

S termíny regionalistika či regionalismus se však v dnešní době nesetkáváme příliš často, zatímco regionální rozvoj je značně skloňovaným pojmem. Dalo by se říci, že se z něj stává fenomén 21. století, proto mu bude v diplomové práci věnována intenzivní pozornost. Regionální rozvoj bývá obecně charakterizován jako komplex procesů, které probíhají uvnitř regionů, a týkají se pozitivních ekonomických, sociálních, environmentálních a jiných proměn regionu. Obvykle se jedná o zlepšení kvalitativních charakteristik dané oblasti (Sucháček, 2005).

Existují dva přístupy, jakými lze k regionálnímu rozvoji přistupovat; akademický a praktický. Akademický přístup se při studiu regionálního rozvoje soustředí na aplikaci vědeckých disciplín. Zejména ekonomie, geografie a sociologie řeší jevy, procesy a vztahy systematicky vymezeného prostoru, který je ovlivněn přírodně-geografickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v daném regionu. Toto pojetí regionálního rozvoje se často nazývá regionalistikou a je typické pro akademickou sféru. Zatímco praktický přístup Wokoun (2004) definuje jako schopnost vyššího využívání a zvyšování potenciálu daného území vznikajícího v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit za využití přírodních zdrojů. Výsledkem je lepší konkurenceschopnost soukromého sektoru, životní úroveň obyvatel, stav životního prostředí atp. Potenciál regionu lze například hodnotit pomocí ukazatelů: hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele, míra nezaměstnanosti, výše průměrné mzdy, vzdělanostní struktura, kvalita a dostupnost infrastruktury. Přírodně-geografický potenciál regionu je hodnocen ukazateli: množství a kvalita nerostných surovin, znečištění ovzduší apod. Akademický i praktický přístup k regionálnímu rozvoji se také promítají do regionální politiky.

Obrázek 1: Vztah akademického a praktického regionálního rozvoje a regionální politiky
Zdroj: Krejčí et al., 2010

Mezi významné faktory regionálního rozvoje patří geografická poloha, image či atraktivita oblasti pro podnikatele a pro celý stát, lidské zdroje (trh práce, kvalifikační struktura), ekonomická struktura a stav životního prostředí (Wokoun, 2004). Naopak Hrabánková (2011) považuje za hlavní faktory, na nichž rozvojový potenciál závisí; přírodní zdroje, stav životního prostředí, hmotné faktory významné pro výrobní potenciál, inovační procesy, úroveň informačních a komunikačních technologií a především stav dovedností a znalostí lidských zdrojů. Jak se regionální rozvoj řeší? Existuje celá řada přístupů a postupů, které regionalisté k úspěšnému řešení regionálního rozvoje užívají. Z četného množství přístupů jsou tyto tři řazeny k základním, jsou jimi: regionální plánování, regionální strategie a SWOT analýza. Pomocí plánu se vyhodnotí situace, která hovoří o tom, na jakém stupni rozvoje se správní jednotka nachází a kam by chtěla v budoucnu směřovat. Konkrétní formu dostane plán zvolenou strategií a SWOT analýza určí silné a slabé stránky území a jeho možnosti či hrozby (Grospič et al., 2008).

V České republice se v současnosti zájem o problematiku regionálního rozvoje výrazně zvyšuje. Za touto skutečností stojí jak vnitřní příčiny (zejména výrazné regionální rozdíly v míře nezaměstnanosti či výši průměrných mezd), tak i vnější okolnosti (např. vstup České republiky do Evropské unie, která usiluje o realizaci moderní regionální politiky), (Wokoun, 2004).

3.2.1 INDIKÁTORY REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Regionální rozvoj lze nejen teoreticky zkoumat a analyzovat, ale také měřit jeho úroveň respektive stupeň pomocí celé řady indikátorů. Indikátory regionálního rozvoje se člení z hlediska stability či variability. Hledisko stability zastřešuje indikátory vykazující v čase velmi malé, zanedbatelné až prakticky žádné změny. Řadí se k nim například reliéf a rozloha. Hledisko variability naopak vymezuje indikátory vykazující vysokou rozmanitost z časového srovnání u jednotlivých regionů, a také především ve stejném období při meziregionálním srovnání.

K posouzení regionálního rozvoje lze využít společné evropské indikátory, dělí se na hlavní a doplňkové:

Hlavní indikátory:

- spokojenost občanů s životem v obci,
- místní příspěvek ke globální změně klimatu (emise CO₂),
- mobilita a místní přeprava cestujících (denní vzdálenosti a způsob přepravy),
- dostupnost veřejné zeleně a místních služeb,
- kvalita ovzduší (počet překročení mezních hodnot vybraných látek znečišťujících prostředí).

Doplňkové indikátory:

- cestování dětí do a ze školy (způsob dopravy),
- udržitelný management samosprávy a místního podnikání,
- hluková zátěž (podíl populace vystavené škodlivým hladinám hluku),
- udržitelné využívání území (urbanizované území, nezastavěná plocha),
- udržitelné výrobky (podíl výrobků ekologicky šetrných na celkové spotřebě), (Ústav územního rozvoje, 2003).

Použití indikátorů regionálního rozvoje dle Strategie regionálního rozvoje České republiky

Strategie regionálního rozvoje České republiky (dále jen "SRR ČR") je považována za základní dokument politiky regionálního rozvoje dle § 5 zákona č. 248/2000 Sb., O podpoře regionálního rozvoje. Dne 17. 5. 2006 byla schválena usnesením vlády ČR č. 560 Strategie regionální politiky České republiky pro léta 2007–2013. Základní správní jednotkou strategie ČR jsou kraje - tedy NUTS III. Ve Strategii je použito 124 indikátorů. Pro zvýšení ekonomického potenciálu, konkurenceschopnosti a sociální úrovně jsou použity indikátory:

- HDP na 1 obyvatele (mil. Kč),
- HDP na 1 obyvatele v PPP, EU = 100,
- čistý disponibilní důchod domácnosti (mil. Kč),
- zaměstnanost celkem (osoby),
- struktura zaměstnanosti dle sektorů,
- míra ekonomické aktivity obyvatel (muži, ženy, celkem),
- průměrná měsíční mzda (Kč),
- míra registrované nezaměstnanosti (%),
- obecná míra nezaměstnanosti (Hrabánková, 2011).

3.2.2 UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Pojem udržitelný rozvoj (sustainable development) poprvé použili v knize Meze růstu (Limits of Growth) autoři Donella a Dennis Meadowsovi a William Behrens v roce 1972. Pod tímto často skloňovaným termínem si lze představit takový způsob rozvoje lidské společnosti, ve kterém jsou dlouhodobě v souladu ekonomické, environmentální i sociální aspekty života při zachování životního prostředí budoucím generacím v co nejméně pozměněné (poškozené) podobě. Udržitelný rozvoj představuje nový rámec dlouhodobých cílů lidstva a strategií jeho vývoje. Vývoj lze charakterizovat jako posloupnost změn. Rozvoj v tomto případě zdůrazňuje změny k lepšímu, kvalitnějšímu životu lidské společnosti či alespoň vyvarování se zhoršujících se tendencí (Mezřický, 2005).

Z definice udržitelného rozvoje se odvozují tři pilíře udržitelnosti: sociální, environmentální, a ekonomický. Symbolicky je vyjadřují hesla: lidé, planeta, prosperita. Tyto tři pilíře by měly být ve vzájemné rovnováze (Svozil a Hynek, 2011). Jak však upozorňuje Mezřický (2005), pilíře se bohužel dostávají často do rozporu (např. výstavba dálnice versus ochrana přírody). Pouze vyvážený rozvoj těchto tří pilířů může vést k udržitelnému rozvoji. Jednotlivé rozměry či pilíře rozvoje však nelze chápat izolovaně, ale jako součásti jednoho celku. Jedná se o proces, který se snaží integrovat udržitelným způsobem ekonomické, sociálně-kulturní a environmentální cíle (Moldan, 1996).

Není snadné dosáhnout udržitelného rozvoje, jelikož občas bývá vyváženost pilířů porušena a přednost je dávana jen jednomu z nich, což vede k jejich nerovnováze. Nejčastěji se uvádí, že k tomu, aby mohl být rozvoj udržitelný, je třeba směřovat všechny pilíře stejným směrem. Pilíře by se měly doplňovat, měly by být nástroji i cíle zároveň. Vzhledem k povaze a cílům různých institucí a jedinců, bohužel dochází k preferování pouze jednoho z pilířů, zatímco pozornost na zbývající dva bývá potlačena (Moldan, 1996).

Ekonomická stránka udržitelnosti je úzce propojena s pilířem sociálním a usiluje o hospodářský rozvoj území. Sociální rozměr udržitelnosti lze vyjádřit jako sociální soudržnost neboli kohezi. K trvalé sociální soudržnosti dochází tehdy, je-li kombinace populace, kapitálu a technologie ve společnosti nastavena tak, že je životní úroveň každého jednotlivce adekvátní a zcela bezpečná. Environmentální pilíř se zabývá stavem životního prostředí.

Pro trvale udržitelný vývoj environmentálního pilíře musí toky energie a materiálu splňovat následující podmínky:

- intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nesmí přesahovat rychlost, se kterou jsou vyvíjeny jejich trvale udržitelné náhrady,
- intenzita využití obnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost jejich obnovy,
- intenzita znečišťování nepřevyšuje asimilační kapacitu životního prostředí.

Všechny tři principy trvale udržitelného rozvoje (Obrázek 2) jsou obsaženy v dokumentu Agenda 21, který vznikl v roce 1992 v brazilském Rio De Janiero na globálním fóru s názvem „Konference OSN o životním prostředí a rozvoji“ nebo také vzhledem k rozsáhlé účasti známým jako světový summit či „Summit Země“.

Obrázek 2: Trvale udržitelný rozvoj, tři pilíře udržitelnosti
Zdroj: Vítejte na zemi, 2013

3.3 PERIFERIE

Periferie Drápela (2011) chápe jako okrajová území (z hlediska jejich geografické polohy), která díky své nižší atraktivitě oproti centrům dosahují horších hodnot spojených s ekonomickými a sociálními indikátory. Novotná (2005) definuje periferie komplexněji, jakožto území s poruchou prostorově-funkčních vztahů, které vznikají jako výsledek nerovnoměrného působení vzájemně se podmiňujících nejen ekonomických a sociálních vztahů, jak uvedl ve své práci Drápela, ale také i kulturních, politických a fyziogeo-graphických faktorů. Význam odborného výrazu periferie by neměl být chápán izolovaně. Existence periferních oblastí se stala nedílnou součástí komplexně podmíněného vztahu jádro - zázemí (centrum - periferie), (Chromý et al., 2011).

Periferní území blíže přiblížili Musil a Müller (2008), kteří na tato území nahlíží také ze sociologického hlediska, které by v chápání periferií nemělo být opomíjeno. Vnitřní periferie vymezují jako *„Území, která se hospodářsky nerozvíjejí, ztrácejí obyvatelstvo, demograficky stárnou, mají nižší sociálně-ekonomickou úroveň, horší technickou i sociální infrastrukturu než ostatní části země, jsou obtížně dopravně dostupná, mají starý bytový fond a objevují se v nich specifické sociální problémy spojené s exkluzí.“* Tento přístup se opírá o objektivní kritéria. Jenomže sociální soudržnost s sebou nese také subjektivní stránky. Lidé, žijící v území, které se z objektivních kritérií řadí k periferním, si často neuvědomují, že jsou více či méně sociálně vyloučeni. Subjektivně mnozí z nich nepociťují (nejčastěji se jedná o starší obyvatele), že jsou v řadě životních aktivit omezováni polohou místa, kde žijí. Anebo nepovažují tento stav za negativní.

V dnešní době jsou periferie pod tlakem globálních procesů, kdy jsou chápány jako hrozba v podobě možného zániku jejich identity, nebo mohou podporovat specifika venkovských oblastí jednotlivých regionů. Tyto odlehle okrajové mikroregiony nabízí prostor pro zachování prvků regionální identity (rekreace, ochrana), která se podílí na formování specifických znaků periferií (Fialová, 2001). Hovoří-li se o periferii jako převážně o venkovském prostoru, pak těmito hodnotami jsou: tradice, identita, kultura. Venkov je v současnosti stále vyhledávanějším klidným prostorem k životu (Reinöhllová, 2005).

Německý geograf Walter Christaller patří mezi nejvýznamnější autory, kteří se zabývali periferiemi. Christaller vytvořil roku 1933 *Teorii centrálních míst*, někdy také známou pod soulovím *Teorie prostorové rovnováhy*. Teorie vysvětluje lokalizaci a velikost měst v sídelním systému za předpokladu homogenního prostoru. Teorie centrálních míst navazuje na práci Johanna Heinrich Von Thüneny z roku 1826, jenž se také zabýval lokalizační teorií.

Christaller zdůrazňuje význam jádra, respektive jader. Mezi těmito jádry vzniká prostor vykazující periferní charakter. Christallerova teorie inspirovala mnoho pozdějších teoretiků k nejrůznějším modifikacím. Významně ji na příkladu rozvinul německý ekonom August Lösh (Krejčí et al., 2010).

3.4 MARGINÁLNÍ OBLASTI

Přívlastek „marginální“ označuje v obecném významu umístění nebo pozici na okraji. Podstatné jméno „marginalita“ tedy znamená okrajovost, kterou je samozřejmě nutné definovat kontextem. Jak konstatuje Leimgruber (2004) „*marginalita je relativní koncept, nastavený normativním kontextem*“. Leimgruber ve své práci dále vymezuje čtyři složky marginality a to: ekonomickou, sociálně-kulturní, politickou a environmentální. Soubor všech čtyř složek vytváří „objektivní“ marginalitu. Za „subjektivní“ složku marginality je považováno, jak je tento objektivní stav vnímán lidmi. I tato složka je velmi důležitá při definici marginální oblasti a při jejím následném zkoumání a vyhodnocování. Marginální oblasti jsou dle Drápely (2011) typické svými okrajovými funkcemi. Marginální oblasti představují území, která jsou díky specifickým podmínkám či historickému vývoji natolik neatraktivní pro dlouhodobý pobyt obyvatel, že se postupně vylidňují.

Marginalizace však nepřináší pouze negativní efekty (jako jsou hrozby úpadku, snížení kvality života obyvatel daného území a jejich sociální vyloučení), ale na straně druhé také pozitivní dopady, mezi které můžeme zařadit například nižší nároky na veřejnou dopravu či lepší environmentální parametry území, jelikož společnost krajinu nevyužívá tak intenzivně, jako tomu je v případě centrálních míst. Mezi odborníky existují jisté hypotézy, které napomáhají identifikovat marginální regiony. Jsou jimi na příklad tyto teze:

- Marginalitou jsou více ohrožena sídla menší velikosti (do 200 obyvatel), sídla s rozptýleným osídlením, později založená sídla, sídla s horší občanskou vybaveností.
- Naopak za sídla méně ohrožená marginalitou jsou zpravidla považována sídla, jejichž geografická poloha vykazuje prvky centrality (zde se prolínají termíny marginálních a periferních regionů), sídla, která se nacházejí poblíž významných komunikací, či ta, ve kterých jsou lokalizovány významnější ekonomické činnosti a ta, která v minulosti plnila střediskovou funkci.

Avšak definic, které si kladou za cíl stručně a jasně definovat marginální území, existuje nepřehledné množství. Například dle Campus et al. (1987) jsou marginálními územími takové regiony, které splňují níže jmenovaná kritéria:

- významně nižší příjmy na jednoho obyvatele,
- nižší vybavenost infrastrukturou (zaměřená na kvalitu života a produkční proces),
- kulturní izolace (přinášející negativní dopad na podnikatelské ambice),
- nepříznivé přírodní podmínky (strmé svahy, nestabilní geologické podmínky, drsné klima) a dědictví historie.

Pod pojmem marginální oblast si lze představit takové území, které obyvatelé charakterizují jako velmi neatraktivní, co se týče života, bydlení v něm, v důsledku čehož tato území zákonitě stagnují či dokonce upadají. Jedná se tedy o subjektivní názor lidí, kteří odmítají v takovéto lokalitě bydlet. To ovšem neznamená, že takto charakterizované oblasti nejsou pro obyvatele atraktivní z hlediska cestovního ruchu (Vaishar, 2000). Periferní území, jak doplňuje Drápela (2011) se nevyskytují v krizové či beznadějně situaci, neboť jsou dobře integrovány do ekonomického systému, který jim přísluší. Slovo marginální má dle Leimgrubera (2004) mnohem širší význam než adjektivum periferním, jelikož zastřešuje jak politické, sociální tak ekonomické okruhy a obsahuje nejen efekt izolace, ale i nedostatek inovační kapacity.

3.5 REGIONÁLNÍ DISPARITY

Termín *disparita* pochází z latinského *disparita(u)s*. Překlad do českého jazyka zní *rozdělený*. Odborná literatura přisuzuje tomuto pojmu územní dimenzi, či jej územně aplikuje na potřeby příslušného oboru. Pro termín *disparita* se užívá synonym: nerovnost, rozdílnost, různost, nepoměr rozličných jevů či jejich nesoulad (Drápela, 2011).

Kutscherauer et al. (2010) vnímá regionální disparity jako neopodstatněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů. Hrabánková (2011) dodává, že tyto rozdíly musí být zachyceny v míře, která je celospolečensky uznána za nežádoucí. Disparitami, které je zapotřebí řešit nejsou rozdíly vzniklé z objektivních příčin (na základě přírodních podmínek), ale takové rozdíly, které byly podmíněny lidskou činností. Není však snadné definovat onu odůvodněnost či neodůvodněnost.

Významný příspěvek k funkčnímu pojetí regionálních disparit se objevuje v přístupu Molleho (2007). Ten tvrdí, že hlavní osou, ze které vycházejí politiky Evropské unie, je otázka soudržnosti a nedostatek soudržnosti (neboli koheze) se měří velikostí disparit. Koheze se vyskytuje tehdy, kdy jsou disparity ve výši sociální a ekonomické úrovně mezi jednotlivými regiony a sociálními skupinami politicky a sociálně akceptovatelné. Pokud disparity narůstají, což se děje při jejich divergenci, pak soudržnost slábne. Když se naopak disparity snižují (při jejich konvergenci), soudržnost se zvyšuje.

Územní disparity Kutscherauer et al. (2010) vnímá jako odraz silných nerovností ve vybavenosti území faktory konkurenceschopnosti. Tyto nerovnosti postupně vedou k asymetrické distribuci fyzického i lidského kapitálu. Vznikají tak rozdíly mezi periferií a centrem, a to zejména v koncentraci obyvatelstva, bohatství, přístupu ke službám obecného zájmu, v dopravě, energii, telekomunikacích a v informační společnosti, nebo ve výzkumu a kapacitách pro inovace.

Na regionální disparity a jejich dopad (regionální nerovnováhu ve státě) působí řada faktorů. Kutscherauer (2010) tyto faktory člení na primární a sekundární. Mezi primární faktory patří nízká mobilita pracovní síly, nízká mobilita pracovního kapitálu, ekonomická struktura regionu a faktory geografické povahy. K sekundárním faktorům řadíme demografické aspekty, vlivy vnější ekonomiky, nehybnost nákladů a cen, a také faktory a prostředí, které vychází z faktorů primárních.

V současnosti se pro hodnocení regionálních disparit v praxi uplatňují metody založené na meziregionální komparaci, v jejichž rámci jsou zvolené regiony srovnávány na základě znalostí a zkušeností, nebo za pomoci statistických metod, jejichž praktické využití na úrovni jednotlivých institucí, jež se zabývají problematikou územních disparit, není příliš široké. K nejznámějším a současně k nejběžněji používaným metodám hodnocení regionálních disparit se řadí:

- *metoda meziregionální komparace* – která je blíže popsána níže,
- *metoda využívající Geografický informační systém* – výstupem této metody jsou mapy (kartogramy, kartografy), které vznikly za pomoci počítačových systémů orientovaných na zpracování geografických dat,
- *míra variability* – využívající statistický výpočet směrodatné odchylky a variačního koeficientu,

- *vícerozměrné statistické metody* – např. metoda hlavních komponent, faktorová, shluková a diskriminační analýza,
- *shluková analýza* - která třídí určité množiny objektů do několika relativně homogenních celků/shluků/klastrů,
- *faktorová analýza* – statistická metoda umožňující najít nepřímo pozorované příčiny variability jednotlivých indikátorů sloužících k popisu regionálních disparit,
- *simplicistní model* – jehož cílem je obohacení metodologie, které se využívá při strategické situační analýze regionů,
- *metoda reálné konvergence* – kdy je nejprve zhodnocený vývoj jednotlivých indikátorů charakterizujících územní odlišnosti a následně je určeno, zda dochází k jejich divergenci či konvergenci,
- *upravený teritoriální Giniho koeficient* – který pracuje s rozdíly v HDP na obyvatele, které jsou zde považovány za ukazatele diferenciací příjmů mezi obyvateli jednotlivých regionů,
- *metoda umělých neuronových sítí*, aj. (Tuleja, 2008).

V České republice se dle Tuleji (2008) nejvíce uplatňuje metoda meziregionální komparace, v níž jsou na základě předchozí analýzy srovnány jednotlivé regiony a procesy probíhající uvnitř těchto regionů, s cílem najít společné a odlišné rysy v jejich vývoji. Metoda meziregionální komparace se zaměřuje za prvé na srovnávání struktur jednotlivých regionů, za druhé také na srovnání vybraných sociálních, ekonomických a environmentálních charakteristik regionů, které poukazují na možné územní disparity. Výstupem metody meziregionální komparace jsou regionální analýzy, v nichž jsou regionální disparity slovně okomentovány a hodnoceny.

Při aplikaci metody meziregionální komparace se můžeme setkat s některými úskalími, dle Kutscherauera et al. (2010) k nim patří:

- *Kvalita a dostupnost informací* – Není snadné získat dostatečné množství kvalitních, relevantních informací nutných k zhodnocení ekonomického, sociálního a environmentálního vývoje v jednotlivých regionech.
- *Časová a věcná srovnatelnost informací* – Při využití metody meziregionální komparace jsou srovnávány jednotlivé regiony i procesy uvnitř regionů na základě předem zvolených indikátorů, které mohou být následně srovnávány z hlediska věcného, časového i prostorového. Může se snadno stát, že při vlastní komparaci bude porušena zásada, dle které se ze tří výše uvedených kritérií mohou lišit srovnávané indikátory pouze v jednom z parametrů.

- *Vedlejší faktory* – Při srovnávání regionů je nutné vzít v potaz celou řadu vedlejších faktorů, mezi které patří například bohatství země, vývojové tendence prosazující se ve světové ekonomice, či úroveň politické stability v dané zemi.
- *Objektivnost analýz* – Při aplikaci metod meziregionální komparace nelze zaručit objektivnost hodnotitele. Vlastní volba metod měření, výběr charakteristických indikátorů a určení jejich důležitosti, jsou podmíněny subjektivním přístupem hodnotitele. Ten může následně vést k závěrům, které nemusí být plně v souladu s realitou. Bohužel neexistuje jednotná soustava kvantitativních indikátorů pro potřeby hodnocení regionálních disparit.

3.6 REGIONÁLNÍ POLARIZACE

Chromý a Seidl (2010) považují polarizaci za zcela přirozený a z pohledu vývoje společnosti také přínosný jev, jehož průvodním a záporným efektem je existence prostorově a společensky slabě integrovaných územních celků. Podle zastánců teorie polarizace tržní mechanismus nepřispívá k vyrovnání, ale k zesílení regionálních disparit. Proto jsou nezbytné státní zásahy prostřednictvím regionální politiky, která má směřovat k vyrovnání disparit, respektive by měla zamezit zvětšování rozdílů mezi regiony (Kutscherauer et al., 2010).

Podstatou teorie polarizace je teorie růstových pólů. Za zakladatele teorie růstových pólů se považuje François Perroux. Jádrem teorie růstových pólů je myšlenka, že rovnoměrný rozvoj a hospodářský růst je v praxi nemožný (Blažek, 2011). Polarizační teorie jsou typické následujícími znaky:

- heterogenní výrobní faktory, které jsou částečně imobilní. To znamená, že nemohou být dokonale substituční, a tudíž ani nedochází k úplnému vyrovnávání cen výrobních faktorů,
- dostupnost informací o technických a organizačních novinkách není automatická, nýbrž se rozšiřuje v prostoru prostřednictvím hospodářského systému,
- trhy nejsou dokonale konkurenční, ale vyznačují se existencí monopolů, oligopolů a externalitami.

Teorie rozlišuje hnací a hnanou oblast. Hnací oblast představuje region, ve kterém dochází k soustředění více pólů rozvoje. Hnanou oblast reprezentuje region, v němž se soustředí více bočních pólů, respektive kde se rozvíjejí ekonomické aktivity závislé svými výstupy na poptávce podniků hnací oblasti, nebo odkud přichází do hnacích odvětví pracovní síla. Polarizační teorie

tak dokumentuje příspěvek polarizace k rozvoji pólů i rozvoji periferních oblastí (Říhová a Damborský, 2008).

Polarizační teorie rozlišuje čtyři základní typy polarizace (Davin, 1964):

- *polarizace technologická (technická)* - založená na koncentraci nové techniky a technologie v pólech růstu,
- *polarizace důchodová (příjmová)* - při níž pól rozvoje působí na koncentraci a růst příjmů v důsledku rozšiřování služeb, tedy opírající se o vyvolanou poptávku a z ní plynoucí zisk,
- *polarizace psychologická* – jež se zakládá na optimistickém očekávání budoucí poptávky v dané oblasti,
- *polarizace geografická* – která tkví v koncentraci ekonomických aktivit v určité geograficky vymezené oblasti.

3.7 VENKOVSKÝ PROSTOR

Již od starověku si lidé uvědomovali rozdíly mezi pojmy město a venkov. Avšak až spolu s průmyslovým rozvojem, industrializací a živelnou urbanizací se dostává venkovský prostor do popředí zájmu odborníků z mnoha vědních oborů, ať se jedná o geografii, ekonomii, sociologii či architekturu. Cílem jejich zkoumání není dle Binka (2007) pouze teoretické upřesnění pojmů, ale také praktické řešení jejich divergentního vývoje a disparit, které vznikají mezi venkovem a městy. Disparity mezi venkovským a městským prostorem mají rozličný charakter (sociální, kulturní, ekonomický, aj.). Regionální nerovnosti ve vztahu město-venkov jsou předmětem zájmu značného počtu institucí (veřejné správy, nevládních organizací, nadnárodních organizací, obcí).

Ač si každý z nás dokáže pod pojmy venkov a město představit konkrétní obraz, odborné definice těchto pojmů jsou dodnes nejednotné. Variabilita venkovského osídlení se liší stát od státu, kraj od kraje. Český venkov se na první pohled zdaleka neliší od venkovského prostoru v jiných středoevropských regionech. Ale i v České republice lze nalézt značné odlišnosti mezi venkovy například v Moravskoslezském, Středočeském, či v Jihomoravském kraji (Šindlářová, 1993).

Venkov je specifickým prostředím, které působí na charakter celé České republiky. Na venkově žije zhruba čtvrtina obyvatel České republiky, avšak jeho význam je podstatně vyšší (Binek, 2007). Venkovský prostor se dle Šindlářové (1993) neskládá pouze ze souvislého osídlení v podobě vesnic (venkovských obcí, malých měst, ale i z rozptýleného osídlení

a z produktů lidské činnosti (lomy, doly, naleziště a místa zpracování surovin). Z tohoto velmi neúplného výčtu vyplývá, že by bylo snazší stanovit, co se pod slovem venkov neskryvá. Jedná se o města s jejich bezprostřední strukturou včetně podniků, továren a služeb na jejich území. V dnešní době již zdaleka nemůžeme venkov považovat za ryze homogenní prostor zaměřující se převážně na produkci zemědělské výroby. Perlín et al. (2010) však ve své práci stále ještě nahlíží na český venkov jako na homogenní celek, který se potýká se stejnými problémy a nese stejné předpoklady rozvoje. Ve své publikaci však vymezuje celkem osm typů venkova, které lze velmi snadno vymezit pomocí příslušných charakteristik, avšak za mnohem složitější považuje přesnou specifikaci hranic mezi těmito osmi typy. Typologie venkovského prostoru dle Perlína et al. (2010) zahrnuje:

- *Intenzivní rekreační oblasti* - s vysokou mírou intenzity rekreace (turisticko-rekreační funkce). S vyšší intenzitou rekreace logicky vyplývá nízký podíl trvale obydlených sídel.
- *Moravskou periferii* – jež charakterizují záporné hodnoty migračního salda (= rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých ve zkoumaném územním celku), vysoká míra nezaměstnanosti (= podíl nezaměstnaných ke všem osobám schopných pracovat), a nízké hodnoty indexu vzdělanosti (= vyjadřuje úroveň dosaženého vzdělání, měří se na základě syntézy dílčích indikátorů: míry gramotnosti dospělé skupiny obyvatel a míry kombinovaného poměru zápisu do škol).
- *Neprofilovaný venkov* – populačně malé obce s průměrnou občanskou vybaveností vyznačující se průměrnými hodnotami všech zde sledovaných ukazatelů.
- *Nerozvojový sousedský venkov* – kam patří ekonomicky slabé venkovské mikroregiony označovány též souslovím vnitřní periferie.
- *Problémový rekreační venkov* - turisticky atraktivní venkovská oblast s vysokým zastoupením objektů druhého bydlení, která je současně problémovou oblastí ze společenského a ekonomického hlediska.
- *Rozvojový venkov* - typický vysokou hodnotou migračního salda, nejvyšším podílem nově postavených domů a bytů, vysokou vzdělaností, nízkou mírou nezaměstnanosti, vysokou vyjížděkou za prací.
- *Strukturálně postižený průmyslový venkov* – který má rozvojový potenciál vzhledem k relativně dobré poloze v blízkosti center. Negativním rysem strukturálně postižených průmyslových oblastí je velmi negativní image celého regionu způsobená špatným stavem životního prostředí (zejména kvůli těžbě uranu a uhlí).
- *Vybavený moravský venkov* - charakteristický vysokou mírou vybavenosti obcí, vysokou intenzitou veřejné dopravy a vysokou mírou vyjížděky do zaměstnání.

Příznačným znakem pro venkov v oblasti prostorového pohybu je především vysoká vyjíždka za prací. Zhruba 70 % obyvatel venkova cestuje za prací z místa svého bydliště. Tento jev se v demografii nazývá *kyvadlová migrace* (Binek, 2007). Příčinu vzniku kritického stavu, ve kterém se část venkovského osídlení v České republice nachází, shledává Ryšavý (1990) v dlouhotrvajícím (více než stoletém) poklesu počtu pracovních příležitostí v zemědělství a následné emigraci obyvatel z venkova. Ke krizi venkovského osídlení v České republice významně přispěl hromadný odsun německého obyvatelstva po roce 1945.

Stále je však důležité snažit se rozvíjet venkovské oblasti. Důležitým pilířem rozvoje venkova jsou pochopitelně samotní obyvatelé, kteří mezi sebou vstupují do interakcí rozličnými často protichůdnými názory, což činí rozvoj venkova velmi obtížným (Galvasová, 2007). Předpokladem rozvoje Jihomoravského (nejen) venkovského prostoru je podpora kvalitního života obyvatel těchto lokalit. Podpora kvalitního života obyvatel napomáhá k vyrovnání regionálních nerovností (Hudečková et al., 2006). Trvale udržitelný rozvoj venkova bude vyžadovat mnohem více než pouze rozvoj infrastruktury či moderních technologií. K trvale udržitelnému rozvoji by měli přispět svým aktivním přístupem a zapojením místní obyvatelé, kteří v konečném důsledku budou společně sdílet odpovědnost, náklady, rizika i přínosy plynoucí z rozvoje. Dle Griffitha (2004) především chybí programy podporující práci dobrovolníků, neziskových organizací a občanských skupin, které se zabývají rozvojem venkova. Z globálního pohledu se stává cílem rozvoje udržitelného venkova dosažení udržitelného hospodářského rozvoje a zlepšení životních podmínek, což zajistí, že venkovské regiony budou atraktivním místem pro život a budou schopny pozitivně přispět k národnímu hospodářství (Woods, 2011).

Základ rozvoje venkova spočívá v rozvoji venkovských obcí. Toto téma ovšem nese mnohem širší význam, zahrnuje rozvoj vztahů mezi venkovskými obcemi a městy, krajinotvorbu, řešení neobecních témat apod. (Svobodová et al., 2011). Podle názoru Hrabánkové (2011) úroveň kvalifikované a specializované pracovní síly sehrává v souvislosti s udržitelným regionálním rozvojem venkova významnou úlohu. Vzhledem k těmto skutečnostem je stabilizace obyvatelstva ve venkovských oblastech, zejména těch, u kterých je neuspokojivě zajištěné podnikatelské prostředí a standardní životní podmínky, velmi nedostatečná.

V oblasti venkova je jeho rozvoj Svobodovou et al. (2011) konkretizován jako proces zlepšování pozice venkovských obcí a krajinné sféry, ve které se tyto obce nacházejí. Proces rozvoje venkova směřuje k:

- vytvoření harmonického systému kulturní krajiny,
- rozvoji pestrosti a specifik venkovských obcí,
- vzniku stabilního ekonomického systému s adekvátními pracovními příležitostmi,
- zajištění dostatečné dopravní dostupnosti a rozvinutí občanské společnosti.

3.8 REGIONÁLNÍ POLITIKA A ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICCE

Problematika regionální politiky a regionálního rozvoje se dostává do popředí zájmu politiků a jiné odborné veřejnosti v České republice až od druhé poloviny 90. let 20. století, čili mnohem později, než tomu bylo v ostatních státech západní Evropy. Zdůvodnění tohoto faktu Blažek (2011) přičítá nízké míře nezaměstnanosti v České republice, která byla vždy považována za jeden z hlavních indikátorů regionálních problémů. Rychlý až dramatický růst nezaměstnanosti v naší zemi je také doprovázený výraznými disparitami v míře nezaměstnanosti mezi jednotlivými regiony. Z vnějších faktorů, které stimulují zájem o regionální rozvoj a regionální politiku v České republice, lze uvést ambice České republiky vstoupit do Evropské unie, kde je regionální výzkum i regionální politika stěžejní oblastí zájmu. Zájem o danou problematiku vyplývá z poptávky ze strany měst, obcí, mikroregionů, krajů, regionů soudržnosti, ze zpracování strategií lokálního nebo regionálního rozvoje. Zpracování těchto dokumentů je podmínkou k získání finančních prostředků na realizaci projektů investiční povahy. V České republice byl regionální vývoj ovlivněn především transformačním procesem, který započal na začátku 90. let minulého století. Na počátku transformace existovaly pouze malé regionální rozdíly, které se ovšem v průběhu let výrazně prohloubily a došlo ke vzniku regionálních disparit (Grospič et al., 2008).

Stav systémových makrostruktur specifických pro Českou republiku je na rozdíl od ekonomik vyspělého světa velmi negativně ovlivněn četnými vývojovými diskontinuitami. Proto nelze v České republice uplatnit recepty na neo-endogenní regionální rozvoj používané vyspělými státy. Tuleja (2008) doporučuje, aby se regionálně-rozvojová politika České republiky zaměřila na postupnou modifikaci neadekvátně uspořádaných systémových makrostruktur, které významným způsobem brání skutečnému regionálnímu rozvoji. Divergenční tendence, které jsou v současnosti zcela typické pro Českou republiku, byly založeny na systémových deformacích, jejichž původ lze najít v nedávné historii země.

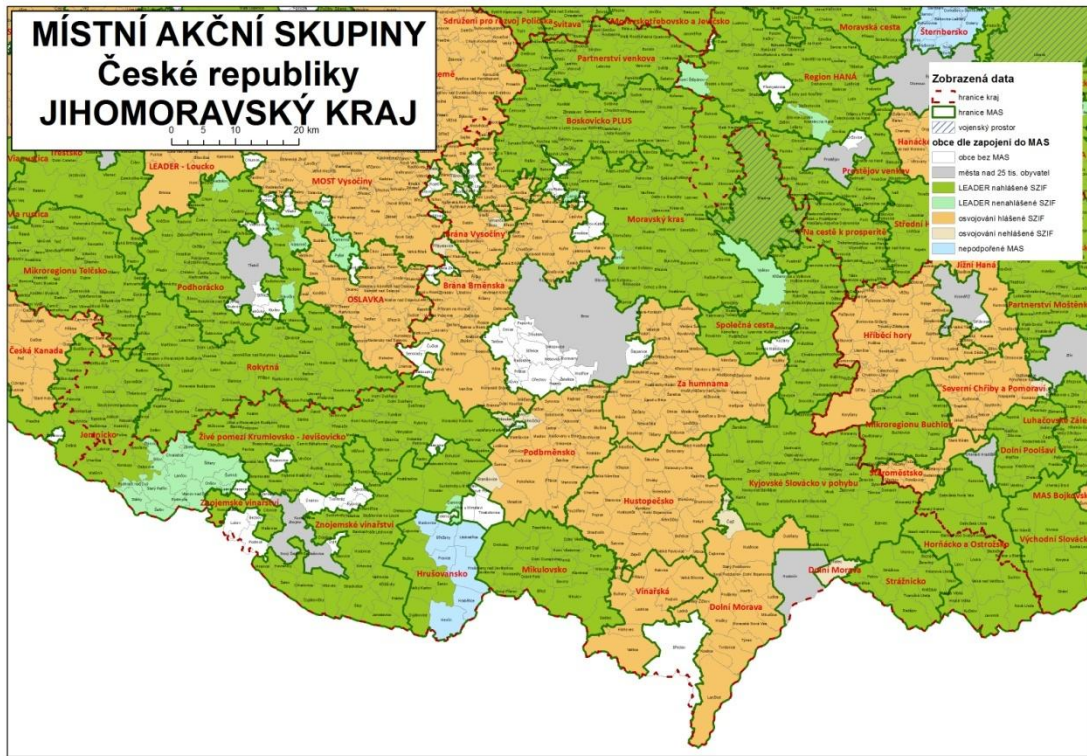
3.9 REGIONÁLNÍ POLITIKA A ROZVOJ V JIHMORAVSKÉM KRAJI

Důležitým elementem regionální spolupráce, podporovaného zejména ze strany Krajského úřadu Jihomoravského kraje, se stalo vytváření mikroregionů. Vznik mikroregionů je významným a pozitivním trendem pro společné prosazování zájmů a záměrů zejména venkovských obcí s cílem dosažení žádoucích změn (ČSÚ, 2014). Mikroregiony definujeme jako regiony malého geografického měřítka. V praxi se běžně setkáváme s účelově vytvořenými mikroregiony, sdružení obcí s cílem získání společné podpory pro čerpání z prostředků státních fondů a z fondů EU (Regionální informační servis, 2014).

Drápela (2010) popisuje mikroregion jako funkční nodální region, vymezený na základě spádovosti dojížděky za prací. Centrum takového mikroregionu má 10–15 tisíc obyvatel a jeho zázemí nejméně 10 tisíc. Mikroregionem Drápela rozumí funkční region definovaný na základě geografických metod a nikoliv dobrovolný, účelově vytvořený svazek obcí.

Mikroregiony dle SRR ČR 2014–2020 pokrývají většinu území krajů České republiky (mimo obvykle stojí jen velká města). V některých krajích jsou mikroregiony považovány za důležitou skupinu aktérů a za partnery kraje. V jiných krajích jsou mikroregiony zcela opomíjeny. V metodice Strategie regionálního rozvoje České republiky 2014–2020 jsou mikroregiony členěny do osmi kategorií (Obrázek 3) dle hodnot agregátů jednotlivých pilířů konkurenceschopnosti:

- komplexně konkurenceschopné mikroregiony,
- závislé konkurenceschopné mikroregiony,
- mikroregiony s možností rychlé akcelerace konkurenceschopnosti,
- mikroregiony se slabým transferem znalostí do ekonomiky,
- mikroregiony nevyužívající svůj dopravní potenciál,
- inovativní, avšak celkově průměrné mikroregiony,
- komplexně nekonkurenceschopné mikroregiony,
- mikroregiony s nejednoznačnými atributy konkurenceschopnosti.

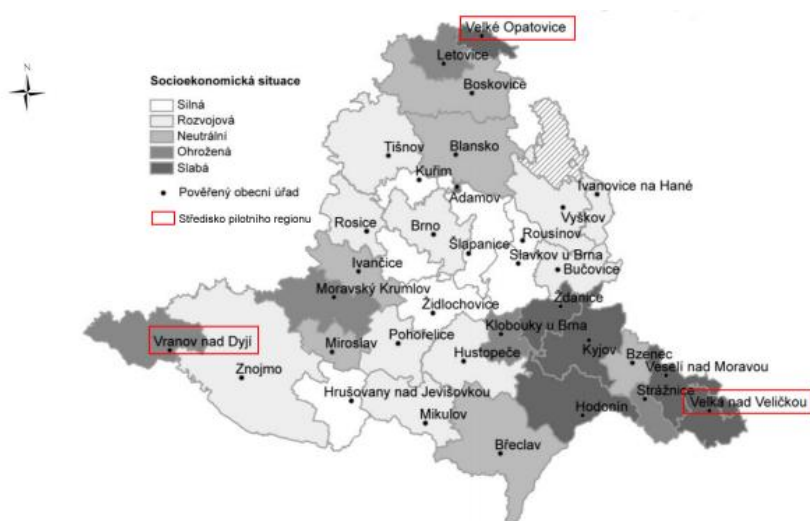
Obrázek 3: Místní akční skupiny Jihomoravského kraje

Zdroj: Národní síť místních akčních skupin České republiky, 2014

Stále se také rozvíjí přeshraniční spolupráce, a to zejména v euroregionu Pomoraví, který sdružuje regiony Weinviertel, Jižní Morava a Západní Slovensko. Tyto oblasti jsou charakteristické intenzivní zemědělskou činností. Výjimkou jsou městské aglomerace Bratislavy, Brna a Vídně, kde se koncentruje průmyslová a obchodní činnost. Mezi hlavní priority rozvoje Jihomoravského kraje patří rovněž rozvoj euroregionu Pomoraví a příhraniční spolupráce, podpora koncepčního rozvoje území, rozvoje spolupráce na euro-regionální úrovni, zejména v oblasti vědy, školství, zdravotnictví, sociálních služeb, kultury a sportu (ČSÚ, 2014).

Rada Jihomoravského kraje v listopadu 2010 rozhodla o zavedení systémového přístupu k rozvoji socioekonomicky slabších mikroregionů Jihomoravského kraje. Na základě identifikace územních disparit a s přihlédnutím k usnesení Vlády ČR č. 141 k vymezení regionů se soustředěnou podporou státu pro roky 2010 až 2013 (hospodářsky slabé regiony – okresy Blansko, Hodonín a Znojmo) bylo rozhodnuto o pilotních mikroregionech, díky kterým byla ověřována forma a možnost systémové podpory ze strany Jihomoravského kraje (Regionální rozvojová agentura jižní Moravy, 2010). Vzhledem k potřebě spolupráce s lokálními aktéry a logickou potřebou vzájemné spolupráce byly hlavními partnery dobrovolné svazky obcí, které jsou zastřešujícím reprezentantem pilotního mikroregionu. Pilotními mikroregiony v Jihomoravském kraji byly, (Obrázek 4):

- Vranovsko- reprezentované Sdružením pro obnovu a rozvoj obcí Vranovska,
- Horňácko- reprezentované dobrovolným svazkem obcí Mikroregion Horňácko,
- Malá Haná - reprezentovaná Svazkem obcí Malá Haná (Regionální rozvojová agentura jižní Moravy, 2010).

Obrázek 4: Vymezení socioekonomicky slabých území dle metodiky Programu rozvoje Jihomoravského kraje 2010–2013.

Zdroj: Regionální rozvojová agentura jižní Moravy, 2010

4 METODIKA PRÁCE

Data pro zpracování praktické části byla čerpána z internetových stránek Českého statistického úřadu, konkrétně z Demografické ročenky správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (2000 až 2009), a rovněž z Demografické ročenky správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (2004 až 2013). Pro odhad budoucího vývoje byly použity statistické metody pro vyrovnávání časových řad trendovou funkcí. Předpověď bude vycházet z dat od roku 2000 do 2013 se zaměřením na období následujících sedmi let, do roku 2020.

4.1 STATISTICKÉ METODY

4.1.1 ČASOVÉ ŘADY

Význam časových řad spočívá ve sledování vývoje demografických ukazatelů v čase. Taková sledování jsou součástí řady analýz, neboť na základě poznání minulosti je možné pochopit zákonitosti „chování“ ukazatelů a usuzovat o jejich vývoji v budoucnu. Časové (dynamické, vývojové či chronologické) řady označují posloupnost hodnot určitého statistického znaku (ukazatele) uspořádaných chronologicky. Ukazatel je nutné shodně, věcně a prostorově vymezit po celé sledované období. Základní kritérium klasifikace časových řad shledává Minařík (2009) v jejich dělení dle rozhodného okamžiku na dva základní druhy, a to:

- *Časové řady úsekové (intervalové)*, u nichž jsou hodnoty vázané k určitému časovému úseku nenulové délky. Tento druh časových řad se vyznačuje sčítatelností hodnot znaku, z níž vyplývá možnost určit hodnotu znaku pro delší časový interval sčítáním dílčích částí daného intervalu. Konstantní délka časových intervalů jednotlivých údajů je nezbytnou podmínkou pro srovnatelnost údajů intervalových řad, např. 1 rok.
- *Časové řady okamžikové*, u kterých se hodnota znaku vztahuje k určitému definovanému časovému okamžiku, teoreticky nenulové délky. Charakteristickou vlastností časových řad okamžikových je nesčítatelnost hodnot pro jednotlivé časové okamžiky. Navíc lze pro časové řady okamžikové stanovit pouze průměrnou hodnotu, např. k 31. 12. daného roku.

Zkoumaný znak pro oba dva typy časových řad se označuje symbolem Y a jeho konkrétní hodnoty pak $y_1, y_2, y_3, \dots, y_t, \dots, y_n$. Index t nabývá hodnot $1, 2, 3, \dots, n$ a stanovuje příslušný interval či okamžik zjišťování. Symbol n značí délku časové řady.

Další dělení časových řad vychází z délky periodicity (pravidelnosti):

- *Časové řady krátkodobé* – měsíc, týden, čtvrtletí,
- *Časové řady dlouhodobé* – rok a déle.

Poslední členění časových řad je možné vymežit podle užitého druhu ukazatelů:

- *Absolutní ukazatele*,
- *Odvozené ukazatele* - např. poměrná čísla (Hindls et al., 2007).

Při práci s časovými řadami je nutné seznámit se s definicemi některých pojmů:

- *Trendová složka (T_t)* – vyjadřuje dlouhodobé změny ve vývoji průměrného chování ukazatele. Zachycuje dlouhodobý růst či dlouhodobý pokles. Trend (jak se většinou zkráceně trendová složka nazývá) vzniká důsledkem působení sil, které působí stejným směrem. Trend lze většinou popsat matematickou funkcí v celé délce časové řady. Při popisu trendu tedy nejde o to, zda časová řada krátkodobě klesá či roste, ale jde skutečně o zachycení tendence pohybu časové řady.
- *Sezónní složka (S_t)* – pravidelně se opakující výkyvy (kolísání), které se vyskytují s periodicitou kratší než 1 rok. V podstatě by se dalo říci, že sezónnost je důsledkem střídání ročních období. Nejčastěji pozorujeme sezónnost u čtvrtletních a měsíčních časových řad. Už z definice této složky je zřejmé, že se nemůže vyskytovat u ročních časových řad. Přestože se tato složka pravidelně v časové řadě opakuje, může v průběhu let měnit svůj charakter.
- *Cyklická složka (C_t)* – kolísání ve vývoji v rámci období delšího než 1 rok. U ekonomických řad je cyklická složka často spojována se střídáním hospodářských cyklů. Protože působí dlouhodobě, je velmi obtížné ji vysledovat a popsat. Perioda cyklické složky se může pohybovat v násobcích let, a proto pokud máme krátkou časovou řadu, nemusí být cyklická složka vůbec rozeznatelná. Navíc se charakter této složky může v čase měnit.
- *Náhodná nesystematická složka (ε_t)* – kolísání a výkyvy, které nemají systematický charakter. Pod tuto složku můžeme zařadit všechny vlivy, které na časovou řadu působí a které nedokážeme systematicky podchytit a popsat. (Hindls et al., 2007).

Srovnáváme-li více období, je nutné rozlišovat indexy:

- *Řetězové indexy* (indexy s proměnlivým základem) se vztahují k předchozímu období. Bývají nazývány též koeficienty růstu nebo tempa růstu. Řetězový index hodnoty Q v časovém okamžiku t má dle Minaříka (2009) vzorec: $\frac{Q_t}{Q_{t-1}}$,
- *Bazické indexy* (indexy se stálým základem) Minařík (2009) řadí mezi individuální indexy jednoduché. Užívají se při zkoumání a hodnocení vývoje časové řady za delší časové období. Jsou konstruovány jako podíl hodnoty ukazatele ve sledovaném období k hodnotě ukazatele základního období.

Základním obdobím bývá nejčastěji hodnota prvního období řady, případně lze za hodnotu základního období považovat průměr hodnot několika období. V souvislosti s aplikací bazických indexů však hrozí riziko, že první hodnota řady, která je při postupu zvolena, nemusí být nejvhodnější, neboť se může jednat o hodnotu pro danou řadu zcela atypickou.

Řada bazických indexů veličiny Q se označuje jako: $\frac{Q_1}{Q_0}, \frac{Q_2}{Q_0}, \dots, \frac{Q_j}{Q_0}, \dots, \frac{Q_k}{Q_0}, \dots, \frac{Q_n}{Q_0}$.

4.1.2 VYROVNÁVÁNÍ ČASOVÝCH ŘAD

Při zjišťování trendu časové řady se vymezují vlivy činitelů, které působí stabilně a určují směr vývoje časové řady. Z grafického hlediska se jedná o nalezení elementární křivky, která vystihuje směr vývoje dané časové řady. Křivku lze získat několika způsoby; grafickým vyrovnáváním, mechanickým či analytickým vyrovnáváním časové řady.

- *Mechanické vyrovnávání* časových řas se provádí s použitím klouzavých průměrů.
- *Analytické vyrovnávání* tkví v proložení pozorovaných hodnot vhodnou trendovou funkcí (Minařík, 2009). Nejužívanější metodou odhadu parametrů trendovou funkcí je metoda nejmenších čtverců (Hindls et al., 2007). Minařík (2009) v tomto případě užívá nezávisle proměnnou, která se určuje jako:

$$t = \frac{2i-n-1}{2} \quad \text{pro } i = 1, 2, \dots, n \quad \text{přičemž platí, že: } \sum t = 0$$

Soustava rovnic trendová přímky $T = b_0 + b_1 \cdot t$ se vypočítá: $\sum y_t - nb_0 - b_0 \sum t = 0$

$$\sum y_t t - b_0 \sum t - b_1 \sum t^2 = 0$$

Výpočet parametrů trendové přímky: $b_0 = \frac{y_t}{n}$, $b_1 = \frac{\sum y_t \cdot t}{\sum t^2}$

V praktické části diplomové práce bude pracováno s metodou analytického vyrovnávání.

4.1.3 TRENDOVÝ MODEL

Jak popisuje Hindls et al. (2007) trendová funkce bývá vybrána na základě věcné analýzy zkoumaného jevu. Z věcné analýzy je možné posoudit, zda se jedná o funkci klesající nebo rostoucí, zda se jedná o funkci nekonečně rostoucí, nebo přichází-li v úvahu inflexní bod. Základní tendence ve vývoji analyzovaného ukazatele jsou bohužel odhaleny pouze v hrubých obrysech.

Další možností, která se nabízí, je zvolit analýzu grafu zobrazené časové řady. Nevýhody u této analýzy je hrozba subjektivity hodnotitelů či nesprávná volba použitého měřítka. Hledání trendové funkce by proto mělo být založeno na rozboru empirických údajů. Mezi ty se řadí metody používané v regresní analýze, kdy je zvolen nejvhodnější typ křivky na základě minimalizace hodnot přijatého kritéria, za které je nejčastěji užíván reziduální součet čtverců.

4.2 SOCIÁLNĚ-DEMOGRAFICKÉ METODY

4.2.1 INDEX STÁŘÍ

Index stáří, který je znám také pod pojmem Sauvyho index podle francouzského demografa Alfréda Sauvyho, charakterizuje proces demografického stárnutí populace (Koschin, 2006). Index stáří vyjadřuje, kolik v dané populaci žije obyvatel ve věku nad 65 let a více na 100 dětí ve věku 0–14 let. Jinými slovy se jedná o podíl seniorů na 100 dětí. Je-li výsledná velikost indexu nižší než 100, podíl sledované dětské složky obyvatel je vyšší než podíl osob starších, a naopak, přesahuje-li výsledná hodnota indexu stáří číselnou hodnotu 100, množství osob ve věku nad 65 let převyšuje počet dětí v populaci. Ze socioekonomického hlediska se jeví jako optimální minimální hodnoty tohoto demografického ukazatele.

4.2.2 INDEX EKONOMICKÉ ZÁVISLOSTI I

Index ekonomické závislosti I bývá také označován termínem *index šedého (sociálního) zatížení* či *index zatížení starých*. Jak už poslední z možných názvů napovídá, jedná se o ekonomickou závislost osob v postproduktivním (poproduktivním) věku (65 a více let) na ekonomicky aktivním obyvatelstvu dané populace (15-64 let), (Hindls et al., 2007).

4.2.3 INDEX EKONOMICKÉ ZÁVISLOSTI II

Pro *index ekonomické závislosti II* existuje též jiný název, a to: *index zeleného (sociálního) zatížení; index zatížení mladých*. Při výpočtu tohoto indexu se pracuje s ekonomickou generací preproduktivní (předproduktivní), děti a mladiství ve věku 0–14 let. Index ekonomického zatížení II odpovídá na otázku, kolik osob preproduktivního věku musí teoreticky živit jeden produktivní svou prací (samozřejmě za ideálního předpokladu, že všichni produktivní pracují a nikdo v post- či nereproduktivním věku nepracuje), (Koschin, 2005).

4.2.4 INDEX EKONOMICKÉHO ZATÍŽENÍ

Další charakteristika věkové struktury, která zobrazuje poměr dětí a seniorů k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu, je *index ekonomického zatížení (index hospodářského zatížení)*. V analyzovaném území sledujeme proces demografického stárnutí, když se velikost podílu starších osob zvyšuje a podíl osob ve věku 0–14 let snižuje. Indikátor udává poměr počtu obyvatel v postproduktivním a preproduktivním věku k počtu obyvatel ve věku produktivním.

Rovnice pro výpočet indexu ekonomického zatížení je sestavena následovně:

$$\text{Index ekonomického zatížení} = (\text{počet obyvatel ve věku 0–14 let} + \text{počet obyvatel ve věku 65 a více let}) / \text{počet obyvatel ve věku 65 a více let} * 100$$

Čím nižší je výsledná hodnota indexu, tím příznivější je poměr mezi ekonomicky neaktivní a aktivní složkou obyvatel z pohledu věkové struktury obyvatel i z hlediska makroekonomické zátěže osob v produktivním věku. Je nutné vzít v úvahu také fakt, že část osob v produktivním věku je nezaměstnaná, nebo ekonomicky neaktivní. V důsledku toho je skutečný podíl závislých lidí, tj. poměr těch, kteří nejsou výdělečně činní, k ekonomicky činným, daleko vyšší než podíl vyjádřený indexem ekonomického zatížení. Indikátor úzce souvisí s vývojem populační struktury, resp. s vývojem počtu obyvatel a tím pádem i s ekonomickým vývojem a závislostí osob na počtu osob v produktivním věku. Ukazatel především naznačuje možný vývoj počtu obyvatel území a tím vyhlídky pro rozvoj obce do budoucna (Koschin, 2005).

4.2.4 PROSTOROVÁ VIZUALIZACE

Pro znázornění územních rozdílů se v práci využívá kartografická vizualizace, a to pomocí metody kartogramu a kartodiagramu. Kartogram umožňuje prostorové znázornění relativních hodnot statistických dat, naopak kartodiagram znázorňuje hodnoty absolutní.

5 VÝSLEDKY A DISKUSE

5.1 JIHMORAVSKÝ KRAJ

5.1.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY KRAJE

Jihomoravský kraj leží v periferní části Evropy, obklopený dalšími relativně marginálními regiony Česka a Slovenska. Blízkost Vídně však přináší Jihomoravskému kraji polohovou výhodu. Kraj protíná řada železničních a dálničních komunikací evropského významu (Šťastná a Vaishar, 2011). Jihomoravský kraj pro svoji výhodnou polohu na hranicích se dvěma zeměmi EU a na spojnici Středozeří se střední a severní Evropou je možno považovat za křižovatku Evropy (ČSÚ, 2014).

Jihomoravský kraj tvoří sedm okresů a 21 správních obvodů s rozšířenou působností (SO ORP). Republiková varianta do venkovského prostoru Jihomoravského kraje zařazuje 612 obcí. S podílem 90,9 % se řadí Jihomoravský kraj na třetí místo s nejvyšším počtem obcí v celé České republice. Krajská varianta vymezení venkovského prostoru říká, že Jihomoravský kraj má obcí dokonce 647, čili o 35 obcí více. V procentuálním vyjádření se jedná o 96,1 % z celkového počtu obcí rozprostírajících se na ploše 6 091 km² (84,7 % z výměry kraje), v nich žije téměř 507 tisíc obyvatel (44,2 % obyvatel kraje). Nejvíce venkovských obyvatel žije v okrese Brno - venkov (74,8 %), (ČSÚ, 2014).

Administrativní členění Jihomoravského kraje

Administrative breakdown of the Jihomoravský Region

Obrázek 5: Administrativní členění Jihomoravského kraje
Zdroj: ČSÚ, 2014

Jihomoravský kraj tvoří celkem 34 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (SO POÚ). Jsou jimi Adamov, Blansko, Boskovice, Brno, Břeclav, Bzenec, Hodonín, Hrušovany nad Jevišovkou, Hustopeče, Ivančice, Ivanovice na Hané, Klobouky u Brna, Kuřim, Kyjov, Letovice, Mikulov, Miroslav, Moravský Krumlov, Pohořelice, Rosice, Rousínov, Slavkov u Brna, Strážnice, Šlapanice, Tišnov, Velká nad Veličkou, Velké Opatovice, Veselí nad Moravou, Vranov nad Dyjí, Vyškov, Znojmo, Ždánice a Židlochovice.

Obce s pověřeným obecním úřadem bývají také označovány jako obce II. typu, či obce II. stupně (Šťastná a Vaishar, 2011). Obce s pověřeným obecním úřadem byly stanoveny zákonem č.314/2002 Sb. ze dne 13. června 2002 o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. Správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem byly stanoveny vyhláškou Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb., ze dne 15. srpna 2002. Obě tyto právní normy nabyly účinnosti 1. ledna 2003. Většina těchto obcí je zároveň i obcí s rozšířenou působností. V Jihomoravském kraji tvoří výjimku obce Adamov, Bzenec, Hrušovany nad Jevišovkou, Ivanovice na Hané, Klobouky u Brna, Letovice, Miroslav, Rousínov, Strážnice, Velká nad Veličkou, Velké Opatovice, Vranov nad Dyjí a Ždánice (Šťastná a Vaishar, 2011).

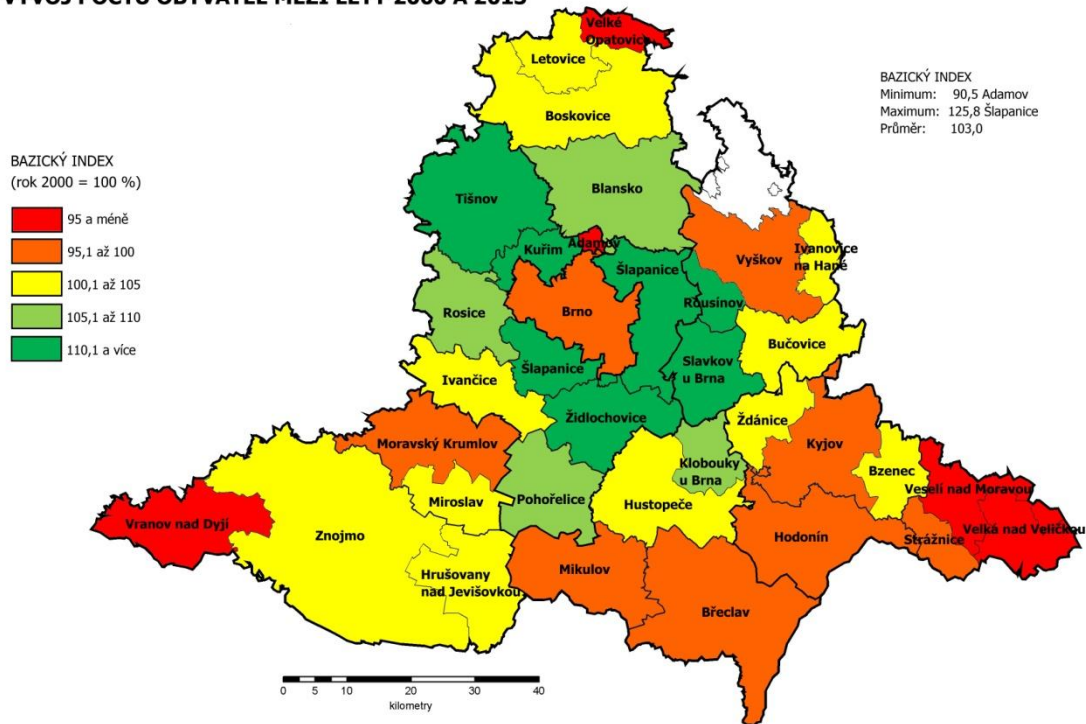
Diplomová práce dále pojednává o třech z nich:

- Klobouky u Brna,
- Letovice,
- Vranov nad Dyjí.

5.1.2 VÝVOJ POČTU OBYVATEL V SO POÚ JIHOMORAVSKÉHO KRAJE 2000–2013

Změna počtu obyvatel bazickým indexem mezi roky 2000 a 2013 v rámci SO POÚ je vyčíslena v Tabulce 1 a následně graficky znázorněna na Obrázku 6. Tato změna je do značné míry ovlivněna geografickou polohou SO POÚ a jejich vzdáleností od spádových území. Počet obyvatel klesl převážně v těch regionech, kde je tato vzdálenost největší. Počet obyvatel se nejvíce snížil v SO POÚ Adamov a to o 9,5 % (478 obyvatel), dále v SO POÚ Velká nad Veličkou (8,3 %), Velké Opatovice (5,9 %), Vranov nad Dyjí (5,5 %) a ve Veselí nad Moravou (5,3 %). Nejvyšší nárůst obyvatel mezi roky 2000 a 2013 zaznamenávají obce s pověřeným obecním úřadem Šlapanice (25,8 %), Kuřim (23,5 %), Židlochovice (15,7 %), Slavkov u Brna (12,5 %), Rousínov (11,8 %) a Tišnov (10,3 %) – což jsou všechno suburbánní zázemí Brna, kam se v posledních letech mladé rodiny stěhují a trvale žijí, zatímco stále pracují ve větších městech, jako je na příklad Brno, kde je nabídka pracovních míst na podstatně lepší úrovni. Tomuto jevu se odborně říká suburbanizace velkých měst (Deník veřejné správy, 2015).

VÝVOJ POČTU OBYVATEL MEZI LETY 2000 A 2013

Obrázek 6: Změna počtu obyvatel SO POÚ Jihomoravského kraje mezi roky 2000 a 2013 na základě bazického indexu (k 31. 12.)

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Tabulka 1: Změna počtu obyvatel SO POÚ Jihomoravského kraje mezi roky 2000–2013 na základě bazického indexu (k 31.12.)

SO POÚ	Počet obyvatel 2000	Počet obyvatel 2013	Bazický index (%)
Adamov	5 054	4 576	90,5
Blansko	48 945	51 694	105,6
Boskovice	34 032	35 327	103,8
Brno	381 862	377 508	98,9
Břeclav	60 188	59 682	99,2
Bučovice	15 797	15 970	101,1
Bzenec	12 106	12 124	100,1
Hodonín	63 509	61 307	96,5
Hrušovany nad Jevišovkou	11 067	11 504	103,9
Hustopeče	27 569	28 171	102,2
Ivančice	23 076	23 993	104,0
Ivanovice na Hané	5 562	5 733	103,1
Klobouky u Brna	6 974	7 365	105,6
Kuřim	17 970	22 198	123,5
Kyjov	35 986	35 127	97,6
Letovice	9 932	10 195	102,6
Mikulov	19 970	19 760	98,9
Miroslav	6 990	6 995	100,1
Moravský Krumlov	15 431	15 217	98,6
Pohořelice	12 531	13 589	108,4
Rosice	22 818	25 092	110,0
Rousínov	7 543	8 431	111,8
Slavkov u Brna	19 794	22 267	112,5
Strážnice	7 728	7 426	96,1
Šlapanice	51 245	64 446	125,8
Tišnov	27 199	29 996	110,3
Velká nad Veličkou	8 760	8 037	91,7
Velké Opatovice	6 324	5 954	94,1
Veselí nad Moravou	24 476	23 182	94,7
Vranov nad Dyjí	5 466	5 168	94,5
Vyškov	37 691	37 638	99,9
Znojmo	73 357	74 450	101,5
Ždánice	8 503	8 539	100,4
Židlochovice	27 145	31 415	115,7

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty, 2015

5.1.3 VYMEZENÍ EMIGRAČNÍCH REGIONŮ PROSTŘEDNICTVÍM INDEXU STÁŘÍ

S použitím indexu stáří pro SO POÚ Jihomoravského kraje lze vymezit takové regiony, ze kterých se obyvatelstvo stěhuje, jedná se o emigrační regiony, mezi které lze řadit regiony periferní, které leží v zázemí krajských či jiných větších měst; dále se může jednat o regiony marginální, které se nacházejí zpravidla v blízkosti hranic, či se vyznačují vyšší spádovostí od významných center.

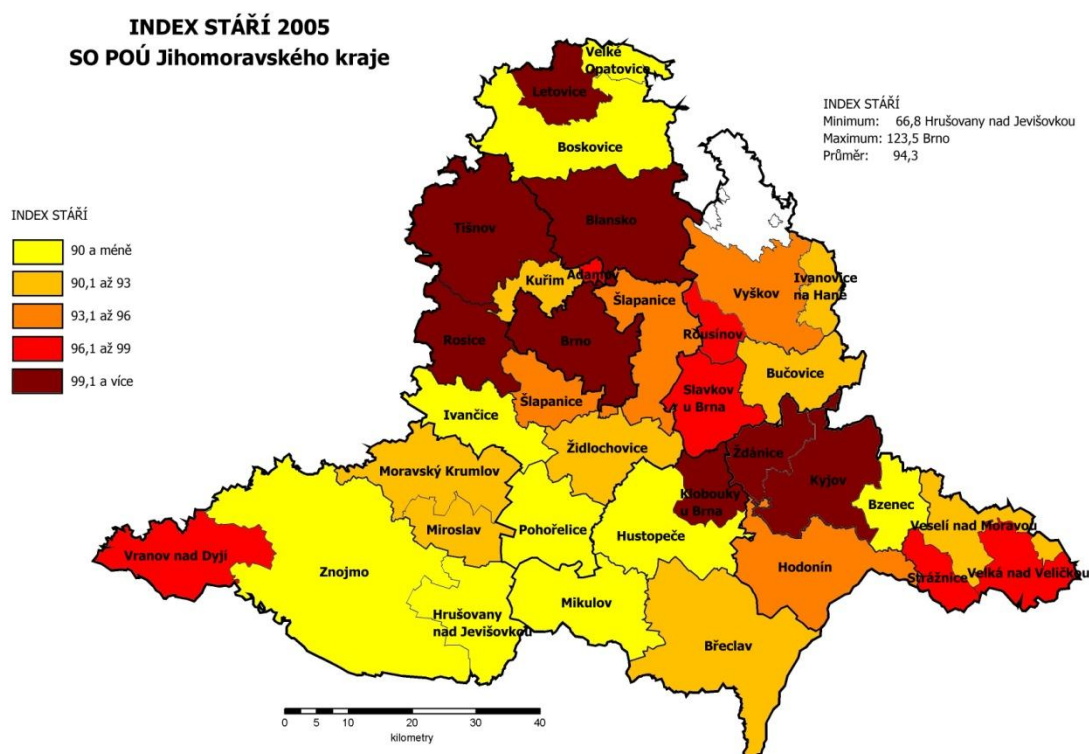
Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, index stáří se vypočítá jako podíl seniorů na 100 dětí. Index stáří se udává v procentech. Regiony, které mají hodnoty pod 100 %, jsou mladými prosperujícími regiony. Regiony, u nichž je výsledná hodnota indexu stáří nad 100 %, jsou naopak zpravidla regiony zaostávající, s vysokým podílem seniorů, čili s ekonomicky neaktivním obyvatelstvem. Jedná se tudíž o méně prosperujícími regiony v daném území.

Je nutné si uvědomit, že ve světě obecně panuje globální trend demografického stárnutí populace. Jihomoravský kraj i jednotlivé správní obvody obcí s pověřenými obecními úřady v něm nejsou samozřejmě výjimkou. Demografické stárnutí populace v Jihomoravském kraji je zachyceno na následujících třech kartogramech. Vzhledem k rapidním každoročně se zvyšujícím hodnotám indexu stáří nelze pro všechny tři sledované roky 2005, 2010 a 2013 uplatnit jednotnou barevnou hodnotící škálu zachycující hodnoty indexu stáří. Proto se škály na jednotlivých kartogramech více či méně liší, a to tak, aby co nejdříve zachytily situaci v jednotlivých SO POÚ Jihomoravského kraje za dané roky 2000, 2005 a 2010.

Barevná hodnotící škála je vždy rozdělena do pěti intervalů. Nejsvětějšími barvami jsou zobrazeny regiony s nízkými hodnotami indexu stáří, regiony imigrační, prosperující, mladé regiony. Naopak, tmavší barvy na kartogramu poukazují na regiony méně prosperující, staré regiony s emigračními tendencemi, některé z nich lze definovat pojmy: periferní, marginální či zaostávající regiony.

Vzhledem k tomu, že další část práce je zaměřena na tři vybrané správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem: SO POÚ Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí; bude popisná část ke kartogramům věnována hodnocení právě těchto tří regionů.

INDEX STÁŘÍ PRO SO POÚ JIHMORAVSKÉHO KRAJE ZA ROK 2005

Obrázek 7: Index stáří ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji za rok 2005

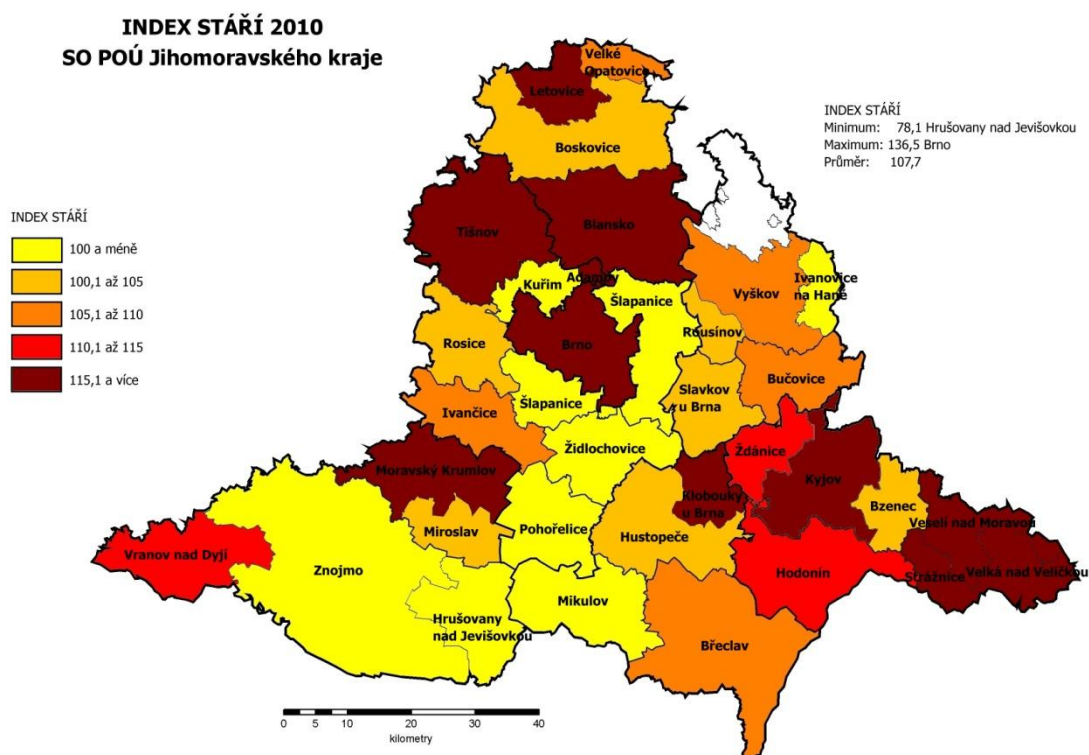
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Index stáří dosahoval nejvyšších hodnot v SO POÚ Brno (123,5 %). Nejnižší hodnota indexu stáří pro rok 2005 byla naopak sledována v SO POÚ Hrušovany nad Jevišovkou (66,8 %). Průměrná hodnota indexu stáří pro celý Jihomoravský kraj se pohybovala kolem 94,3 obyvatel starších 65 let na 100 dětí ve věku 0–14 let.

Vybrané správní obvody s pověřeným obecním úřadem Klobouky u Brna a Letovice spadají svými indexy stáří v roce 2005 do kategorie emigračních regionů. Pro Letovicko byla vypočtena hodnota indexu stáří 101,3 %, pro Kloboucko dokonce 111,0 %. Vranovsko na tom bylo v roce 2005, co se indexu stáří týče o něco lépe. Byla zde vypočtena hodnota indexu stáří 98,1 %.

Mezi další regiony, které lze považovat za marginální z hlediska srovnání indexu stáří za rok 2005, patří SO POÚ Blansko, Kyjov, Rosice, Tišnov a Ždánice. SO POÚ Rosice, Tišnov a Blansko lze považovat za regiony periferní, za suburbie města Brna. Ždánice a Kyjov jsou periferními regiony z hlediska jejich nevyhovující polohy.

INDEX STÁŘÍ PRO SO POÚ JIHMORAVSKÉHO KRAJE ZA ROK 2010

Obrázek 8: Index stáří ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji za rok 2010

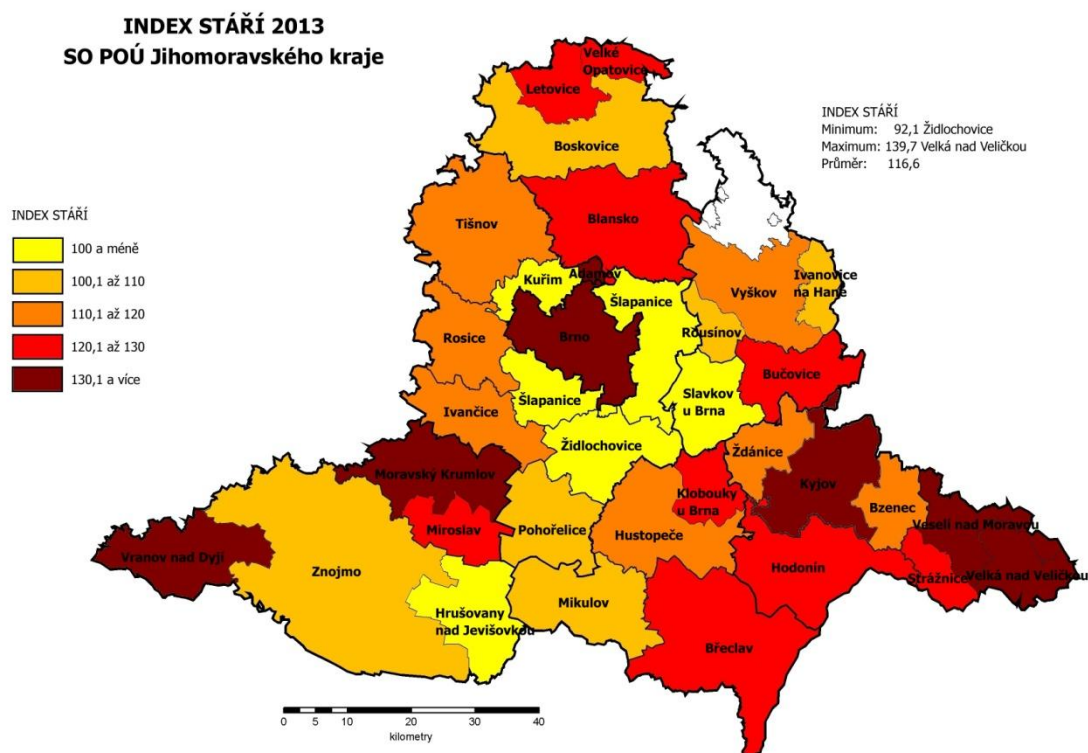
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

O pět let později, v roce 2010, dosahoval index stáří svého maxima opět v SO POÚ Brno, jeho hodnota tento rok vzrostla na 136,5 %. SO POÚ s nejnižší hodnotou indexu stáří byly znovu Hrušovany nad Jevišovkou (78,1 %). Průměrná hodnota indexu stáří v roce 2010 vzrostla na 107,7 %.

SO POÚ Letovice i Klobouky u Brna opět patří mezi regiony s nejvyššími hodnotami indexu stáří v Jihomoravském kraji. Pro Kloboucko byla zjištěna hodnota indexu stáří 117,8 %. Pro Letovicko 116,6 %. Index stáří v SO POÚ Vranov nad Dyjí v roce 2010 přesáhl hranici 100 %, (111,9 %).

Marginální regiony z hlediska výsledků indexů stáří jsou obdobné jako v roce 2005, jen jejich počet vzrostl. Můžeme k nim přiřadit i SO POÚ Moravský Krumlov, Veselí nad Moravou, Strážnici a Velkou nad Veličkou. Poslední dvě jmenované regiony jsou regiony pohraniční, neleží v blízkosti žádné významné dálnice, proto jim lze přičítat perifernost z hlediska nežádoucí geografické polohy.

INDEX STÁŘÍ PRO SO POÚ JIHMORAVSKÉHO KRAJE ZA ROK 2013

Obrázek 9: Index stáří ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji za rok 2013

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

V posledním roce, kdy byly sledovány hodnoty indexu stáří pro jednotlivá SO POÚ Jihomoravského kraje, dosahovala nejvyšší hodnoty indexu stáří SO POÚ Velká nad Veličkou (139,7 %), která tak předčila Brno (136,6 %). Minimum sledovaného indexu bylo zjištěno v SO POÚ Židlochovice. Průměrná hodnota indexu stáří v roce 2013 byla 116,6 %.

V roce 2013 byly u SO POÚ Vranov nad Dyjí (132,5 %) sledována vyšší hodnota indexu stáří než u SO POÚ Klobouky u Brna (121,3 %) a Letovice (124 %). Vranovsko aktuálně zaznamenává pozvolný úpadek. Region prosperuje pouze v letním období, kdy je atraktivní svým cestovním ruchem díky Vranovské přehradě a tamnímu zámku. V zimním období region nedisponuje dostatečným turistickým vyžitím, proto trpí nedostatkem pracovních příležitostí pro zimní měsíce a stává se tak velice marginálním regionem Jihomoravského kraje.

SO POÚ Tišnov a Rosice se stávají postupem času více atraktivními oblastmi pro trvalý pobyt občanů Jihomoravského kraje. SO POÚ Moravský Krumlov, Kyjov, Veselí nad Moravou a pohraniční regiony SO POÚ Strážnice a Velká nad Veličkou nadále z pohledu indexu stáří stagnují.

5.1.4 MÍRA REGISTROVANÉ NEZAMĚŠTNANOSTI

Tabulka 2: Míra registrované nezaměstnanosti SO POÚ Jihomoravského kraje v letech 2005–2011, (v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Česká republika	8,9	7,7	6,0	6,0	9,2	9,6	8,6
Jihomoravský kraj	7,5	6,8	5,6	4,7	6,7	7,8	7,5
Adamov	8,0	5,8	5,8	6,5	13,1	10,8	8,5
Blansko	7,1	5,2	5,2	5,7	10,0	9,4	8,0
Boskovice	8,6	6,5	6,5	7,5	12,5	12,0	11,0
Brno	9,5	6,3	6,3	6,1	9,0	9,9	9,2
Břeclav	10,4	7,2	7,2	7,0	11,9	13,4	12,0
Bučovice	12,1	6,3	6,3	6,4	11,8	10,8	10,7
Bzenec	13,7	9,2	9,2	9,2	14,0	15,1	13,5
Hodonín	16,2	11,4	11,4	11,6	17,2	18,3	16,3
Hrušovany nad Jevišovkou	20,1	15,3	15,3	12,7	17,5	17,8	15,2
Hustopeče	10,2	6,9	6,9	7,2	11,6	12,7	10,1
Ivančice	9,1	6,5	6,5	6,4	11,8	12,5	10,6
Ivanovice na Hané	10,1	6,0	6,0	6,2	10,7	11,0	9,3
Klobouky u Brna	11,0	7,6	7,6	6,9	12,5	14,8	11,3
Kuřim	6,3	4,0	4,0	4,4	8,6	8,8	8,3
Kyjov	15,4	11,6	11,6	11,3	15,2	16,5	14,2
Letovice	9,4	6,5	6,5	7,2	11,9	11,1	9,9
Mikulov	14,8	9,8	9,8	8,2	14,1	15,9	12,5
Mirotslav	15,3	10,0	10,0	9,2	14,7	15,6	13,0
Moravský Krumlov	13,2	9,1	9,1	9,2	13,5	12,9	12,4
Pohořelice	11,2	6,1	6,1	5,8	11,1	12,6	11,3
Rosice	8,6	6,8	6,8	6,2	11,2	11,7	10,1
Rousínov	8,3	5,2	5,2	7,2	11,0	9,3	9,2
Slavkov u Brna	7,5	4,1	4,1	4,1	8,8	9,0	8,2
Strážnice	14,3	9,3	9,3	9,9	14,6	15,8	13,5
Šlapanice	6,1	4,0	4,0	3,9	7,8	8,6	7,7
Tišnov	7,8	5,1	5,1	5,8	10,4	12,0	10,4
Velká nad Veličkou	15,7	10,2	10,2	11,8	17,5	16,4	14,2
Velké Opatovice	8,3	6,3	6,3	7,4	13,2	13,1	12,5
Veselí nad Moravou	14,1	9,3	9,3	9,1	14,4	15,1	13,0
Vranov nad Dyjí	20,9	15,3	15,3	15,8	23,0	22,2	19,6
Vyškov	8,5	5,1	5,1	5,2	9,7	9,5	9,4
Znojmo	13,4	11,6	11,6	10,9	15,4	15,9	14,6
Ždánice	15,7	9,4	9,4	8,9	14,2	15,3	13,0
Židlochovice	6,5	4,1	4,1	4,0	7,6	7,4	6,8

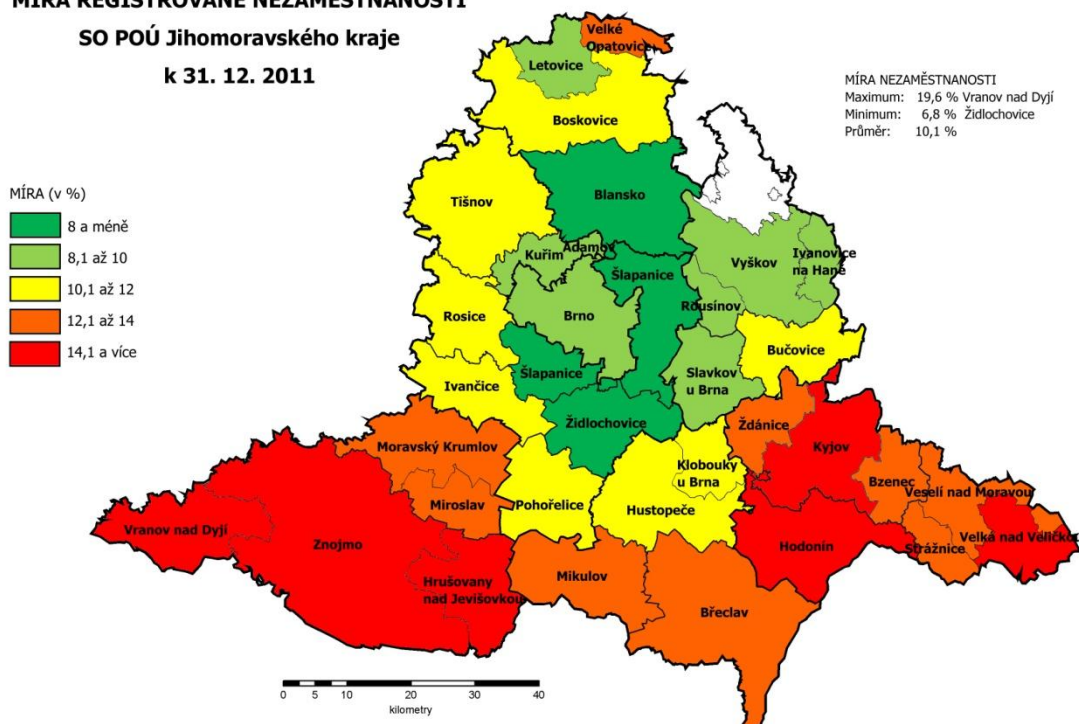
Zdroj: data MPSV, vlastní zpracování, 2015

Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v jednotlivých SO POÚ Jihomoravského kraje v rámci období 2005–2011 představuje Tabulka 2. Pro porovnání s hodnotami za celou Českou republiku a Jihomoravský kraj jako celek slouží první dva řádky tabulky. Hodnota registrované míry nezaměstnanosti je odvozena od ekonomické situace na daném území. V čase hospodářského růstu se míra nezaměstnanosti snižuje, v době recese naopak roste. Míra nezaměstnanosti za celý Jihomoravský kraj se ve sledovaném období pohybuje pod celorepublikovým průměrem.

O Jihomoravském kraji jako celku lze tedy říci, že kraj netrpí vysokou nezaměstnaností. Hodnoty tohoto socio-ekonomického ukazatele se za jednotlivé správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem ztelně liší. V rámci sledovaného období byla nejvyšší míra nezaměstnanosti v roce 2009 ve SO POÚ Vranov nad Dyjí (23,0 %). Nejnižší míra registrované nezaměstnanosti byla zjištěna o rok dříve v SO POÚ Šlapanice (3,9 %). Obyvatelé SO POÚ Šlapanice mají krátkou dojezdovou vzdálenost za prací do Brna. V tomto směru jsou na tom obyvatelé SO POÚ Vranov nad Dyjí o dost hůře, navíc vzhledem k sezónnosti zaměstnání v samotném regionu jsou tyto hodnoty vysoké.

MÍRA REGISTROVANÉ NEZAMĚSTNANOSTI

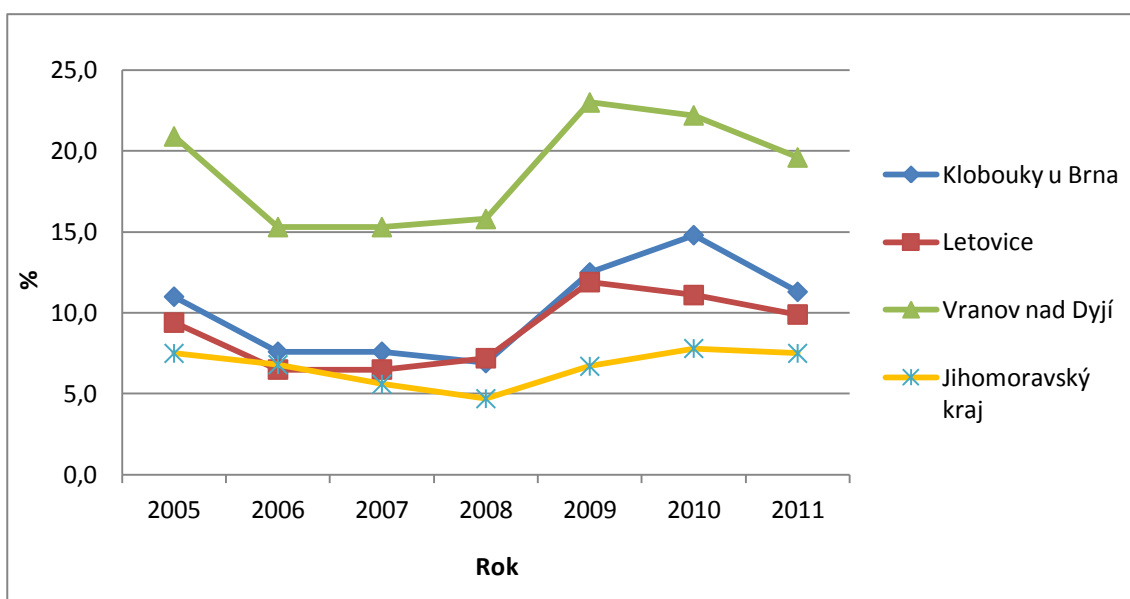
SO POÚ Jihomoravského kraje
k 31. 12. 2011

Obrázek 10: Míra registrované nezaměstnanosti v % v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2011

Zdroj: data MPSV, vlastní zpracování, 2015

Obrázek 10 vizualizuje hodnoty registrované míry nezaměstnanosti k 31. 12. 2011 a rozděluje jednotlivá SO POÚ do pěti kategorií (škál). Dva odstíny zelené barvy zachycují ty regiony, ve kterých jsou v roce 2011 nejlepší (čili nejnižší) hodnoty míry nezaměstnanosti. Nejnižší procento nezaměstnaných bylo v roce 2011 v SO POÚ Židlochovice (6,8 %) a v dalších regionech, které vytvářejí suburbanizační prstenec kolem SO POÚ Brno (Blansko, Šlapanice). Nejvyšší hodnoty registrované míry nezaměstnanosti za rok 2011 jsou na mapě znázorněny červenou barvou. V první řadě k nim patří SO POÚ Vranov nad Dyjí s 19,6 %.

Obrázek 11: Míra registrované nezaměstnanosti v SO POÚ Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí ve srovnání s hodnotami pro Jihomoravský kraj v letech 2005–2011
Zdroj: data MPSV, vlastní zpracování, 2015

Praktická část Diplomové práce cílí na tři vybrané správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (Klobouky u Brna, Letovice a Vranov nad Dyjí). Kapitola věnovaná míře nezaměstnanosti byla proto doplněna Obrázkem 11, který graficky zobrazuje vývoj míry nezaměstnanosti výše zmíněných regionů v letech 2005–2011. Graf je pro možnost srovnání doplněn vývojem průměrných hodnot míry nezaměstnanosti za celý Jihomoravský kraj. Z Obrázku 11 vyplývá, že ve všech třech sledovaných regionech byla po celý sledovaný čas registrovaná nezaměstnanost vyšší než v Jihomoravském kraji. Pouze v SO POÚ Letovice v roce 2006 byla nezaměstnanost o tři desetiny procenta nižší než v celém kraji. Vranov nad Dyjí je z hlediska zaměstnanosti nejvíce marginálním regionem. SO POÚ Klobouky u Brna disponují obdobnými hodnotami jako SO POÚ Letovice, jen mírně vyššími. Z obrázku je patrná zvýšená nezaměstnanost ve všech sledovaných regionech v roce 2009, tento skok lze přičítat celosvětové ekonomické krizi, která na přelomu let 2008/2009 zasáhla všechny státy Evropské unie (Encyklopedie Evropa 2045, 2015).

5.2 KLOBOUKY U BRNA

Správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem Klobouky u Brna (Kloboucko) je vymezen územím osmi obcí: Boleradice, Borkovany, Brumovice, Kašnice, Klobouky u Brna, Krumvíř, Mokrůvky a Velké Hostěrádky, (Obrázek 12).

Obrázek 12: Správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem Klobouky u Brna
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování, 2014

5.2.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTKA REGIONU

Kloboucko leží ve střední části Jihomoravského kraje, v okrese Břeclav, 34 km jihovýchodně od města Brna, 36 km na sever od Břeclavi a 18 km severovýchodně od města Hustopeče. Kloboucko leží v nadmořské výšce okolo 250 m nad mořem. Kloboucko spadá pod ORP Hustopeče. Město Klobouky u Brna jsou obcí s pověřeným obecním úřadem, nachází se zde také stavební úřad. Na Kloboucku žije pouze 7 365 obyvatel (k 31. 12. 2013). Plocha území regionu je cca 97 km² (ČSÚ, 2014).

Přestože je Kloboucko oblastí zemědělského typu většina tamějších obyvatel dojíždí za prací do nedalekého Brna. V okolí se nachází rozsáhlé lesy, kopce Zumperk a Nedánov s rozhlednou, a také velký počet vinic. Okolí je lemováno Ždánickým lesem. Okolím protéká řeka Trkmanka (ČSÚ, 2014).

Tabulka 3: Statistické údaje obcí SO POÚ Klobouky u Brna

	Výměra (ha)	Podíl výměry obce v regionu (%)	Počet obyvatel	Hustota zalidnění (počet obyvatel na km ²)	Průměrný věk
Boleratice	1 212	13	833	69	38,0
Borkovany	1 399	14	766	55	38,8
Brumovice	1 049	11	958	91	38,6
Kašnice	156	2	243	156	38,7
Klobouky u Brna	3 134	32	2 251	72	37,7
Krumvív	1 012	10	1 134	112	38,1
Mokrůvky	670	7	458	68	38,3
Velké Hostěrádky	1 059	11	384	36	39,4
SO POÚ Klobouky u Brna	9 619	100	7 027	73	38,5

Zdroj: data Města a obce online, vlastní výpočty, 2015

SO POÚ Klobouky u Brna tvoří osm obcí, z nichž největší rozlohu zaujímá obec Klobouky u Brna s 3 134 ha, které tvoří 32 % plochy celého regionu. V obci Klobouky u Brna žije také nejvíce obyvatel z výše zmíněných obcí, a to 2 251. Naopak nejmenší obcí regionu je obec Kašnice, která zaujímá plochu 156 ha (2 % plochy z celého regionu). Zde žije pouze 243 obyvatel. Ačkoliv je obec Kašnice nejmenší a nejméně lidnatou obcí, hustota zalidnění je v této obci největší. Nejméně obyvatel na jeden km² žije ve Velkých Hostěrádkách. Průměrný věk v obcích Kloboucka je ve všech zmíněných obcích přibližně stejný a poměrně nízký, jeho hodnoty se pohybují mezi 37,7 let (Klobouky u Brna) a 39,4 let (Velké Hostěrádky).

Územím prochází jednokolejná neelektrifikovaná železniční trať, která však byla zrušena pro osobní přepravu a slouží především k převozu vytěžené ropy naftových dolů. Silnice I. třídy se v regionu nevyskytují, avšak územím prochází silnice II. třídy. Od roku 2008 je zde zaveden IDS JMK, se kterým jsou občané Kloboucka nad míru spokojeni (Klobouky u Brna – oficiální stránky města, 2015).

Ve všech obcích regionu se nachází mateřská škola (kromě obce Mokrůvky a obce Kašnice). V těchto obcích také chybí základní škola, která není ani v obci Velké Hostěrádky. Četnost služeb a sociální vybavenosti celé SO POÚ Klobouky u Brna nelze považovat za adekvátní. Skutečnost, že velká část tamních obyvatel dojíždí za prací do Brna, kde také nakupuje, postihuje drobné živnostníky v Kloboukách, kteří jsou nuceni své obchody zavřít. Široká nabídka služeb je dostupná také v blízkých Hustopečích a v Břeclavi, kam taktéž obyvatelé Kloboucka dojíždějí za zábavou i za úředními záležitostmi či za specializovanou zdravotnickou péčí (Klobouky u Brna – oficiální stránky města, 2015).

Tabulka 4: Přehled občanské vybavenosti obcí SO POÚ Klobouky u Brna

SO POÚ Klobouky u Brna	Pošta	Škola	Zdravotnické zařízení	Policie	ČOV	Vodovod	Plynofikace
Boleratice	Ano	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Borkovany	Ano	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne
Brumovice	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano
Kašnice	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Klobouky u Brna	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Krumvíř	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Mokrůvky	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Velké Hostěrádky	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano

Zdroj: Města a obce online, 2015

Jak vyplývá z Tabulky 4, občanská vybavenost obcí SO POÚ Klobouky u Brna je na průměrné úrovni. Jedinou obcí regionu, která disponuje komplexní občanskou vybaveností, jsou Klobouky u Brna, které reprezentují obec s pověřeným obecním úřadem. Nejméně vybavenými obcemi SO POÚ Klobouky u Brna jsou obce Kašnice, Mokrůvky a Velké Hostěrádky, kde se nachází vždy pouze dvě z výše uvedených položek občanské vybavenosti, konkrétně se jedná o vodovod a plynofikaci.

5.2.2 VÝVOJ POČTU OBYVATEL

Tabulka 5: Vývoj stavu obyvatel SO POÚ Klobouky u Brna mezi lety 2000–2013 k 31.12.

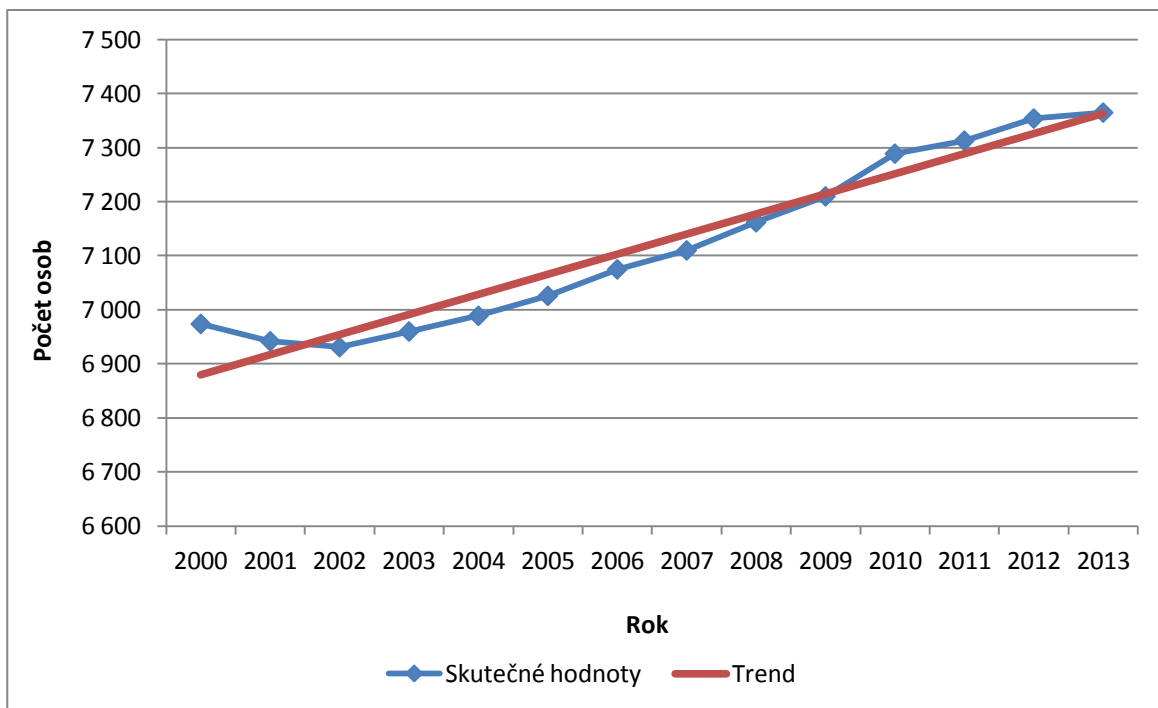
Rok	Absolutně			Řetězový index	Relativně (%)		Rok	Predikce celkového stavu obyvatel
	Muži	Ženy	Celkem		Muži	Ženy		
2000	3 441	3 528	6 974	100,0	49,4	50,6	2014	7 400
2001	3 430	3 513	6 942	99,5	49,4	50,6	2015	7 437
2002	3 433	3 504	6 931	99,8	49,5	50,5	2016	7 474
2003	3 419	3 506	6 960	100,4	49,1	50,9	2017	7 512
2004	3 435	3 543	6 989	100,4	49,1	50,9	2018	7 549
2005	3 438	3 550	7 026	100,5	48,9	51,1	2019	7 586
2006	3 468	3 563	7 075	100,7	49,0	51,0	2020	7 623
2007	3 510	3 577	7 110	100,5	49,4	50,6		
2008	3 532	3 604	7 162	100,7	49,3	50,7		
2009	3 574	3 640	7 210	100,7	49,6	50,4		
2010	3 607	3 647	7 289	101,1	49,5	50,5		
2011	3 642	3 638	7 313	100,3	49,8	50,2		
2012	3 642	3 683	7 354	100,6	49,5	50,5		
2013	3 649	3 675	7 365	100,2	49,5	50,5		

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty, 2015

Stav obyvatel SO POÚ Klobouky u Brna ke konci let 2000 (6 974 obyvatel) a 2013 (7 365 obyvatel) vzrostl o 391 obyvatel absolutně a o 0,2 % relativně. Počet obyvatel do roku 2002 mírně klesá a od následujících let s občasným menším zakolísáním pozvolna roste až do roku 2010, poté k roku 2013 klesá o necelé 1 %. Největší meziroční nárůst počtu obyvatel SO POÚ Klobouky u Brna byl zaznamenán mezi roky 2002 a 2003 o 0,6 % (29 obyvatel). Největší meziroční pokles obyvatelstva byl naopak zaznamenán mezi roky 2010 a 2011 o 0,9 % (24 obyvatel).

K růstu počtu obyvatel na Kloboucku je zřejmě přispělo zavedení IDS JMK, které pomohlo k zlepšení dopravy, a také výstavba bytových komplexů v obcích Klobouky u Brna a Brumovice v roce 2008 (Klobouky u Brna – oficiální stránky města, 2015).

Za předpokladu neměnného trendu budoucího vývoje časové řady konečného stavu obyvatel je vývoj hodnot nejlépe vyjádřen pomocí mírně rostoucí trendové funkce ve tvaru $T = 7\,121,429 + 37,15165 \cdot t$ (výpočet viz příloha Excel č. 1). V roce 2020 by tedy ve správním obvodu obce s pověřeným obecním úřadem Klobouky u Brna mohlo žít 7 623 obyvatel.

Obrázek 13: Vývoj počtu obyvatel SO POÚ Klobouky u Brna mezi lety 2000–2013 doplněno trendovou funkcí

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

5.2.3 UKAZATELE MIGRACE

Tabulka 6 uvádí přehled základních ukazatelů migrace závislých na konkrétním čase *t*. Rešerše literatury a metodika ukazatelů migrace je uvedena v Bakalářské práci Jandová (2013), na kterou Diplomová práce navazuje. Tabulka 6 zobrazuje migrační saldo, objem migrace a index migračního salda (neboli index atraktivity, který vyjadřuje poměr migračního salda a objemu migrace; nabývá hodnot od -1 do 1) v letech 2000 až 2013. Objem migrace v průběhu let značně kolísá a migrační úbytek se střídá s migračním přírůstkem. V roce 2000 vykazuje objem migrace nejnižší hodnoty (198 migrantů) a naopak rok 2006 se vyznačuje hodnotami nejvyššími (338 migrantů), (Tabulka 6).

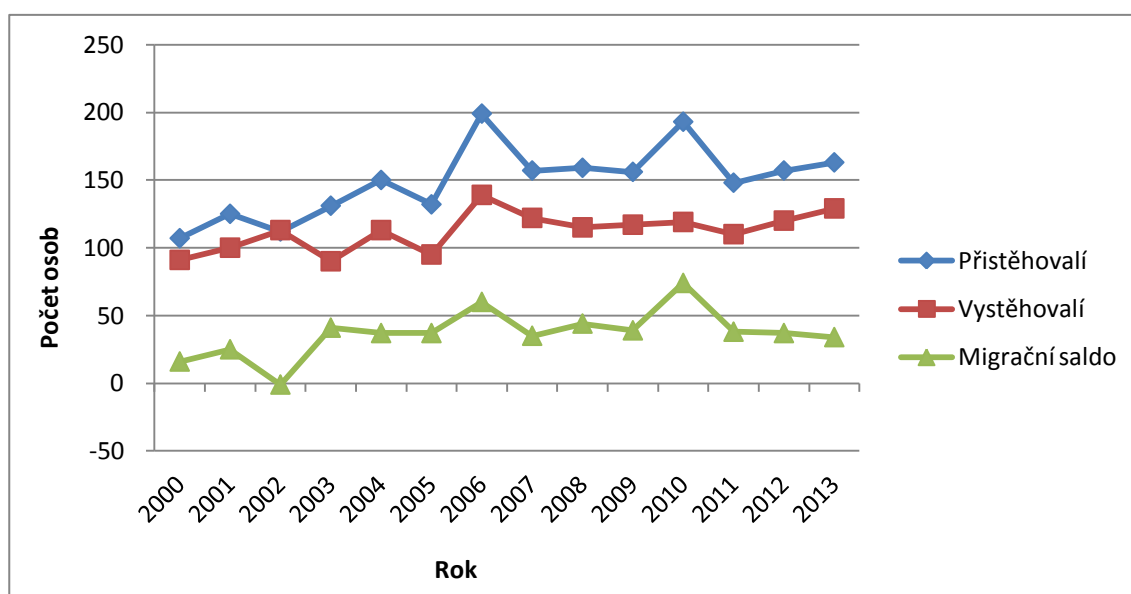
Index atraktivity se ve všech sledovaných letech v SO POÚ Klobouky u Brna pohybuje okolo hodnot 0,0–0,2. Jedná se tedy o region, který není z hlediska imigrace zajímavý, ale také zde nedochází k žádnému významnému úbytku obyvatel vlivem emigrace z regionu. Nedá se tedy o SO POÚ Klobouky u Brna říci, že by byl region z hlediska migrace marginálním. Hodnoty indexu atraktivity jsou pro přehlednost znázorněny žlutou barvou, pohybují-li se výsledné hodnoty okolo nuly; červenou barvou, jedná-li se o záporná čísla a marginální tendence; a zelená barva charakterizuje hodnoty kladné, typické pro prosperující regiony.

Tabulka 6: Základní ukazatele migrace SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013

Rok	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Saldo migrace	Objem migrace	Index atraktivity
2000	107	91	16	198	0,1
2001	125	100	25	225	0,1
2002	112	113	-1	225	0,0
2003	131	90	41	221	0,2
2004	150	113	37	263	0,1
2005	132	95	37	227	0,2
2006	199	139	60	338	0,2
2007	157	122	35	279	0,1
2008	159	115	44	274	0,2
2009	156	117	39	273	0,1
2010	193	119	74	312	0,2
2011	148	110	38	258	0,2
2012	157	120	37	277	0,1
2013	163	129	34	292	0,1
Suma	2 089	1 573	516	3 662	-

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Na obrázku 14 je zachycen vývoj počtu přistěhovalých, vystěhovalých a výsledné hodnoty migračního salda pro roky 2000 až 2013. Počet přistěhovalých klesl v roce 2002 o 112 obyvatel, v roce 2006 o 199 obyvatel a v roce 2010 o 193 obyvatel. Pro počet vystěhovalých v SO POÚ Klobouky u Brna je typická mírně rostoucí tendence. Počet vystěhovalých byl nejvyšší také v roce 2006, došlo o zvýšení počtu vystěhovalých o 139 obyvatel. Nejméně vystěhovalých bylo zaznamenáno v roce 2003 (90 obyvatel). Ve spodní části obrázku je zachycen vývoj migračního salda, které rovněž zaznamenalo pokles v roce 2002 (-1) a nárůst v letech 2006 (60) a výrazněji v roce 2010 (74).

Obrázek 14: Migrace obyvatelstva SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

5.2.4 STRUKTURA OBYVATELSTVA DLE VĚKU

Index stáří

Tabulka 7 udává přehled věkové struktury obyvatelstva SO POÚ Klobouky u Brna v již zmíněných letech 2000 až 2013. V letech 2000–2002 převažovala v SO POÚ Klobouky u Brna složka prerreprodukční nad složkou postreprodukční. Nejvyšší hodnota obyvatel ve věku 0–14 let byla v regionu sledována v roce 2000 (17,5 %). Nejnižší hodnota tohoto demografického ukazatele byla zjištěna v roce 2009 (14,3 %). V následujících letech lze sledovat procentní nárůst postreprodukční složky obyvatelstva. Což znamená, že populace SO POÚ Klobouky u Brna demograficky stárne. Nejvyšší procentuální podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva patří roku 2013 (17,7 %). Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku 15–64 let se ve sledovaném období na Kloboucku skládá z 66,0–68,7 %.

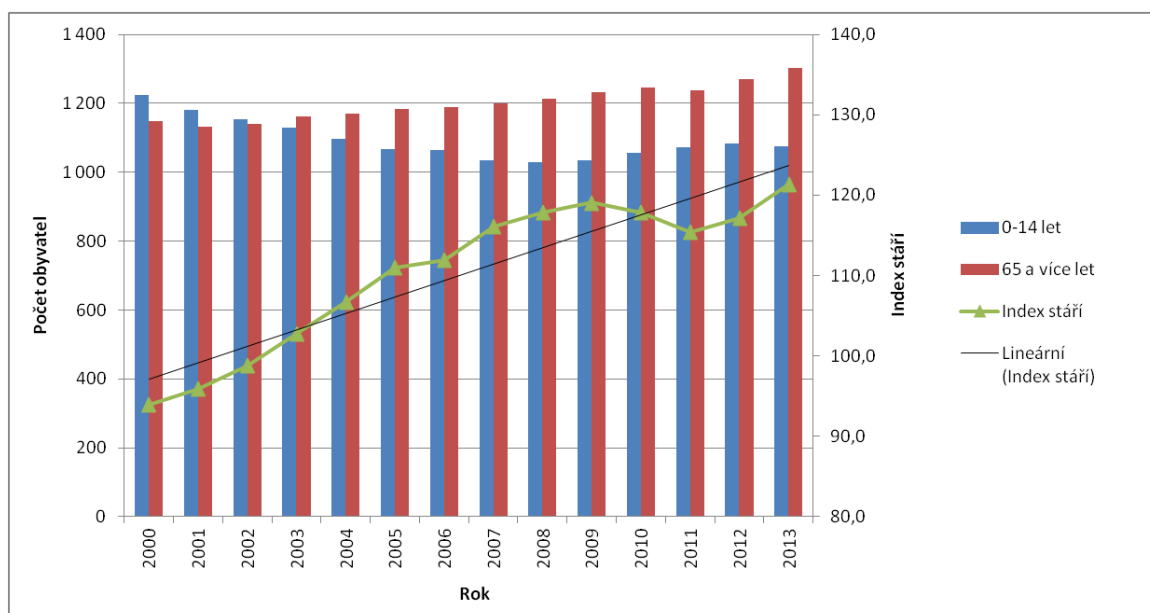
Tabulka 7: Struktura obyvatelstva SO POÚ Klobouky u Brna dle věku v letech 2000–2013

Rok	0–14 let (%)	15–64 let (%)	65 a více let (%)	Index stáří (%)	Predikce	
					Rok	Index stáří (%)
2000	17,5	66,0	16,5	93,9	2014	140,1
2001	17,0	66,7	16,3	95,8	2015	142,2
2002	16,7	66,9	16,5	98,8	2016	144,2
2003	16,2	67,1	16,7	102,7	2017	146,3
2004	15,7	67,6	16,7	106,7	2018	148,3
2005	15,2	68,0	16,9	111,0	2019	150,4
2006	15,0	68,2	16,8	111,9	2020	152,4
2007	14,5	68,6	16,9	116,1		
2008	14,4	68,7	17,0	117,9		
2009	14,3	68,6	17,1	119,1		
2010	14,5	68,4	17,1	117,8		
2011	14,7	68,4	16,9	115,4		
2012	14,7	68,0	17,3	117,2		
2013	14,6	67,7	17,7	121,3		

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Tabulka 7 rovněž obsahuje vývoj indexu stáří v SO POÚ Klobouky u Brna a jeho predikci až do roku 2020. Tento ukazatel je pro větší přehlednost znázorněn na obrázku 15. Index stáří má v průběhu let rostoucí trend. V letech 2010 a 2011 došlo k poklesu indexu stáří. Predikce pro roky 2014–2020 vychází z trendové funkce: $T = 110,3875 + 2,049775 * t$ (výpočet viz Příloha Excel č. 2). Tento vývoj klade stále vyšší zátěž na zabezpečení sociálních služeb na Kloboucku. Bude proto nutné v regionu zavčas aplikovat vhodná sociálně-politická opatření.

Za neměnného vývoje indexu stáří by například v roce 2020 připadlo na 100 dětí do 14 let přibližně 152 starších osob (65 a více let).

Obrázek 15: Index stáří v SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

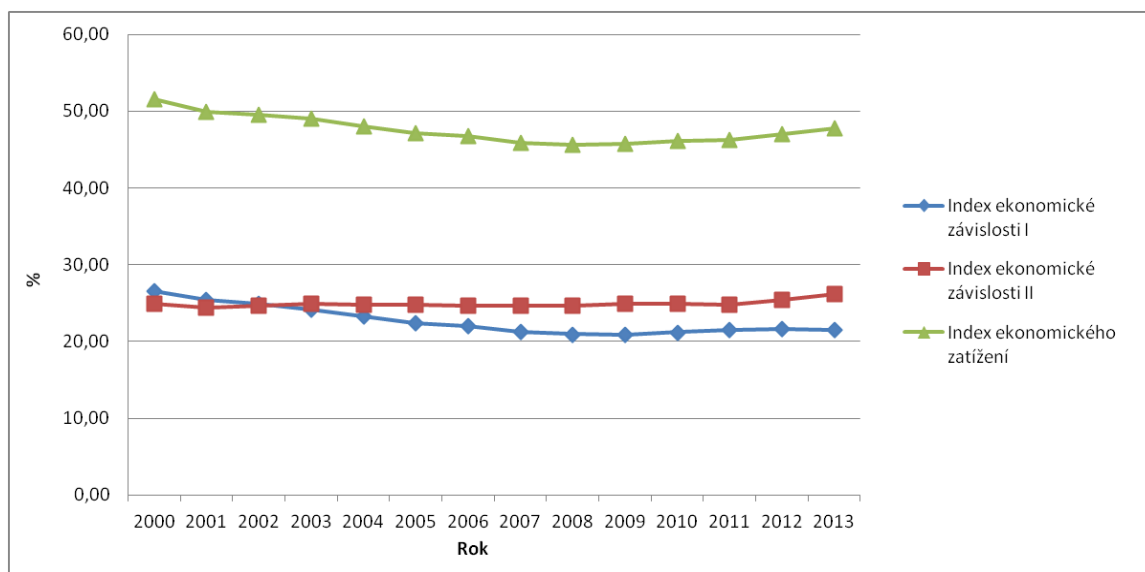
Index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení

Následující Tabulka 8 a Obrázek 16 znázorňují index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení v SO POÚ Klobouky u Brna. Index závislosti I je odvislý od podílu dětské složky (ve věku 0 – 14 let) v populaci v regionu. Od roku 2000, kdy na 100 osob v produktivním věku připadalo nejvíce dětí (téměř 27), index ekonomické závislosti I klesá každým rokem až do roku 2009, kdy na 100 osob v produktivním věku náleží 21 dětí. Ve zbylých letech 2010–2013 se tento ukazatel pohybuje okolo hodnot 21, 22 dětí na 100 osob v produktivním věku. Dětská složka obyvatelstva tedy nezatěžuje obyvatele Kloboucka do takové míry, jako složka obyvatel v postproduktivním věku, což jsou obyvatelé starší 65 let. Tento jev je charakterizován hodnotami indexu ekonomické závislosti II, jehož hodnoty mezi lety 2000–2013 naopak pozvolna rostou, jak lze vidět i z Obrázku 16. Hodnoty indexu ekonomické závislosti II se však ve sledovaném období pohybují v rozmezí od 24,42 – 26,15. Nelze tedy říci, že se závislost osob ve věku nad 65 let na obyvatelstvu v produktivním věku (15–64 let) markantně zvýšila. Index ekonomického zatížení logicky do roku 2009 v SO POÚ Klobouky u Brna klesá (z 51,51 %), od roku 2008 (45,63 %) do roku 2013 mírně stoupá na 47,71 %. Z pohledu ekonomické závislosti obyvatelstva lze tvrdit, že Kloboucko není markantně zatíženo dětskou složkou obyvatelstva, ani složkou postreprodukční. Nízké hodnoty indexu ekonomické závislosti I souvisí se snižováním porodností v regionu (ČSÚ, 2014).

Tabulka 8: Index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013

Rok	Index ekonomické závislosti I (%)	Index ekonomické závislosti II (%)	Index ekonomického zatížení (%)
2000	26,57	24,94	51,51
2001	25,48	24,42	49,90
2002	24,92	24,62	49,54
2003	24,20	24,87	49,07
2004	23,23	24,78	48,01
2005	22,35	24,80	47,14
2006	22,04	24,68	46,72
2007	21,21	24,61	45,82
2008	20,94	24,68	45,63
2009	20,91	24,89	45,80
2010	21,20	24,96	46,16
2011	21,45	24,75	46,20
2012	21,65	25,37	47,02
2013	21,56	26,15	47,71

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Obrázek 16: Index závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

5.3 LETOVICE

Obvod pověřeného obecního úřadu Letovice (Letovicko) tvoří 16 obcí, (Obrázek 17).

Obrázek 17: Obce s pověřeným obecním úřadem Letovice
Zdroj: ČSÚ, 2014

5.3.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA REGIONU

Letovicko se nachází na severu Jihomoravského kraje, v okrese Blansko přibližně 40 km od města Brna. Letovicko leží v přibližné nadmořské výšce 300 metrů nad mořem. Letovicko spadá do ORP Boskovice. Obce POÚ Letovice měly k 1. 7. 2013 celkem 10 182 obyvatel. Plocha území zabírá 116 km². Obce v obvodu jsou řazeny k malým venkovským obcím. Výjimku tvoří pouze město Letovice, které působí jako silné regionální centrum a soustředí se zde většina ekonomických i kulturních aktivit (ČSÚ, 2014).

Letovickem protékají řeky Svitava, Křetínka a Kladorubka. Vodní nádrž Letovice, která je místním obyvatelstvem známá jako „Křetínka“ slouží především k ochraně před povodněmi a doplňuje stav řeky Svitavy. Přehrada slouží také k rekreaci a rybolovu. Zdejší zemědělství se zaměřuje především na pícninářství, pěstování méně náročných plodin a chov skotu (ČSÚ, 2014).

Tabulka 9: Statistické údaje obcí SO POÚ Letovice

	Výměra (ha)	Podíl výměry obce v regionu (%)	Počet obyvatel celkem	Hustota zalidnění (počet obyvatel na km ²)	Průměrný věk
Deštná	330	3	203	62	38,8
Horní Poříčí	506	4	279	55	38,4
Horní Smržov	389	3	140	36	32,3
Křetín	605	5	507	84	42,0
Lazinov	386	3	153	40	38,7
Letovice	5 102	45	6 674	131	37,5
Míchov	305	3	150	49	40,5
Nýrov	917	8	227	25	38,1
Pamětice	350	3	217	62	36,2
Prostřední Poříčí	480	4	267	56	36,1
Roubanina	268	2	127	47	38,1
Skrchov	212	2	111	52	38,5
Stvolová	375	3	165	44	42,8
Sulíkov	373	3	268	72	35,4
Vísky	379	3	222	59	37,2
Vranová	390	3	280	72	38,1
SO POÚ Letovice	11 367	100	9 990	88	38,0

Zdroj: data Města a obce online, vlastní výpočty, 2015

SO POÚ Letovice je tvořen šestnácti obcemi, z nichž největší rozlohu zaujímá obec Letovice s 5 102 ha, která tvoří téměř polovinu plochy regionu (45 %). Obec Letovice je dominantou celého správního obvodu s pověřeným obecním úřadem Letovice. V obci Letovice žije také nejvíce obyvatel – 6 674. Nejmenší plochu v regionu zaujímá obec Skrchov – 212 ha, (2 % plochy z celého regionu). V Skrchově žije také nejméně obyvatel regionu, pouhých 111. Nejvyšší hustota zalidnění patří obci Letovice, kde žije 131 obyvatel na 1 km². Pouze 25 obyvatel na 1 km² se nachází v obci Nýrov. Obec Nýrov se vyznačuje malou nabídkou pracovních příležitostí, což způsobuje odliv kvalifikovaného obyvatelstva. Nejstarší obyvatelstvo má obec Stvolová, kde průměrný věk obyvatel dosahuje 42,8 let. Nejnížší průměrný věk byl zjištěn v obci Horní Smržov – 32,3 let.

Přestože se Letovicko nachází v okrajové části Jihomoravského kraje, neřadí se mezi regiony se špatnou dopravní dostupností, a to především z důvodu dobrého silničního i železničního napojení. Silnice I. třídy i železniční trať, která je součástí panevropského multimodálního koridoru, prochází údolím kolem řeky Svitavy, která protíná region v jeho samotném středu. Z hlediska dopravní dostupnosti lze území rozdělit na tři části. První část tvoří exponované oblasti, což je hlavně město Letovice, a dále obce, které leží podél či v těsné blízkosti silnice

I. třídy. Druhá část území, oblast s průměrnou dostupností, tvoří obce okolo vodní nádrže Letovice, mezi městy Letovice a Boskovice. A do třetí oblasti, kterou můžeme nazvat periferní, spadají obce, které mají velice špatnou dopravní dostupnost a nejsou blízko žádného velkého centra. Jedná se o obce v severní části Letovicka (Deštná, Horní Smržov a Roubanina). Zavedením IDS JMK se výrazně zlepšila dopravní obslužnost v menších obcích i o víkend (KPSS Letovice, 2011).

Hlavní funkci střediska administrativy a služeb zabezpečuje město Letovice. Část služeb orientujících se na cestovní ruch se dále nachází v blízkosti přehrady Letovice. Školy jsou v regionu rozloženy nerovnoměrně. Mateřské a základní školy se nacházejí téměř výhradně na jihu a na západě území, střední školy jen v Letovicích. Mnoho studentů a žáků je proto nuceno dojíždět za školní docházkou do blízkých Boskovic nebo až do Brna (ČSÚ, 2009).

Zdravotnická zařízení, praktičtí lékaři, dětské lékaři i stomatologové ordinují jen v Letovicích a Křetíně. Specializovanou lékařskou péči zajišťuje pouze obec Letovice. V Křetíně funguje dětská ozdravnice. Město Letovice je součástí Národní sítě zdravých měst ČR, která je součástí mezinárodního projektu iniciovaného Světovou zdravotnickou organizací (WHO). Projekt se zaměřuje na podporu zdraví, udržitelného rozvoje a kvalitu života. „Zdravé město“ je prestižní označení pro města, obce a regiony, která systematicky podporují kvalitu veřejné správy, strategického plánování a řízení s ohledem na udržitelný rozvoj a podporu zdraví (Letovice – oficiální stránky města, 2015).

Kulturní zařízení v regionu jsou nejvíce zastoupena knihovnami a kulturními domy. Knihovna je k dispozici obyvatelům téměř všech obcí. Na území Letovicka není žádné muzeum a kino provozuje pouze obec Letovice. Sportovní zařízení jsou zastoupena hlavně hřišti. V Letovicích je v provozu také stadion, v Horním Smržově existuje cyklohráčiště. Letovice nabízejí i méně obvyklé sporty, jako pétanque a minigolf. V obci Vísky je agroturistické centrum Ohrada. V Letovicku je však nedostatek uzavřených sportovních prostor využitelných za nepříznivého počasí a v zimním období. Obce SO POÚ Letovice jsou známy čilým spolkovým životem, sdružením hasičů, Sokolů, myslivců a různými sportovními kluby. Vybavenost obcí službami je v Letovicku nedostatečná. V mnoha obcích jsou otevřeny pouze potraviny nebo smíšené zboží, chybí jakékoliv specializované obchody či služby. Kvalita komerčních služeb je nejvíce ohrožována konkurencí v podobě supermarketů a vylidňováním obcí (KPSS Letovice, 2011).

Tabulka 10: Přehled občanské vybavenosti obcí SO POÚ Letovice

SO POÚ Letovice	Pošta	Škola	Zdravotnické zařízení	Policie	ČOV	Vodovod	Plynofikace
Deštná	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne
Horní Poříčí	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne
Horní Smržov	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Křetín	Ano	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano
Lazinov	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne
Letovice	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Míchov	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano
Nýrov	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Pamětice	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano
Prostřední Poříčí	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne
Roubanina	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano
Skrchov	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Stvolová	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Sulíkov	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne
Vísky	Ano	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano
Vranová	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano

Zdroj: Města a obce online, 2015

Tabulka 10 uvádí přehled občanské vybavenosti v obcích SO POÚ Letovice. Již na první pohled je z Tabulky 10 zřejmé, že Letovicko je z hlediska občanské vybavenosti velmi marginálním regionem. Obce v regionu vyjma Letovic a Křetína trpí nedostatkem základní občanské vybavenosti. Občané obcí Deštná, Lazinov, Prostřední Poříčí a Sulíkov mají k dispozici pouze vodovod.

5.3.2 VÝVOJ POČTU OBYVATEL

Tabulka 11: Vývoj stavu obyvatel SO POÚ Letovice mezi lety 2000–2013 k 31.12.

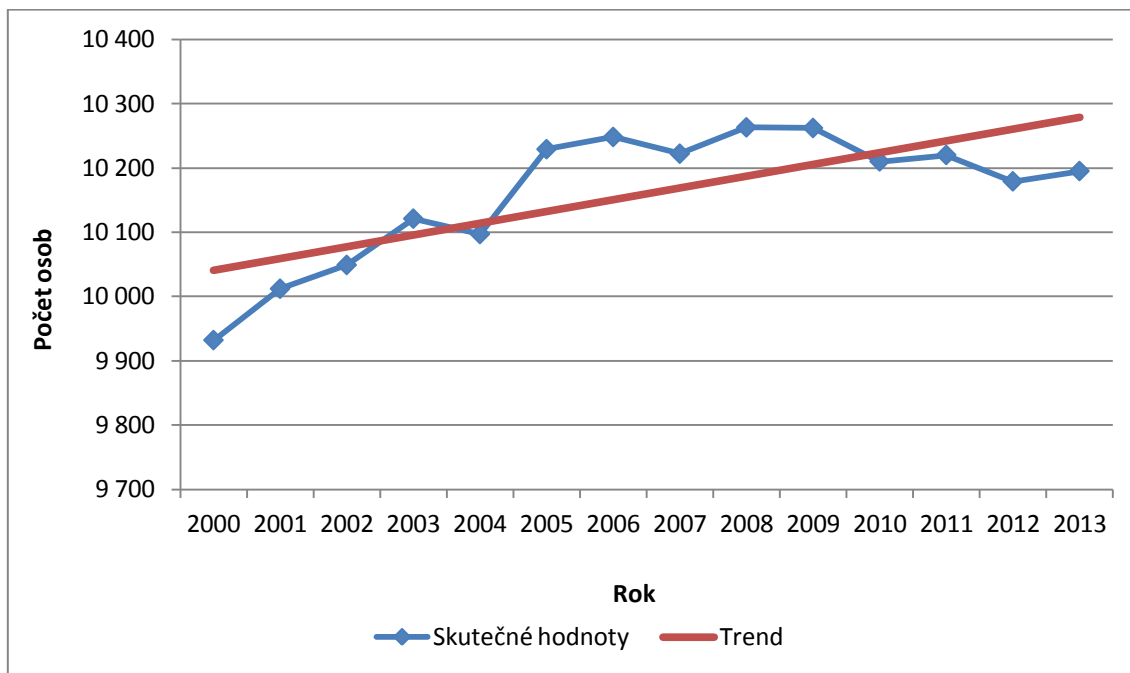
Rok	Absolutně			Řetězový index	Relativně (%)		Rok	Predikce celkového stavu obyvatel
	Muži	Ženy	Celkem		Muži	Ženy		
2000	4 824	5 106	9 932	100,0	48,6	51,4	2014	10 297
2001	4 882	5 129	10 012	100,8	48,8	51,2	2015	10 315
2002	4 886	5 113	10 049	100,4	48,6	51,4	2016	10 334
2003	4 914	5 129	10 121	100,7	48,5	51,5	2017	10 352
2004	4 922	5 148	10 097	99,8	48,7	51,3	2018	10 370
2005	4 978	5 207	10 229	101,3	48,7	51,3	2019	10 388
2006	5 013	5 229	10 248	100,2	48,9	51,1	2020	10 407
2007	4 986	5 204	10 222	99,7	48,8	51,2		
2008	5 034	5 232	10 263	100,4	49,0	51,0		
2009	5 035	5 206	10 262	100,0	49,1	50,9		
2010	5 031	5 215	10 210	99,5	49,3	50,7		
2011	5 011	5 140	10 220	100,0	49,0	51,0		
2012	5 052	5 167	10 179	99,6	49,6	50,4		
2013	5 032	5 150	10 195	100,2	49,4	50,6		

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty, 2015

Stav obyvatel v SO POÚ Letovice od roku 2000 do roku 2013 vzrostl v absolutním vyjádření o 263 obyvatel (k 31.12.). V relativním vyjádření se jedná o 0,2% nárůst celkového počtu obyvatelstva v daném regionu. Růst však meziročně kolísal, v pěti sledovaných letech došlo k poklesu obyvatel (konkrétně v r. 2004, 2007, 2009, 2010 a 2012). K největšímu meziročnímu poklesu došlo v roce 2010, o 0,5 % (52 obyvatel). Naopak nejzřetelnější meziroční zvýšení celkového počtu obyvatelstva lze sledovat v roce 2005, o 1,3 % (132 obyvatel). Příčinou je vstupu České Republiky do Evropské unie a otevření nových pracovních příležitostí v zahraničí, a s tím spojená vyšší emigrace, a zároveň nízkou porodností a vyšší úmrtností v daných letech (ČSÚ, 2014).

Nárůst počtu obyvatel v SO POÚ Letovice a zlepšení podmínek v obcích je způsobeno vznikem svazu obcí mikroregion Letovicko, které působí od roku 2001. V roce 2005 došlo k realizaci strategie rozvoje mikroregionu Letovicko za přispění Místní akční skupiny Partnerství venkova. Důvodem realizace byl trvale udržitelný rozvoj území mikroregionů Letovicko, zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, se zaměřením na spolufinancování obnovy vesnické zástavby, objektů základního občanského vybavení a místních komunikací (Letovice – oficiální stránky města, 2015).

Pokud bychom předpokládali neměnný trend budoucího vývoje časové řady konečného stavu obyvatel, lze vývoj hodnot vyjádřit prostřednictvím rostoucí trendové funkce ve tvaru $T = 10\,159,93 + 18,28352 * t$ (výpočet viz příloha Excel č. 1). Pro rok 2020 je možné predikovat 10 407 obyvatel.

Obrázek 18: Vývoj počtu obyvatel SO POÚ Letovice mezi lety 2000–2013 doplněno trendovou funkcí
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

5.3.3 UKAZATELE MIGRACE – MECHANICKÁ MĚNA OBYVATELSTVA

Tabulka 12 zobrazuje přehled základních ukazatelů migrace pro SO POÚ Letovice: migrační saldo, objem migrace a index migračního salda (neboli index atraktivity) v letech 2000 až 2013. Z tabulky vyplývá, že objem migrace v průběhu let kolísá a migrační úbytek je střídán s migračním přírůstkem obyvatelstva. Objem migrace s nejnižší hodnotou je vidět v roce 2000 (215 migrantů), s nejvyšší v roce 2006 (513 migrantů).

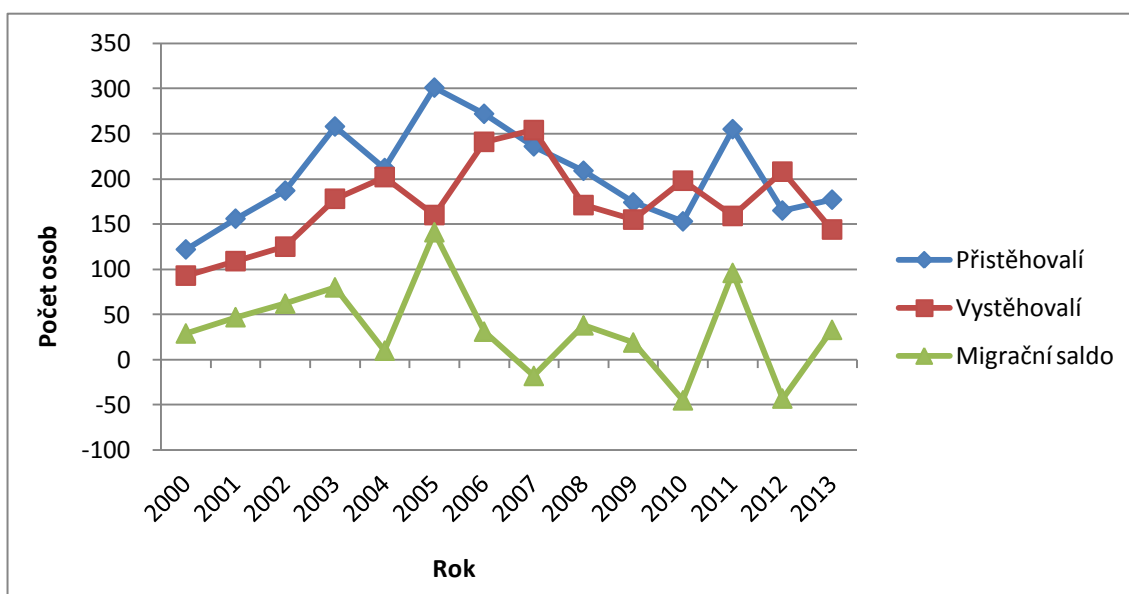
Index atraktivity se ve všech sledovaných letech v SO POÚ Letovice pohybuje v rozmezí hodnot -0,1–0,3. Vzhledem k celkem třem záporným hodnotám je možné o regionu prohlásit, že není imigračně atraktivním a z pohledu tohoto ukazatele již lze poznamenat, že je Letovicko migračně spíše slabým, nežli prosperujícím regionem.

Tabulka 12: Základní ukazatele migrace SO POÚ Letovice v letech 2000–2013

Rok	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Saldo migrace	Objem migrace	Index atraktivity
2000	122	93	29	215	0,1
2001	156	109	47	265	0,2
2002	187	125	62	312	0,2
2003	258	178	80	436	0,2
2004	212	202	10	414	0,0
2005	301	160	141	461	0,3
2006	272	241	31	513	0,1
2007	236	254	-18	490	-0,1
2008	209	171	38	380	0,1
2009	174	155	19	329	0,1
2010	153	198	-45	351	-0,1
2011	255	159	96	414	0,2
2012	165	208	-43	373	-0,1
2013	177	144	33	321	0,1
Suma	2 877	2 397	480	5 274	-

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Na obrázku 19 je zachycen vývoj počtu přistěhovaných, vystěhovaných a výsledné hodnoty migračního salda v letech 2000 až 2013. U modré křivky reprezentující vývoj počtu přistěhovaných lze vidět pokles imigrantů již v roce 2004 (212), nejvíce však v roce 2010 (153) a 2012 (165). Díky křivce vývoje počtu vystěhovaných, je možné v letech 2007, 2010 a 2012 pozorovat, jak celkový počet vystěhovaných převýšil celkový počet přistěhovaných obyvatel. Nejméně vystěhovaných bylo registrováno v roce 2000 (93). Zelená křivka ve spodní části obrázku zachycuje vývoj migračního salda, které dosáhlo záporných hodnot v letech 2007 (-18), 2010 (-45), 2012 (-43). Nejvyšší hodnoty migračního salda byly naopak v roce 2005 (141), následně v roce 2011 (96).

Obrázek 19: Migrace obyvatelstva SO POÚ Letovice v letech 2000–2013
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

5.4.4 STRUKTURA OBYVATELSTVA DLE VĚKU

Index stáří

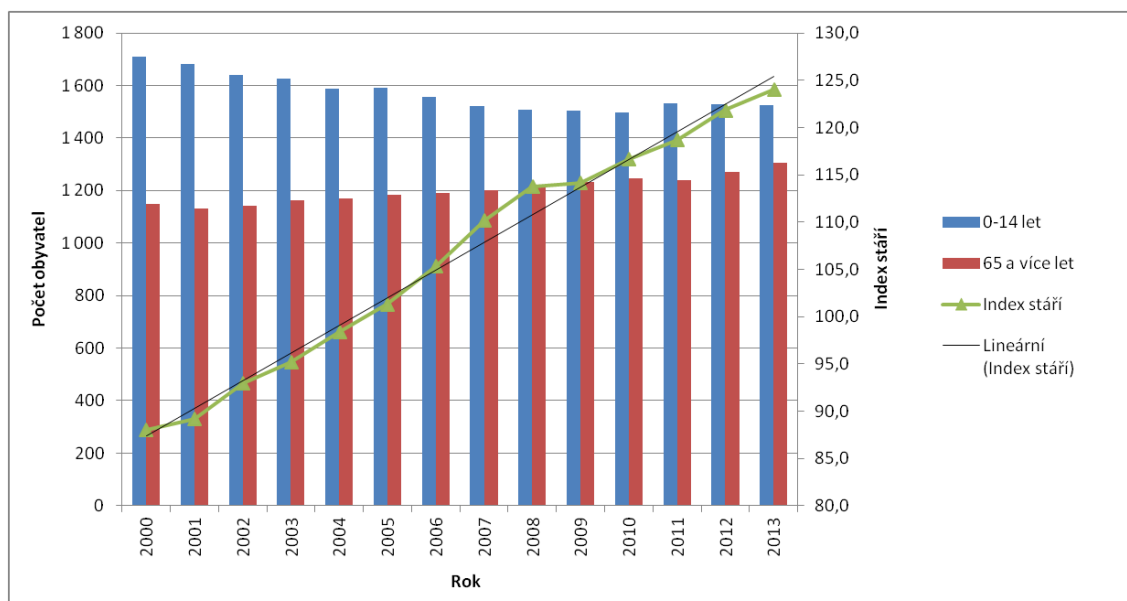
Tabulka 13 udává přehled věkové struktury obyvatelstva SO POÚ Letovice v letech 2000 až 2013. V letech 2000–2004 převažovala na Letovicku složka prerreprodukční nad složkou postreprodukční. Nejvyšší procento obyvatel ve věku 0–14 let bylo v regionu sledováno v roce 2000 (17,2 %). Nejnižší hodnoty tohoto demografického ukazatele byly zjištěny v roce 2007–2010 se shodným procentním zastoupením (14,7 %). V následujících letech je možné pozorovat procentní nárůst postreprodukční složky obyvatelstva. Populace v SO POÚ Letovice od roku 2005 demograficky stárne. Nejvyšší procentuální podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva byl 18,6%, a to v posledním sledovaném roce 2013. Zastoupení ekonomicky aktivního obyvatelstva ve věku 15–64 let se v regionu pohybuje v rozmezí 66,5–68,8 %.

Tabulka 13: Struktura obyvatelstva SO POÚ Letovice dle věku v letech 2000–2013

Rok	0–14 let (%)	15–64 let (%)	65 a více let (%)	Index stáří (%)	Predikce	
					Rok	Index stáří (%)
2000	17,2	67,6	15,2	88,0	2014	148,8
2001	16,8	68,2	15,0	89,2	2015	151,7
2002	16,3	68,5	15,2	93,0	2016	154,6
2003	16,1	68,7	15,3	95,1	2017	157,5
2004	15,7	68,8	15,5	98,4	2018	160,4
2005	15,6	68,7	15,8	101,3	2019	163,4
2006	15,2	68,8	16,0	105,3	2020	166,3
2007	14,9	68,8	16,4	110,1		
2008	14,7	68,6	16,7	113,7		
2009	14,7	68,6	16,7	114,2		
2010	14,7	68,3	17,1	116,6		
2011	15,0	67,2	17,8	118,7		
2012	15,0	66,7	18,3	121,8		
2013	15,0	66,5	18,6	124,0		

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Tabulka 13 rovněž zahrnuje vývoj indexu stáří v SO POÚ Letovice a predikci indexu stáří do roku 2020. Index stáří má v průběhu let 2000–2014 rostoucí trend. Predikce pro roky 2014–2020 vychází z trendové funkce: $T = 106,3908 + 2,921618 * t$ (výpočet viz Příloha Excel č. 2). Tento vývoj klade stále vyšší zátěž na zabezpečení sociálních služeb. Je nutné v regionu aplikovat vhodná sociálně-politická opatření. Za neměnného vývoje by v roce 2020 připadlo na 100 dětí do 14 let dokonce 166 starších osob (65 a více let).

Obrázek 20: Index stáří v SO POÚ Letovice v letech 2000–2013

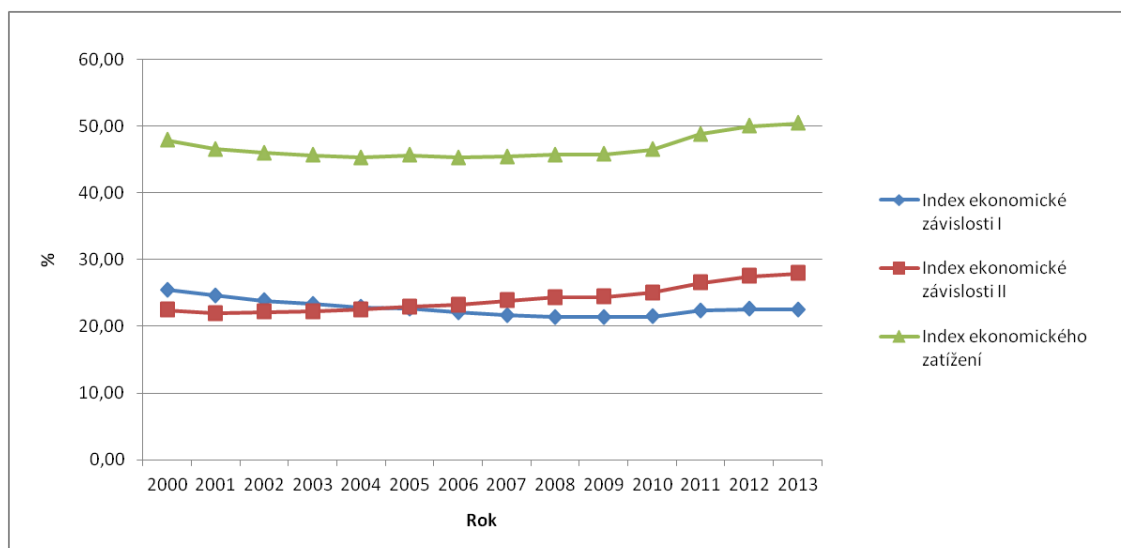
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Index ekonomické závislosti I, II a Index ekonomického zatížení

Tabulka 14: Index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Letovice v letech 2000–2013

Rok	Index ekonomické závislosti I (%)	Index ekonomické závislosti II (%)	Index ekonomického zatížení (%)
2000	25,48	22,43	47,91
2001	24,60	21,94	46,55
2002	23,82	22,15	45,98
2003	23,38	22,24	45,63
2004	22,84	22,46	45,30
2005	22,67	22,96	45,63
2006	22,04	23,22	45,26
2007	21,63	23,82	45,45
2008	21,40	24,34	45,74
2009	21,38	24,41	45,79
2010	21,47	25,04	46,51
2011	22,32	26,49	48,81
2012	22,55	27,47	50,02
2013	22,52	27,92	50,44

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Obrázek 21: Index závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Letovice v letech 2001–2013
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Podíl dětské složky v populaci SO POÚ Letovice od roku 2000 do roku 2009 klesá a paralelně s ní se snižují i hodnoty příslušného socio-demografického ukazatele indexu ekonomické závislosti I. Od roku 2010 hodnoty indexu ekonomické závislosti I mírně klesají a ustalují se v roce 2013 na hodnotě 22,52 dětí na 100 obyvatel v produktivním věku. Index ekonomické závislosti II, který se zabývá podílem složky postproduktivní na složce produktivní, je dle Obrázku 21 rostoucí povahy. V roce 2013 připadá na 100 obyvatel ve věku 15–64 let téměř 28 obyvatel starších 65 let, kteří již nejsou ekonomicky aktivní a tudíž jsou na složce produktivní závislí. Index ekonomické závislosti pro SO POÚ Letovice nabývá v roce 2013 50,44 %. Čili více než polovina obyvatelstva regionu je závislá na ekonomicky aktivním obyvatelstvu. Vezmeme-li do úvahy, že ne všichni lidé, kteří jsou dle věku zařazeni do složky ekonomicky aktivního obyvatelstva, jsou i ve skutečnosti zaměstnáni, upozorňují nás výsledky tohoto indikátoru na makroekonomickou zátěž osob v produktivním věku. Z hlediska budoucího vývoje regionu, nejsou výsledné hodnoty indexu ekonomického zatížení pro SO POÚ Letovice příznivé.

5.4 VRANOV NAD DYJÍ

Obvod pověřeného obecního úřadu Vranov nad Dyjí (Vranovsko) tvoří 22 obcí, přičemž žádná z nich nemá statut města. Žádná z obcí nemá svojí rozlohou dominantní postavení v regionu (Obrázek 22).

Obrázek 22: Obce s pověřeným obecním úřadem Vranov nad Dyjí
Zdroj: ČSÚ, 2014

5.4.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA REGIONU

POÚ Vranov nad Dyjí leží v jihozápadní části Jihomoravského kraje, cca 20 km od města Znojmo. Vranovsko je vzdáleno od Brna zhruba 90 km. Region leží v nadmořské výšce zhruba 300 metrů nad mořem. Jižní část regionu tvoří hranice s Rakouskem. Nejvýznamnější obcí Vranovska je městyš Vranov nad Dyjí, který však nedosahuje počtu tisíc obyvatel, a tak nezískal statut města. Za druhé centrum je považována obec Uherčice. Do jihovýchodního cípu regionu zasahuje Národní park Podyjí. Plocha území POÚ Vranov nad Dyjí zaujímá rozlohu 226 km² a žije zde 5 179 obyvatel (ČSÚ, 2014).

Region disponuje dobrými environmentálními podmínkami. Regionem protéká řeka Dyje. Dominantami regionu jsou NP Podyjí, zámek Vranov nad Dyjí a vodní nádrž Vranov, kteří lákají turisty převážně v letních měsících. Vranovsko má příhodné přírodní podmínky pro zemědělskou výrobu, avšak část svažitéch pozemků podléhá přírodní erozi. Jedná se tedy o produkčně horší oblast.

Tabulka 15: Statistické údaje obcí SO POÚ Vranov nad Dyjí

	Výměra (ha)	Podíl výměry obce v regionu (%)	Počet obyvatel celkem	Hustota zalidnění (počet obyvatel na km ²)	Průměrný věk
Bítov	608	3	173	28	42,0
Chvalatice	1 181	5	129	11	39,8
Korolupy	1 548	7	218	14	34,5
Lančov	1 511	7	267	18	34,3
Lesná	343	2	267	78	38,6
Lubnice	760	3	104	14	44,4
Onšov	558	2	83	15	38,8
Oslovice	614	3	116	19	37,5
Podhradí nad Dyjí	618	3	51	8	46,8
Podmyče	566	3	104	18	40,4
Stálky	1 215	5	148	12	34,9
Starý Petřín	1 855	8	283	15	33,5
Šafov	950	4	171	18	35,6
Štítary	2 497	11	680	27	35,5
Šumná	1 196	5	677	57	35,1
Uherčice	1 249	6	467	37	34,6
Vracovice	603	3	188	31	35,0
Vranov nad Dyjí	1 342	6	860	64	38,5
Vratěšín	1 475	7	301	20	34,5
Vysočany	723	3	128	18	40,1
Zálesí	718	3	189	26	36,8
Zblovice	448	2	64	14	43,1
SO POÚ Vranov nad Dyjí	22 578	100	5 668	25	37,9

Zdroj: Města a obce online, vlastní výpočty, 2015

SO POÚ Vranov nad Dyjí je rozdělen na dvacet dva obcí, z nichž rozlohou největší není obec, která nese název samotného správního obvodu s pověřeným obecním úřadem, ale obec Štítary, kde rozloha obce činí 2 497 ha. Štítary svojí plochou zaujímají 11 % celkové výměry regionu, nežije zde však nejvíce obyvatel. Toto prvenství náleží obci Vranov nad Dyjí, kde žije 860 obyvatel. Z toho vyplývá, že právě Vranov nad Dyjí je obcí s nejvyšší hustotou zalidnění, konkrétně se jedná o 64 obyvatel na 1 km², což ale v porovnání s celorepublikovým průměrem je stále málo. Pro celý region byly zjištěny velmi nízké hodnoty hustoty zalidnění. Všechny obce Kloboucka jsou typické malou nabídkou pracovních příležitostí, což způsobuje odliv především mladých a kvalifikovaných lidí do jiných regionů. Průměrný věk v obcích SO POÚ Vranova nad Dyjí je více různorodý, nejmladší obyvatelstvo žije v obci Starý Petřín, kde průměrný věk činí 33,5 let. Nejvyšší hodnota průměrného věku byla vyčíslena pro obec Podhradí nad Dyjí, kde je obyvatelům obce v průměru 46,8 let (Tabulka 15).

Územím neprochází žádná významná silnice, pouze výše silnice II. třídy ve směru, ale její technické parametry tvoří překážku rychlejšímu provozu. Železnice prochází pouze obcí Šumná na východě území. Obě tyto komunikace mají směr jihovýchod-severozápad, z čehož je patrný odklon od státní hranice směrem do vnitrozemí, což je i jedna z příčin izolovanosti oblasti. Počet spojů veřejné dopravy zejména v letních měsících je nedostačující. Výraznou dopravní bariéru představuje státní hranice spolu s tokem řeky Dyje a rovněž i Vranovská přehrada, která se nachází uprostřed oblasti (Vranov nad Dyjí – oficiální stránky obce, 2015).

Vzhledem k nízkému počtu obyvatel v obcích i celé oblasti nejsou na Vranovsku přítomny všechny typy služeb nebo se omezují pouze na největší obce. Dostatečně vybaveny jsou obce pouze prodejnami potravin a smíšeného zboží, restauračními a ubytovacími zařízeními. V jarních a letních měsících je region zvláště v oblasti Vranova nad Dyjí turistickým a rekreačním střediskem. Tomu odpovídá i charakter nabízených služeb. Nevýhodou je sezónnost těchto aktivit (Vranov nad Dyjí – oficiální stránky obce, 2015).

Tabulka 16: Přehled občanské vybavenosti obcí SO POÚ Vranov nad Dyjí

SO POÚ Vranov nad Dyjí	Pošta	Škola	Zdravotnické zařízení	Policie	ČOV	Vodovod	Plynofikace
Bítov	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne
Chvalatice	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne
Korolupy	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne
Lančov	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne
Lesná	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne
Lubnice	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne
Onšov	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne
Oslnovice	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne
Podhradí nad Dyjí	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Podmyče	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne	Ne
Stálky	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Starý Petřín	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne
Šafov	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne
Štítary	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano
Šumná	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano
Uherčice	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne
Vracovice	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne
Vranov nad Dyjí	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Vratěnin	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne
Vysočany	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne
Zálesí	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano
Zblovice	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne

Zdroj: Města a obce online, 2015

Tabulka 16 poukazuje na nedostatečnou občanskou vybavenost obcí SO POÚ Vranova nad Dyjí, který je v tomto směru marginálním regionem. I u tohoto regionu můžeme opět pozorovat, že kompletní občanskou vybavenost má pouze obec s pověřeným obecním úřadem (Vranov nad Dyjí). Občanská vybavenost obcí Bítov, Štítary a Šumná je na průměrné úrovni, avšak pro ostatní obce (celkem 18) lze občanskou vybavenost charakterizovat jako nedostačující. V regionu SO POÚ Vranov nad Dyjí existuje obec, kde nenajdeme žádnou z výše uvedených položek občanské vybavenosti, a to obec Podhradí nad Dyjí.

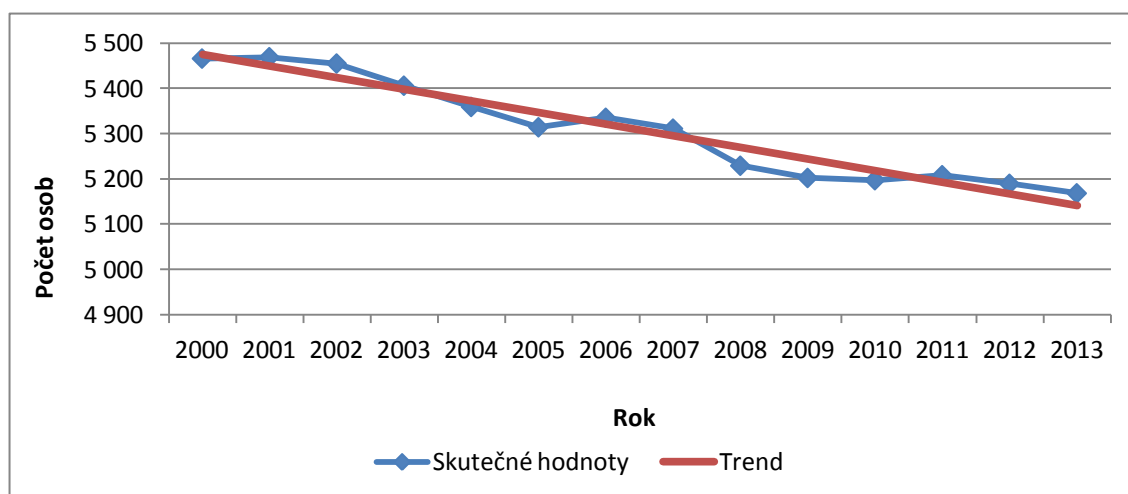
5.4.2 VÝVOJ POČTU OBYVATEL

Tabulka 17: Vývoj stavu obyvatel SO POÚ Vranov nad Dyjí mezi lety 2000–2013 k 31.12.

Rok	Absolutně			Řetězový index	Relativně (%)		Rok	Predikce celkového stavu obyvatel
	Muži	Ženy	Celkem		Muži	Ženy		
2000	2 724	2 772	5 466	100,0	49,8	50,2	2014	5 115
2001	2 736	2 765	5 469	100,1	50,0	50,0	2015	5 089
2002	2 720	2 735	5 455	99,7	49,9	50,1	2016	5 063
2003	2 725	2 705	5 406	99,1	50,4	49,6	2017	5 038
2004	2 702	2 682	5 359	99,1	50,4	49,6	2018	5 012
2005	2 666	2 655	5 314	99,2	50,2	49,8	2019	4 986
2006	2 691	2 637	5 335	100,4	50,4	49,6	2020	4 960
2007	2 697	2 639	5 311	99,6	50,8	59,2		
2008	2 675	2 593	5 229	98,5	51,2	48,8		
2009	2 646	2 561	5 202	99,5	50,9	49,1		
2010	2 647	2 563	5 197	99,9	50,9	49,1		
2011	2 626	2 578	5 208	100,2	50,4	49,6		
2012	2 628	2 575	5 189	99,6	50,6	49,4		
2013	2 613	2 566	5 168	99,6	50,6	49,4		

Zdroj: data ČSÚ, vlastní výpočty, 2015

Celkový stav obyvatel v SO POÚ Vranov nad Dyjí v období 2000–2013 klesl o 298 obyvatel. V relativním vyjádření se jedná o 0,4% pokles. Nejznamenatelnější meziroční úbytek populace byl registrován v roce 2008, o 1,1 % (82 obyvatel). Nejzřetelnější meziroční zvýšení celkového počtu obyvatelstva lze pozorovat v roce 2006, o 1,2 %. Za předpokladu konstantního trendu budoucího vývoje časové řady konečného stavu obyvatel, lze vývoj hodnot vyjádřit prostřednictvím klesající trendové funkce ve tvaru $T = 5\,307,714 + 25,7231 \cdot t$ (výpočet viz příloha Excel č. 1). Dle predikce bude v roce 2020 v SO POÚ Vranov nad Dyjí 4 960 obyvatel.

Obrázek 23: Vývoj počtu obyvatel SO POÚ Vranov nad Dyjí mezi lety 2000–2013 doplněno trendovou funkcí

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

5.4.3 UKAZATELE MIGRACE - MECHANICKÁ MĚNAOBYVATELSTVA

Tabulka 18 zobrazující přehled základních ukazatelů migrace pro SO POÚ Vranov nad Dyjí obsahuje: počet přistěhovalých a vystěhovalých, migrační saldo, objem migrace a index migračního salda (neboli index atraktivity) v letech 2000 až 2013. Objem migrace v průběhu let velmi kolísá. Pro většinu ze sledovaných let platí, že počet vystěhovalých je vyšší než počet přistěhovalých, s výjimkou let 2006 a 2012. Objem migrace s nejnižší hodnotou byl v roce 2009 (170 migrantů), s nejvyšší v roce 2006 (264 migrantů).

Index atraktivity se ve všech sledovaných letech v SO POÚ Vranov nad Dyjí pohybuje v rozmezí hodnot -0,3–0,1. SO POÚ Vranov nad Dyjí v souvislosti s indexem atraktivity patří ze sledovaných regionů k nejméně atraktivnímu, nejvíce marginálnímu.

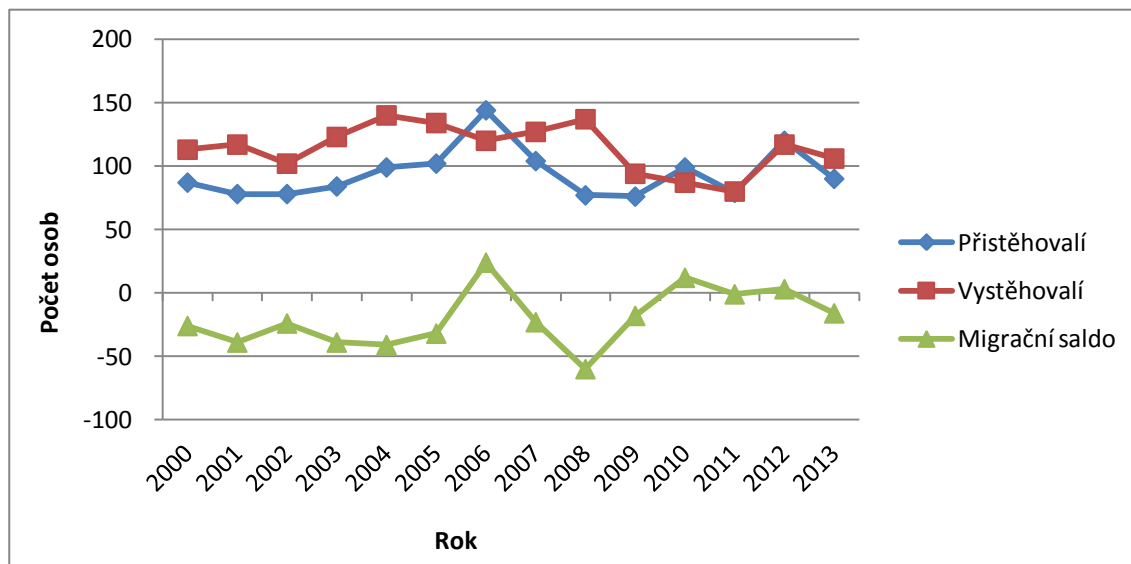
Tabulka 18: Základní ukazatele migrace SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013

Rok	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Saldo migrace	Objem migrace	Index atraktivity
2000	87	113	-26	200	-0,1
2001	78	117	-39	195	-0,2
2002	78	102	-24	180	-0,1
2003	84	123	-39	207	-0,2
2004	99	140	-41	239	-0,2
2005	102	134	-32	236	-0,1
2006	144	120	24	264	0,1
2007	104	127	-23	231	-0,1
2008	77	137	-60	214	-0,3
2009	76	94	-18	170	-0,1
2010	99	87	12	186	0,1
2011	79	80	-1	159	0,0
2012	120	117	3	237	0,0
2013	90	106	-16	196	-0,1
Suma	1 317	1 597	-280	2 914	-

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Na obrázku 24 je zachycen vývoj počtu přistěhovalých, vystěhovalých a výsledné hodnoty migračního salda v letech 2000 až 2013. U modré křivky reprezentující vývoj počtu přistěhovalých lze vidět pokles imigrantů v roce 2008 (77) a 2009 (76). Křivka vývoje počtu vystěhovalých je téměř po všechny sledované roky nad křivkou počtu přistěhovalých, klesá pod ni jen v letech 2006 (120) a 2010 (87). Lze tedy v případě SO POÚ Vranova nad Dyjí hovořit o takzvaném migračním úbytku obyvatelstva. Zelená křivka ve spodní části obrázku zachycující

vývoj migračního salda poukazuje na záporné hodnoty také téměř ve všech sledovaných letech vývoje. Pouze v letech 2006 a 2010 má migrační saldo v SO POÚ Vranov nad Dyjí kladné hodnoty, (Obrázek 24).

Obrázek 24: Migrace obyvatelstva SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

5.4.4 STRUKTURA OBYVATELSTVA DLE VĚKU – VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATELSTVA

Index stáří

V Tabulce 19 je uveden přehled věkové struktury obyvatelstva SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000 až 2013 která dělí obyvatelstvo regionu na tři složky dle věkové kategorie. Od roku 2000 do 2006 převažovala v SO POÚ Vranově nad Dyjí složka prerreprodukční nad složkou postreprodukční. V roce 2007 byly hodnoty těchto dvou složek shodné. Počínaje rokem 2007 začala složka postreprodukční v regionu převládat. Populace v SO POÚ Vranov nad Dyjí tedy začíná demograficky stárnout počínaje rokem 2007.

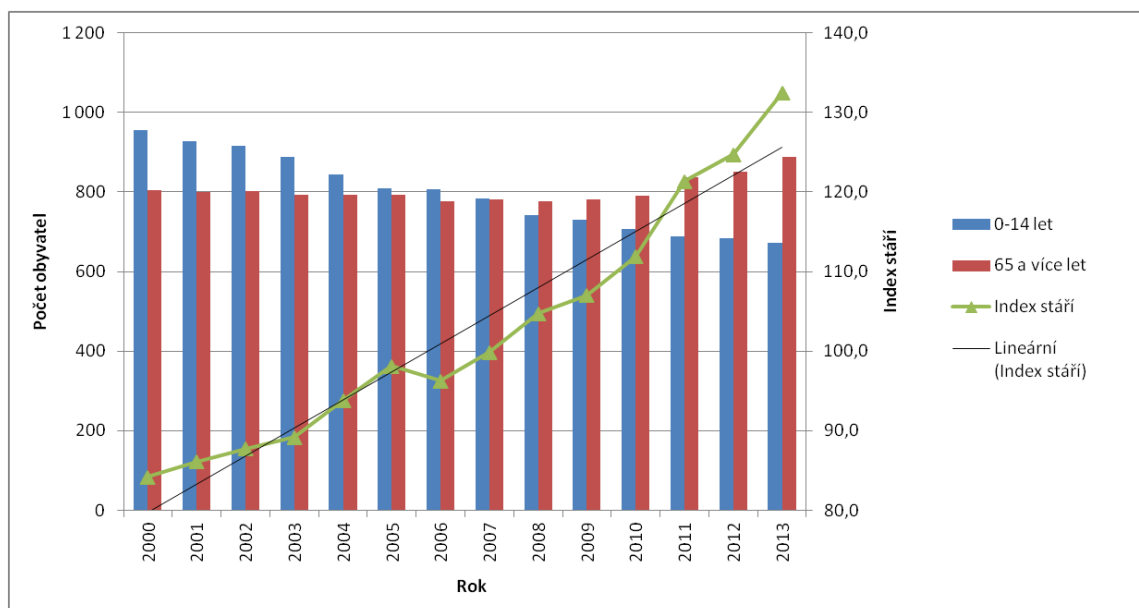
Nejvyšší procento obyvatel ve věku 0–14 let bylo v regionu sledováno v roce 2000 (17,5 %). Nejnižší hodnota tohoto demografického ukazatele byla zjištěna v roce 2013 s 13% zastoupením. Nejvyšší procentuální podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva byl 17,2%, a to v posledním sledovaném roce 2013. Zastoupení ekonomicky aktivního obyvatelstva ve věku 15–64 let se v regionu pohybuje v rozpětí mezi 67,8–71,2 %.

Tabulka 19: Struktura obyvatelstva SO POÚ Vranov nad Dyjí dle věku v letech 2000–2013

Rok	0–14 let (%)	15–64 let (%)	65 a více let (%)	Index stáří (%)	Predikce	
					Rok	Index stáří (%)
2000	17,5	67,8	14,7	84,2	2014	153,8
2001	17,0	68,4	14,6	86,1	2015	157,3
2002	16,8	68,5	14,7	87,8	2016	160,8
2003	16,4	68,9	14,7	89,2	2017	164,3
2004	15,7	69,5	14,8	93,8	2018	167,9
2005	15,2	69,9	14,9	98,1	2019	171,4
2006	15,1	70,3	14,5	96,3	2020	174,9
2007	14,7	70,5	14,7	99,9		
2008	14,2	71,0	14,8	104,7		
2009	14,0	71,0	15,0	107,0		
2010	13,6	71,2	15,2	111,9		
2011	13,2	70,7	16,1	121,3		
2012	13,2	70,4	16,4	124,7		
2013	13,0	69,8	17,2	132,5		

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Tabulka 19 taktéž obsahuje vývoj indexu stáří v SO POÚ Vranov nad Dyjí a jeho očekávané hodnoty pro léta 2014–2020. Index stáří má v letech 2000–2014 rostoucí trend. Ani v jednom roce nedošlo k jeho meziročnímu poklesu. Predikce pro roky 2014–2020 vychází z trendové funkce: $T = 102,6826 + 3,52335 \cdot t$ (výpočet viz Příloha Excel č. 2). Za neměnného vývoje by v roce 2020 připadlo na 100 dětí do 14 let dokonce 175 osob starších 65 let.

Obrázek 25: Index stáří v SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

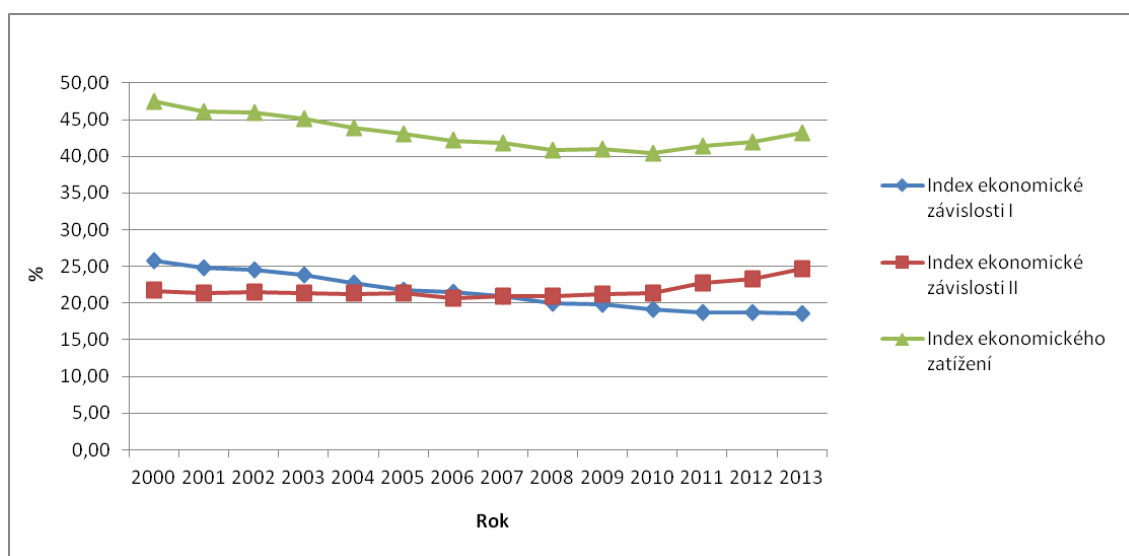
Index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení

V Tabulce 20 jsou uvedeny následující socio-demografické charakteristiky SO POÚ Vranova nad Dyjí: index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení. Index závislosti I se odvíjí od podílu dětské složky v populaci na Vranovsku. Od roku 2000, kdy na 100 osob v produktivním věku připadalo nejvíce dětí (téměř 26), index ekonomické závislosti I každým rokem klesá. V roce 2013 připadá na 100 osob v produktivním věku již jen necelých 17 dětí. Dětská složka obyvatelstva tedy nezatěžuje obyvatele Vranovska, neboť dochází k jejich úbytku. Co se týče indexu ekonomického zatížení II, kde se zaměřujeme na závislost postproduktivního obyvatelstva (65 a více let) na obyvatelstvu v produktivním věku, lze na základě vypočtených hodnot vyvodit opačné závěry. V regionu dochází od roku 2006 k růstu závislosti věkové skupiny 65 a více let na osobách v produktivním věku. To je způsobeno demografickým stárnutím populace a nízkými hodnotami porodnosti v regionu (ČSÚ, 2014). V roce 2006 se hodnota indexu ekonomického zatížení II pohybovala v SO POÚ kolem 21 seniorů na 100 osob ve věku 15–64 let, v roce 2013 je to již 25 osob. V roce 2008 přesáhl svojí hodnotou index závislosti II index závislosti I a po zbytek období ekonomická závislost postprodukční složky převažuje nad složkou preproduktivní. Index ekonomického zatížení v SO POÚ Vranov nad Dyjí do roku 2000 klesl ze 47,45 % na 40,42 %. Tyto příznivé hodnoty znamenají pro region nižší zátěž ekonomicky aktivního obyvatelstva na složce prerreprodukční i postreprodukční. Od roku 2000 hodnota indikátoru sice vzrostla o necelá 3 %, avšak výslednou hodnotou nepřevýšila první sledovaný rok. Ze všech třech sledovaných regionů vychází index ekonomického zatížení Vranovska nejpříznivěji.

Tabulka 20: Index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013

Rok	Index ekonomické závislosti I (%)	Index ekonomické závislosti II (%)	Index ekonomického zatížení (%)
2000	25,76	21,69	47,45
2001	24,80	21,35	46,15
2002	24,48	21,49	45,97
2003	23,87	21,29	45,17
2004	22,67	21,27	43,94
2005	21,76	21,36	43,12
2006	21,48	20,68	42,15
2007	20,90	20,88	41,78
2008	19,96	20,91	40,87
2009	19,78	21,16	40,94
2010	19,08	21,35	40,42
2011	18,71	22,70	41,41
2012	18,69	23,32	42,01
2013	18,60	24,64	43,24

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

Obrázek 26: Index závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování, 2015

5.5 DISKUSE

Analytická část rozborem socio-demografických charakteristik odpovídá na výzkumné otázky stanovené v úvodu Diplomové práce. Všechny tři hypotézy byly v průběhu praktické části potvrzeny. Zvolené regiony (SO POÚ Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí) lze charakterizovat jako regionálně slabá území. Je tomu tak vzhledem ke geografické poloze daných území v rámci kraje, demografickému stárnutí populace uvnitř těchto regionů a jejich horší technickou i sociální infrastrukturou. Regiony lze definovat jako okrajové oblasti z hlediska polohy. V souvislosti s periferiemi se hovoří převážně o venkovském prostoru, jenž je dominantním rysem všech tří regionů. Výraznou marginalitou se vyznačuje SO POÚ Vranov nad Dyjí, který lze charakterizovat jako území s okrajovými funkcemi, které je svými specifickými socio-demografickými podmínkami natolik neatraktivním místem pro dlouhodobý pobyt, že zde dochází k postupnému vylidňování obyvatelstva. Marginalitou, jak již bylo řečeno, jsou více ohrožena taková území, která trpí nedostatečnou občanskou vybaveností, špatnou dopravní dostupností, ale která jsou atraktivní nabídkou cestovního ruchu a dobrými environmentálními parametry. Tyto charakteristiky plně odpovídají popisu Vranovska.

SO POÚ KLOBOUKY U BRNA

SO POÚ Klobouky u Brna jsou rozlohou nejmenším regionem (z vybraných regionů), jejich výměra je 97 km². Kloboucko má hustotu zalidnění 73 osob na 1 km². Region není sídelně příliš rozdroben, skládá se z osmi obcí. Žije zde 7 635 obyvatel (k 31. 12. 2013). Doprava je na Kloboucko řešena poměrně dobře, je zde zavedeno IDS JMK, územím prochází silnice II třídy. Obyvatelé regionu mají blízko k městu Hustopeče (18 km), které nabízí širokou nabídku sociálního vyžití. Snadná dostupnost je z Kloboucka také do Brna (34 km) i do Břeclavi (36 km). Občanskou vybavenost regionu lze hodnotit jako průměrnou. V obcích chybí především zdravotnická zařízení, policie a čistírny odpadních vod. Ostatní infrastruktura je v obcích zabezpečena na odpovídající úrovni.

Region charakterizuje růst počtu obyvatel, který je autorkou díky trendové funkci předpovězen i pro nedalekou budoucnost. V roce 2000 žilo v SO POÚ Klobouky u Brna 6 974 obyvatel, v roce 2013 již 7 365. Predikce celkového stavu obyvatel pro rok 2020 odpovídá 7 623 obyvatelům. Obyvatelstvo Kloboucka je rovnoměrně zastoupeno oběma pohlaví, mírně převažuje poměr žen k poměru mužů, (např. v roce 2013 50,5 % žen, 49,5 % mužů). Objem migrace byl ve sledovaném období 2000–2013 v SO POÚ Klobouky u Brna kolísavého rázu, v průběhu

sledovaných let se střídá migrační přírůstek s migračním úbytkem. Index atraktivity území byl pro Kloboucko vypočítán v plusových hodnotách, které fluktovaly okolo hodnot 0,0–0,2. Jedná se o region, který není z hlediska imigrace zajímavý, ale také zde nedochází k žádnému výraznému úbytku obyvatel vlivem emigrace z regionu.

Index stáří vzrostl v region z hodnoty 93,9 % (rok 2000) na 121,3 % (rok 2013). Z predikce do následujících let vyplývá, že se hodnoty indexu stáří do roku 2020 zvýší o 31,3 % na 152,4 %. Přestože obyvatelstvo Kloboucka demograficky stárne, není markantně zatíženo dětskou složkou obyvatelstva, ani složkou postreprodukční. Index ekonomického zatížení se v regionu postupně snižuje z 51,51 % (rok 2000) na 47,71 % (rok 2013). Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvoří na Kloboucku 67,7 % (rok 2013).

Nedostatky regionu

Kloboucko nemá zajištěnou adekvátní propagaci území. Město Klobouky u Brna má zastaralé webové stránky města. Jednou z možností rozvoje podnikání na venkově je cestovní ruch, jenž představuje jedno z nejvíce se rozvíjejících ekonomických odvětví v České republice. Udržitelná venkovská turistika může nejen zajistit pracovní místa ve venkovských oblastech, ale může mít i pozitivní vliv na obnovu a údržbu venkovského přírodního a kulturního dědictví. Bohužel Kloboucko dosud zatím stále čeká na objevení pro cestovní ruch.

Perspektivy regionu

Okolí může zaujmout vinařskou turistikou, zámek v Kloboukách se sbírkou obrazů ve skle, větrným mlýnem v Kloboukách, národopisným muzeem v Kloboukách, expozicí kraslic v Borkovanech, vinnými sklepy v Boleraticích, cyklotrasou Moravské vinařské stezky a především všudypřítomným folklórem a pospolitými tradicemi.

SO POÚ LETOVICE

SO POÚ Letovice tvoří 16 obcí rozléhajících se na 116 km². Z pohledu sídelní struktury je území více rozdrobeno než předchozí region Kloboucko. Žije tu 10 182 obyvatel. Na jeden kilometr čtverečný připadá 88 obyvatel. Letovicko se nachází v severní části Jihomoravského kraje, město Brno je vzdáleno 40 km. Ač se jedná o okrajovou část Jihomoravského kraje, funguje zde dobré silniční i železniční napojení. Letovickem prochází silnice I třídy. I na Letovicku funguje IDS JMK. Z pohledu občanské vybavenosti se na Letovicku projevují sklony k marginalitě území. Město Letovice sice zabezpečuje všechny jednotky občanské vybavenosti, v ostatních obcích regionu však mnohé schází. Avšak, alespoň je v každé z obcí zaveden vodovod.

V SO POÚ Letovice dochází k růstu počtu obyvatel. V roce 2000 bylo v regionu zaznamenáno 9 932 obyvatel, v roce 2013 již 10 195 obyvatel. Prognóza pro rok 2020 předpokládá pro SO POÚ Letovice 10 407 obyvatel. Po celé sledované období převládá mírně počet žen nad počtem mužů, a to o 1,2 %. Objem migrace na Letovicku mezi lety 2000–2013 kolísá. Index atraktivity se ve všech sledovaných letech v SO POÚ Letovice pohyboval v rozmezí hodnot -0,1–0,3. Ve třech letech (2007, 2010 a 2012) byly hodnoty indexu atraktivity záporné, je tedy možné o regionu prohlásit, že není imigračně atraktivním a z pohledu tohoto ukazatele již lze označit Letovicko za migračně spíše marginální, nežli prosperující region.

Obyvatelstvo regionu demograficky stárne. Index stáří vzrostl z 88 % (rok 2000) na 124 % (rok 2013). Do roku 2020 předpokládáme, že se hodnoty indexu stáří zvýší až na 166,3 %. Index ekonomického zatížení se od roku 2000 do roku 2013 zvýšil ze 47,91 % na 50,44 %. Na začátku analyzovaného období převyšoval index ekonomického zatížení I index ekonomického zatížení II, ke konci období došlo k opačnému výsledku. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo na Letovicku reprezentuje 66,5 % obyvatel (rok 2013).

Nedostatky regionu

Nedostatek tělocvičen v regionu vede k výraznému omezení tělovýchovných aktivit v zimním období. Velký potenciál má také přehrada Křetínka, která by však zasloužila větší péči a rozsáhlejší nabídku restaurací a služeb v jejím okolí. Galerie Domino v Letovicích, kde se každý měsíc koná nová výstava renomovaných výtvarníků z blízkého okolí, by jistě uvítala větší propagaci a reklamu, díky které by město navštívilo více turistů.

Perspektivy regionu

Dostatečný počet hřišť a celkově bohaté kulturní a sportovní vyžití, které je v regionu Letovicko k dispozici, je dobrým předpokladem rozvoje volnočasových aktivit dětí, který je tou nejlepší prevencí sociálně patologických jevů. Velký počet knihoven je dobrým předpokladem k vytvoření veřejně přístupných informačních sítí, jež by jistě přispěly k rozvoji a posilování identifikace obyvatelstva s regionem. Turistický potenciál má také zámek Letovice. V jeho prostorách by bylo vhodné pořádat více společenských akcí pro děti i dospělé, které by přilákaly místní obyvatelé i turisty a zvýšilo by se tak povědomí o Letovicku.

SO POÚ VRANOV NAD DYJÍ

SO POÚ Vranov nad Dyjí je charakteristický rozdrobeností sídelní struktury, tvoří jej 22 menších obcí. Vranovsko je lokalizováno na jihozápadě Jihomoravského kraje, lemuje jej státní hranice s Rakouskem. Vzdálenost do Brna je z obce Vranov nad Dyjí podstatně vyšší, než tomu bylo u předchozích regionů, jedná se o 90km vzdálenost. V blízkosti regionu se nachází město Znojmo, které je od obce Vranov nad Dyjí vzdáleno pouze 20 km. Plocha území POÚ Vranov nad Dyjí zaujímá rozlohu 226 km² a žije zde 5 179 obyvatel. Lidnatost regionu odpovídá 25 osobám na kilometr čtverečný. Jedná se o velmi nízkou hodnotu. Občanská vybavenost obcí regionu je na velmi nedostačující úrovni. Ve většině obcí není zaveden vodovod ani plyn. Vranovsko je v tomto směru marginálním územím.

V SO POÚ Vranov nad Dyjí se naopak od dvou předchozích regionů snižuje rok od roku počet obyvatel. První sledovaný rok 2000 žilo v regionu 5 466 obyvatel, v roce 2013 už jen 5 168. Tentýž průběh lze očekávat i v nadcházejících letech. Pomocí klesající trendové funkce bylo pro rok 2020 vypočteno 4 960 obyvatel. SO POÚ Vranov nad Dyjí je emigračním regionem. Objem migrace ve sledovaných letech kolísá, ale vždy převažuje počet vystěhovalých nad počtem přistěhovalých. Index atraktivity území nabývá pro Vranovsko záporné hodnoty. SO POÚ Vranov nad Dyjí je imigračně neatraktivním územím.

I obyvatelstvo SO POÚ Vranova nad Dyjí trpí demografickým stárnutím populace. Důkazem je zvyšující se hodnota indexu stáří, která v roce 2000 byla rovna 84,2 %, v roce 2013 již 132,5%, pro rok 2020 lze očekávat další růst indexu až na 174,9 %. Naopak index ekonomického zatížení v průběhu let 2000–2013 klesá ze 47,45 % na 43,23%. V SO POÚ Vranov nad Dyjí je 69,8 % ekonomicky aktivních obyvatel (rok 2013).

Nedostatky regionu

Vranovsko je silně poznamenáno dlouhodobou periferností v České republice a pohraničním charakterem. Nemohlo dosud podstatněji využít předností této lokalizace v české pohraniční zóně. Vranov nad Dyjí nedisponuje optimálními podmínkami pro ekonomický a sociální rozvoj regionu. POÚ Vranov nad Dyjí nepatří mezi ekonomicky významné oblasti České republiky. Negativní vliv na rozvoj cestovního ruchu má jeho sezónní charakter a nedostatek ubytovacích kapacit a aktivit mimo něj, dále neexistence turistického produktu zaměřeného na jednotlivé skupiny návštěvníků a omezený provoz hraničních přechodů do Rakouska.

Perspektivy regionu

Vranovsko s atraktivní Vranovskou přehradou, kulturně-historickými památkami a kvalitním přírodním prostředím skýtá značný potenciál pro cestovní ruch. Území je protkáno hustou sítí cyklotras a značených turistických tras. Stravování a ubytování zajišťuje široká nabídka ubytovacích a stravovacích zařízení. Poklidný způsob žití, jen mírně narušená krajina, venkovské prostředí a čerstvý vzduch jsou aspekty, kterým řada lidí dá přednost před životem v rušném velkoměstě. Představitelé obcí, samospráva a bezpochyby také samotní občané by měli brát na zřetel všechny výhody, které oblast nabízí, zaměřit na ně svoji pozornost a snažit se těžit z nich co nejvíce. Cílem takovéto prosperity by neměla být snaha vyrovnat se bohatým urbanizovaným oblastem. Je vhodné využít potenciál venkovského prostoru pro život jeho obyvatel a rozvíjet turistické a rekreační aktivity. Podmínky pro prosperitu každého regionu jsou ovšem ovlivněny nejen lokálně a regionálně, ale také celostátně a globálně. Celostátní podmínky pro prosperitu marginálních regionů lze v současnosti označit za velmi nepříznivé.

6 ZÁVĚR

Na základě předchozích kapitol lze dojít k závěru, že Jihomoravský kraj zaznamenal významnou regionální polarizaci, která v kraji rozlišuje póly rozvoje a periferní oblasti. Ty se od sebe diferencují dle vysoké či nízké socioekonomické úrovně, podle výhodnosti geografické polohy, pevně danými přírodními podmínkami či historickým vývojem regionů. Práce se specializuje na periferní a marginální oblasti Jihomoravského kraje na úrovni obcí s pověřeným obecním úřadem. Literární rešerše seznamuje čtenáře s výkladem demografických a socioekonomických termínů jako jsou například regionální politika, regionální rozvoj, regionální disparity, polarizace aj.

Cílem závěrečné práce na téma marginální a periferní regiony v Jihomoravském kraji bylo komplexní ohodnocení vývoje tří vybraných území obcí s pověřeným obecním úřadem. Zvolenými regiony, jimž se praktická část Diplomové práce věnuje, jsou SO POÚ Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí. V rámci práce je kladen důraz na důkladný popis socio-demografických charakteristik a budoucí regionální vývoj vybraných území. Text doplňují časové řady sledovaných indikátorů. Některé sledované indikátory jsou pro snadnou vizualizaci zobrazeny pomocí kartogramů.

Práce sleduje vývoj počtu obyvatel v letech 2000–2013 ve všech správních obvodech obcí s rozšířenou působností Jihomoravského kraje a jejich procentuální změnu zachycenou prostřednictvím bazických indexů, která je prezentována pomocí kartogramu. Emigrační regiony Jihomoravského kraje jsou demonstrovány indexy stáří za roky 2000, 2005 a 2010. Při interpretaci výsledků je kladen důraz na tři výše zmíněné regiony (Kloboucko, Letovicko a Vranovsko). Míra registrované nezaměstnanosti v jednotlivých obcích s pověřeným obecním úřadem Jihomoravského kraje je zobrazena kartograficky a také pomocí jednoduchého spojnicového grafu.

Další část závěrečné práce v jednotlivých podkapitolách hovoří o charakteristice zvolených regionů: SO POÚ Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí; které jsou dále analyzovány a hodnoceny dostupnými statistickými a demografickými indikátory, ze kterých je možné potvrdit hypotézy o perifernosti a marginalitě těchto území. Vývoj počtu obyvatel, migrace a věková struktura obyvatelstva dotváří spolu s vymezenými nedostatky a perspektivami území ucelenou charakteristiku regionu, která umožňuje autorce objektivně ohodnotit dané regiony a předpovědět jejich budoucí regionální vývoj.

V kapitole Diskuse jsou shrnuty výsledky analytické části. Kapitola poskytuje komplexní přehled skutečností plynoucích z analýzy sociálně-demografických ukazatelů SO POÚ Klobouk u Brna, SO POÚ Letovic a SO POÚ Vranova nad Dyjí. V rámci Diskuse jsou zodpovězeny odpovědi na vlastní výzkumné otázky, které si autorka položila na začátku Diplomové práce. Text v přílohách doplňují vlastní fotografie z návštěv obcí Klobouky u Brna, Letovice a Vranova nad Dyjí. Práci je možné využít jakožto aktuální publikaci, podle které může mimo jiné dále pracovat i Krajský úřad Jihomoravského kraje.

7 ZDROJE:

7.1 TIŠTĚNÉ ZDROJE:

BLAŽEK, J., UHLÍŘ D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011, 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3.

CAMPUS, F. et al. I sistemi agricoli in aree marginali. In: *Consiglio Nazionale di Ricerche (ed.) I sistemi agricoli marginali: rapporto intermedio*. Roma: CNR, 1987, s. 229 – 295. ISSN 1725-2237.

DRÁPELA, E. *Marginální oblasti na území ČR a jejich vývoj v prostoru a čase*. Brno: Centrum dopravního výzkumu, 2011, 218 s. ISBN 978-80-86502-36-6.

FIALOVÁ D. Druhé bydlení a jeho vztah k periferním oblastem. In: *Geografie*, 2001, 106 s. č. 1, s. 36–47. ISSN 1212-0014.

GALVASOVÁ I. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Vyd. 1. Brno: Georgetown, 2007, 138 s. ISBN 80251209.

GRIFFITHS J. *Rural Livelihoods for Sustainability: Stories of rural regeneration from Central Europe*. Brno: Nadace Partnerství, Czech Republic, 2004, 152 s. ISBN 978-1-921738-08-1.

GROSPÍČ, J. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-086-4.

HINDLS, R., SEGER J. *Statistika pro ekonomy: Druhá část*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.

HRABÁNKOVÁ, M. *Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu: vědecká monografie*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2011, 111 s. ISBN 978-80-7204-752-9.

HUDEČKOVÁ, H., LOŠŤÁK M., ŠEVČÍKOVÁ A. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. 1. vyd. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006, 189 s. ISBN 80-213-1413-3.

CHROMÝ, P., JANČÁK, V., MARADA, M., HAVLÍČEK, T. Venkov – žitý prostor: regionální diferenciací percepce venkova představiteli venkovských obcí v Česku. *Geografie*, 116, č. 1, 2011, s. 23–45. ISSN 1212-0014.

JANDOVÁ, A. *Emigrační regiony (území obcí s rozšířenou působností) v ČR v letech 1995–2010*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Mendlova univerzita v Brně, FRRMS. Vedoucí práce Mgr. Lukáš Nevěděl, Ph.D.

KOHOUT, P. *Regionální rozvoj - regionální politika*. 1. vyd. Kladno: Vyšší odborná škola územně-správní a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, 2013, 67 s. ISBN 978-80-904859-7-6.

KOSCHIN, F. *Demografie poprvé*. Praha: Oeconomica, 2006, 123 s. ISBN 80-245-0859-1.

KOSCHIN, F. *Kapitoly z ekonomické demografie*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2005, 52 s. ISBN 80-245-0959-8.

KREJČÍ, T. et al. *Regionální rozvoj: teorie, aplikace, regionalizace*. 1. vyd. V Brně: Mendelova univerzita, 2010, 155 s. ISBN 978-80-7375-414-3.

KUTSCHERAUER, A. *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU, 2010, 250 s. ISBN 978-80-248-2335-5.

LEIMGRUBER, W. *Between Global and Local: Marginality and Marginal Regions in the Context of Globalization and Deregulation*. Aldershot: Ashgate, 2004, 321 s. ISBN 0-7546-3155-9.

MEZŘICKÝ, V. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 207 s. ISBN 80-7367-003-8.

MINAŘÍK, B. *Statistika I Popisná statistika: Druhá část*. 3. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2009, 226 s. ISBN 978-80-7375-152-4.

MOLDAN, B. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. Ostrava: Vysoká škola báňská, 1996, 87 s. ISBN 80-7078-380-5.

MOLLE, W. *European Cohesion Policy*. London: Routledge, 2007. 368 S. ISBN 0-203-94527-1

MUSIL, J., MÜLLER J. Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. *Sociologický časopis*. 2008, roč. 44, č. 2, s. 321-348. ISSN 0038-0288.

NOVOTNÁ, M. *Problémy periferních oblastí*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, 2005, 184 s. ISBN 80-86561-21-6.

PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. *Typologie venkovského prostoru Česka*. *Geografie*, 115, č. 2, 2010, s. 161–187. ISSN 1212-0014.

REINÖHLOVA E. Informační a komunikační technologie pro rozvoj periferních oblastí – zkušenosti ze zahraničí, 2005, s. 36–44. In: NOVOTNÁ M. (ed.) *Problémy periferních oblastí*. Praha: Univerzita Karlova, 2005. ISBN 80-86561-21-6.

RYDVALOVÁ, P., ZBRÁNKOVÁ M., ŽIŽKA M. *Regionální disparity a jejich řešení: metodika přípravy projektů se žádostí o podporu podnikání*. 1. vyd. Liberec: VÚTS, 2009, 113 s. ISBN 978-80-87184-08-0.

SUCHÁČEK, J. Regionální vývoj v České republice po roce 1990: reformace či deformace? In: *Ekonomická revue*, roč. 8, č. 4, s. 37-51. 2005, ISSN 1212-3951.

SVOBODOVÁ, H. *Synergie ve venkovském prostoru*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2011, 113 s. ISBN 978-80-904308-8-4.

SVOZIL, B., HYNEK A. *Deblínsko: na cestě k trvalé udržitelnosti*. Vlastivědná učebnice. 1. vyd. Deblín, 2011, 259 s. ISBN 978-80-260-0164-5.

ŠŤASTNÁ, M., VAISHAR A. *Současný stav a vývojové tendence jihomoravského venkova*. Vyd. 1. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2011, 166 s. ISBN 978-80-7375-537-9.

TULEJA, P. Metody hodnocení regionálních disparit v ČR. In: *Teorie, identifikace, klasifikace a hodnocení regionálních disparit. Průběžná výzkumná zpráva*. Výzkumná zpráva pro projekt WD-55-07-01: Regionální disparity v územním rozvoji ČR – jejich vznik, identifikace a eliminace. Ostrava: EkF VŠB-TU, 2008. s. 34-39 – výzkumná zpráva

VAISHAR, A., ZAPLETALOVÁ J. *Vranov nad Dyjí/Jemnice: region v transformaci*. 1. vyd. Brno: Regiograph, 2000, 144 s. ISBN 80-86377-00-8.

WOKOUN, R. *Regionální a strukturální politika Evropské unie: obecná východiska, implementace a monitorování*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2004, 78 s. ISBN 80-245-0734-0.

WOODS M., *Rural geography. Processes, responses and experiences in rural restructuring*, Sage, London. 2011. ISBN 0-7619-4761-2

7.2 INTERNETOVÉ ZDROJE:

ČSÚ. *Administrativní mapa SO ORP Boskovice*. [online]. 2014.[cit. 2015-01-22]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_so_orp_boskovice/\\$File/ORP6202.jpg](http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_so_orp_boskovice/$File/ORP6202.jpg)>.

ČSÚ. *Administrativní mapa SO ORP Hustopeče*. [online]. 2014.[cit. 2015-01-16]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_so_orp_hustopece/\\$File/ORP6207.jpg](http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_so_orp_hustopece/$File/ORP6207.jpg)>.

ČSÚ. *Administrativní mapa SO ORP Znojmo*. [online]. 2014. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_so_orp_znojmo/\\$File/ORP6220.jpg](http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/administrativni_mapa_so_orp_znojmo/$File/ORP6220.jpg)>.

ČSÚ. *Demografická ročenka správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (2004 až 2013)*. [online]. 2014. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/kapitola/130057-14-r_2014-9279a>.

ČSÚ. *Charakteristika Jihomoravského kraje*. [online]. 2014. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/charakteristika_jihomoravskeho_kraje>.

ČSÚ. *Postavení venkova v Jihomoravském kraji*. [online]. 2009. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/krajkapitola/641361-09-%28vydano_2009%29-080>.

ČSÚ. *Statistická ročenka Jihomoravského kraje*. [online]. 2009. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/p/641011-09>>.

DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Suburbanizace velkých měst*. [online]. 2015. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z WWW: <<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=74606>>.

ENCYKLOPEDIE EVROPA 2045. *Ekonomická krize*. [online]. 2015. [cit. 2015-05-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=8&tema=172>>.

KLOBOUKY U BRNA – OFICIÁLNÍ STRÁNKY MĚSTA. [online]. 2015. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.kloboukybrna.eu/>>.

KOMUNITNÍ PLÁN SOCIÁLNÍCH SLUŽE LETOVICE.[online]. 2011 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z WWW: <http://www.letovice.net/e_download.php?file=data/editor/186cs_1.pdf&original=1.pdf>.

LETOVICE – OFICIÁLNÍ STRÁNKY MĚSTA. *Projekt Letovice zdravé město*. [online]. 2015. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.letovice.net/informace-o-meste/zdrave-mesto/projekt-letovice-zdrave-mesto/>>.

MĚSTA A OBCE ONLINE. [online]. 2015. [cit. 2015-03-26]. Dostupné z WWW: <<http://mesta.obce.cz/>>.

MĚSTYS VRANOV NAD DYJÍ – OFICIÁLNÍ STRÁNKY OBCE. [online]. 2015. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.ouvranov.cz/>>.

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Mapy – Jihomoravský kraj*. [online]. 2014. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihomoravsky-kraj/verejna-sprava/spravni-cleneni/uzemni-cleneni-mapy/>>.

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Mikroregiony*. [online]. 2014. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihomoravsky-kraj/regionalni-informace/mikroregiony/>>.

REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA JIŽNÍ MORAVY. *Podpora slabším mikoregionům*. [online]. 2010. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://rrajm.cz/podpora-slabsim-mikroregionum>>.

ŘÍHOVÁ, Gabriela; DAMBORSKÝ, Milan. *Využití ekonomicko-matematických metod pro výuku regionálního rozvoje* [online]. Praha : [s.n.], 2008 [cit. 2014-15-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.lokalizace.vse.cz/>>.

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. *Mikroregiony Jihomoravského kraje*. [online]. 2012. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.uur.cz/images/uzemnirozvoj/regionalnipolitika/Mikroregiony/MikroregionyJmKraje/2003/JM3mr.jpg>>.

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. *Vymezení pojmu udržitelného rozvoje*. [online]. 2011 [cit. 2015-01-14]. Dostupné z WWW: <www.uur.cz/images/pap/KapitolaA/A11_VymezeniPojmuUdrzitelnehoRozvoje_20061206.pdf>.

VÍTEJTE NA ZEMI. *Trvale udržitelný rozvoj*. [online]. 2013 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z WWW: <http://vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=trvale_udrzitelny_rozvoj&site=spotreba>.

8 SEZNAM ZKRATEK

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

EU – Evropská unie

IDOS – Integrovaný dopravní systém

JMK – Jihomoravský kraj

KPSS – Komunitní plán sociálních služeb

ORP – Obec s rozšířenou působností

POÚ – Pověřený obecní úřad

PPP – Parita kupní síly, (Purchasing Power Parity), PPP představuje poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v různých zemích. Parita kupní síly měny X vyjadřuje počet jednotek národní měny, za který lze koupit stejné množství výrobků a služeb na vnitrostátním trhu jako za jednotku měny X na vnitrostátním trhu měny X.

SO ORP - Správní obvod obce s rozšířenou působností

SRR ČR 2014–2020 – Strategie regionálního rozvoje České republiky 2014–2020 je základní střednědobý koncepční dokument v oblasti regionálního rozvoje, který propojuje odvětvová hlediska s územními aspekty

UUR – Ústav územního rozvoje

WHO – World Health Organization – Světová zdravotnická organizace

9 SEZNAM GRAFICKÝCH PŘÍLOH V TEXTU

9.1 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Vztah akademického a praktického regionálního rozvoje a regionální politiky

Obrázek 2: Trvale udržitelný rozvoj, tři pilíře udržitelnosti

Obrázek 3: Místní akční skupiny Jihomoravského kraje

Obrázek 4: Vymezení socioekonomicky slabých území dle metodiky Programu rozvoje Jihomoravského kraje 2010–2013.

Obrázek 5: Administrativní členění Jihomoravského kraje

Obrázek 6: Změna počtu obyvatel SO POÚ Jihomoravského kraje mezi roky 2000 a 2013 na základě bazického indexu (k 31. 12.)

Obrázek 7: Index stáří ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji za rok 2005

Obrázek 8: Index stáří ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji za rok 2010

Obrázek 9: Index stáří ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji za rok 2013

Obrázek 10: Míra registrované nezaměstnanosti v % v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2011

Obrázek 11: Míra registrované nezaměstnanosti v SO POÚ Klobouky u Brna, SO POÚ Letovice a SO POÚ Vranov nad Dyjí ve srovnání s hodnotami pro Jihomoravský kraj v letech 2005–2011

Obrázek 12: Správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem Klobouky u Brna

Obrázek 13: Vývoj počtu obyvatel SO POÚ Klobouky u Brna mezi lety 2000–2013 doplněno trendovou funkcí

Obrázek 14: Migrace obyvatelstva SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013

Obrázek 15: Index stáří v SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013

Obrázek 16: Index závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013

Obrázek 17: Obce s pověřeným obecním úřadem Letovice

Obrázek 18: Vývoj počtu obyvatel SO POÚ Letovice mezi lety 2000–2013 doplněno trendovou funkcí

Obrázek 19: Migrace obyvatelstva SO POÚ Letovice v letech 2000–2013

Obrázek 20: Index stáří v SO POÚ Letovice v letech 2000–2013

Obrázek 21: Index závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Letovice v letech 2001–2013

Obrázek 22: Obce s pověřeným obecním úřadem Vranov nad Dyjí

Obrázek 23: Vývoj počtu obyvatel SO POÚ Vranov nad Dyjí mezi lety 2000–2013 doplněno trendovou funkcí

Obrázek 24: Migrace obyvatelstva SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013

Obrázek 25: Index stáří v SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013

Obrázek 26: Index závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013

9.2 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Změna počtu obyvatel SO POÚ Jihomoravského kraje mezi roky 2000–2013 na základě bazického indexu (k 31.12.)

Tabulka 2: Míra registrované nezaměstnanosti SO POÚ Jihomoravského kraje v letech 2005–2011, (v %)

Tabulka 3: Statistické údaje obcí SO POÚ Klobouky u Brna

Tabulka 4: Přehled občanské vybavenosti obcí SO POÚ Klobouky u Brna

Tabulka 5: Vývoj stavu obyvatel SO POÚ Klobouky u Brna mezi lety 2000–2013 k 31.12.

Tabulka 6: Základní ukazatele migrace SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013

Tabulka 7: Struktura obyvatelstva SO POÚ Klobouky u Brna dle věku v letech 2000–2013

Tabulka 8: Index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Klobouky u Brna v letech 2000–2013

Tabulka 9: Statistické údaje obcí SO POÚ Letovice

Tabulka 10: Přehled občanské vybavenosti obcí SO POÚ Letovice

Tabulka 11: Vývoj stavu obyvatel SO POÚ Letovice mezi lety 2000–2013 k 31.12.

Tabulka 12: Základní ukazatele migrace SO POÚ Letovice v letech 2000–2013

Tabulka 13: Struktura obyvatelstva SO POÚ Letovice dle věku v letech 2000–2013

Tabulka 14: Index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Letovice v letech 2000–2013

Tabulka 15: Statistické údaje obcí SO POÚ Vranov nad Dyjí

Tabulka 16: Přehled občanské vybavenosti obcí SO POÚ Vranov nad Dyjí

Tabulka 17: Vývoj stavu obyvatel SO POÚ Vranov nad Dyjí mezi lety 2000–2013 k 31.12.

Tabulka 18: Základní ukazatele migrace SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013

Tabulka 19: Struktura obyvatelstva SO POÚ Vranov nad Dyjí dle věku v letech 2000–2013

Tabulka 20: Index ekonomické závislosti I, II a index ekonomického zatížení SO POÚ Vranov nad Dyjí v letech 2000–2013

10 PŘÍLOHY DIPLOMOVÉ PRÁCE

Příloha 1: Dřevěný větrný mlýn sloupového typu na návrší jižně od města Klobouky u Brna

Zdroj: vlastní fotografie, 2015

Příloha 2: Pohled na obec Klobouky u Brna od větrného mlýna

Zdroj: vlastní fotografie, 2015

Příloha 3: Budova autobusového nádraží ve městě Klobouky u Brna z roku 2010

Zdroj: vlastní fotografie, 2015

Příloha 4: Kaple sv. Barbory, Klobouky u Brna

Zdroj: vlastní fotografie, 2015

Příloha 5: Zámek ve Vranově nad Dyjí

Zdroj: vlastní fotografie, 2014

Příloha 6: Vranovská přehrada

Zdroj: vlastní fotografie, 2014

Příloha 7: Letovice

Zdroj: vlastní fotografie, 2015

Příloha 8: Vstupní brána k zámku Letovice

Zdroj: vlastní fotografie, 2015

Příloha 9: Zámek Letovice

Zdroj: vlastní fotografie, 2015

Příloha 10: Klášter Milosrdných bratří, Letovice

Zdroj: vlastní fotografie, 2015